

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
ändring av lagstiftningen om gränsbevakning**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, gränsbevakningslagen, lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet och tvångsmedelslagen, vägtrafiklagen, tullagen, polislagen, terrängtrafiklagen och skjutvapenlagen. Det föreslås att de nationella bestämmelser som överlappar med gemenskapslagstiftningen stryks. Behövliga nationella bestämmelser om begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter i Finland och om befogenheterna i Finland för tjänstemän som hör till enheterna föreslås bli utfärdade.

Teleavlyssning ska kunna användas vid förundersökning som gäller grovt ordnande av olaglig inresa. Teleövervakning och teleavlyssning ska tillåtas vid förundersökning i de fall då gränsbevakningsväsendet utreder grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandelsbrott. Kretsen av anhållningsberättigade tjänstemän ska utvidgas. Enligt propositionen ska kampen mot människohandel och mot ordnande av olaglig inresa stärkas. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 20.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
Genomförda ändringar	6
Laglighetskontroll	6
Nya krav på kunnandet.....	6
Utbildning.....	7
Språkkunskaper	7
Gränsbevakningsmän	8
Avgångsåldern och fortsatt tjänstgöring.....	8
Jämställdhet mellan könen	8
Avskaffande av bevakningsområdet.....	9
Gränzsörensärenden	9
Brottsbekämpning	9
Anhållningsberättigade tjänstemän	10
Kampen mot människohandel och ordnande av olaglig inresa	11
Förstörande av beslagtagna egendom.....	11
Trafikövervakning och rätt att stoppa fordon.....	11
Trafikövervakning på snöskoterleder	12
Körförbud.....	12
Undantag från trafikreglerna	13
Handräckning	14
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU.....	14
Kodexen om Schengen gränserna	14
Annan rättslig grund.....	15
Utvecklingen av Gränsförvaltningsbyråns ställning.....	16
Det europeiska gränsövervakningssystemets framtid.....	17
Internationell jämförelse angående reglementering av teleavlyssning.....	18
2.3 Bedömning av nuläget	19
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	19
3.1 Syften och alternativ	19
3.2 De viktigaste förslagen.....	21
Beaktande av kodexen om Schengen gränserna och Rabit-förordningen	21
Övriga ändringar.....	21
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	23
4.1 Ekonomiska konsekvenser	23
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	24
4.3 Samhälleliga konsekvenser	24
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	24
5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	24
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	25
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	28
DETALJMOTIVERING	30
1 LAGFÖRSLAG	30

1.1	Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning.....	30
	2 kap. Gränsbevakningsväsendets förvaltning och personal samt tjänstemännens särskilda rättigheter och skyldigheter	30
	4 kap. Särskilda bestämmelser	31
1.2	Gränsbevakningslagen	32
	1 kap. Allmänna bestämmelser	32
	3 kap. Bestämmelser med anknytning till gränskontroll	33
	4 kap. Bestämmelser om uppgifter och åtgärder	37
	5 kap. Bestämmelser om befogenheter	39
	6 kap. Förebyggande och utredning av brott	44
1.3	Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet	45
	1 kap. Allmänna bestämmelser	45
	2 kap. Specialbestämmelser om behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter	46
	3 kap. Användning och utlämnande av uppgifter	46
	4 kap. Utplåning och arkivering av uppgifter	46
1.4	Tvångsmedelslagen	48
	1 kap. Gripande, anhållande och häktning	48
	4 kap. Beslag	48
	5 a kap. Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation	48
1.5	Vägrafiklagen.....	49
	2 kap. Trafikregler	49
	5 kap. Förare och körrätt	49
1.6	Tullagen	50
1.7	Polislagen.....	50
	2 kap. Stadganden om befogenheter	50
1.8	Terrängtrafiklagen.....	50
	5 kap. Särkilda stadganden	50
1.9	Skjutvapenlagen	51
	14 kap. Tillämpningsområde	51
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	51
2.1	Statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet	51
2.2	Reglementet för statsrådet.....	52
2.3	Vägrafikförordningen	52
3	IKRAFTTRÄDANDE	52
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	52
4.1	Rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern.....	52
4.2	Gränskontrollsamarbetet	52
4.3	Användningen av teletvångsmedel vid gränsbevakningsväsendet.....	53
4.4	Teknisk gränskontroll	54
	LAGFÖRSLAG	55
	1. Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	55
	2. Lag om ändring av gränsbevakningslagen.....	57
	3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.....	63
	4. Lag om ändring av tvångsmedelslagen.....	66
	5. Lag om ändring av vägrafiklagen	68
	6. Lag om ändring av 14 a § i tullagen	69

7. Lag om ändring av 10 a och 31 a § i polislagen	70
8. Lag om ändring av 33 och 34 § i terrängtrafiklagen.....	71
9. Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen	72
BILAGA	73
PARALLELLTEXT	73
1. Lag om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning	73
2. Lag om ändring av gränsbevakningslagen.....	76
3. Lag om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet.....	91
4. Lag om ändring av tvångsmedelslagen.....	98
5. Lag om ändring av vägtrafiklagen	101
6. Lag om ändring av 14 a § i tullagen	103
7. Lag om ändring av 10 a och 31 a § i polislagen	104
8. Lag om ändring av 33 och 34 § i terrängtrafiklagen.....	105
9. Lag om ändring av 17 § i skjutvapenlagen	106

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Projektet för en revidering av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet tillsattes i maj 2002. Dess centrala mål var att effektivisera samarbetet mellan säkerhetsmyndigheterna med beaktande av utvecklingen i tillämpningen av Schengenregelverket. Avsikten var också att avlägsna de problem som kvarstått till följd av revideringen av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet 1999. Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005), gränsbevakningslagen (578/2005) och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) trädde i kraft den 1 september 2005 och ersatte lagen om gränsbevakningsväsendet.

Riksdagen förutsatte i sitt svar (RSV 92/2005 rd) på regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet och gränsszonen (RP 6/2005 rd), nedan propositionen om en totalrevidering 2005, att statsrådet noga följer hur den reviderade lagstiftningen fungerar och fäster särskild vikt vid beslut som gäller flyttning av personal och vid motiveringen till besluten. Statsrådets ska lämna en skriftlig utredning i ärendet till riksdagen före utgången av 2008. Under arbetet med utredningen framkom att några mindre preciseringar och vissa tillägg behöver göras i bestämmelserna på grund av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, nedan kodexen om Schengen-gränserna, som trädde i kraft 2006 och på grund av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 863/2007 om inrättande av en mekanism för upprättande av snabba gränsinsatsenheter och om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 vad beträffar den mekanismen och regleringen av gästande tjänstemäns uppgifter och befogenheter, nedan Rabbit-förordningen.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Gränsbevakningsväsendet ansvarar för övervakningen av våra yttre gränser och deltar i upprätthållandet av den inre och yttre säkerheten i landet samt i räddningsverksamhet och vissa övervakningsuppdrag. Gränsbevakningsväsendet är också ledande sjöräddningsmyndighet.

Finland anslöt sig till Europeiska unionens område för fri rörlighet 2001. Incitamentet till den totalrevidering som genomfördes 2005 var den snabba utvecklingen i övervakningen av de yttre gränserna. Reformen har bl.a. medfört att gränsbevakningsväsendet bedriver en mer djupgående brottsbekämpning än tidigare. I dagens läge kan gränsbevakningsväsendet även slutföra uppdrag som kräver åtgärder utanför gränskommunerna. Säkerhetssituationen i glest bebyggda områden förbättrades i samband med totalrevideringen 2005 så att gränsbevakningsväsendet nu kan börja utföra en brådskande polisuppgift även utan begäran, om ett dröjsmål i polisens ankomst till platsen medför fara för hälsa eller egendom. Bestämmelserna om gränsövervakning och gränskontroller förenhetligades med det kommissionsförslag om kodexen om Schengen-gränserna som fanns att tillgå år 2004. Bestämmelserna om personregister förenhetligades så att de stämde överens med lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003). Detta har gett myndigheterna möjlighet till en ekonomiskare gemensam användning av informationssystemen.

Sedan 2006 har gränsbevakningsväsendet påfört avgifter (oljeutsläppsavgift) för brott mot förbudet mot utsläpp av olja eller oljehaltig blandning i de inre territorialvattnen, territorialhavet eller Finlands ekonomiska zon.

Trots gränsbevakningsväsendets ökade uppgifter och gränsbevakningsmännens öka-

de befogenheter har förtroendet för gränsbevakningsväsendet bibehållits eller ökat. Enligt en undersökning som gjordes i oktober 2007 (Julkisuuskuvatutkimus 2007, Kaasinen Ahonen 2008) anses gränsbevakningsväsendet vara pålitligt, professionellt och rättvist. I de öppna svaren ansågs gränsbevakningsväsendets militära karaktär vara rätt så neutral. Effektivitet ansågs vara en positiv sida hos gränsbevakningsväsendet.

Genomförda ändringar

De ovan nämnda lagarna som stiftades i samband med totalrevideringen har inte ändrats i någon större utsträckning. Ändringarna har främst varit av teknisk art. Genom en ändring (843/2006) som trädde i kraft den 1 oktober 2006 uppdaterades författningshänvisningarna i gränsbevakningslagen med lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006). Genom lagarna 221/2007 och 222/2007, som trädde i kraft den 15 mars 2007, preciserades gränsbevakningsmännens befogenheter att söka igenom ett fordon och beslutsordningen vid gränsbevakningsväsendet i ärenden som gäller regionalisering. Det föreskrevs också att en gränsbevakningsman som försummat sin tjänsteplikt kan skiljas av från tjänsteutövning för viss tid. Genom lagarna 554/2007, 555/2007 och 557/2007, som trädde i kraft den 1 januari 2008, uppdaterades hänvisningarna till den nya lagstiftningen om försvarsmakten. Genom lag 980/2007, som trädde i kraft den 1 januari 2008, ändrades lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet därför att Utlänningsverket ändrade namn till Migrationsverket.

Laglighetskontroll

Den nuvarande justitiekanslern Jaakko Jonkka fick för några år sedan i uppdrag att utreda polisens interna övervakning. Jonkka gjorde en grundlig utredning, som gavs ut 2004 i inrikesministeriets publikationsserie 48/2004. Till följd av utredningen har polisen

märkbart effektiviserat sin interna övervakning.

Genom totalrevideringen 2005 ökades gränsbevakningsmännens befogenheter betydligt. Efter lagreformen överensstämmer gränsbevakningsmännens befogenheter till största delen med polisens befogenheter. Man har strävat efter att ordna övervakningen på ett effektivt sätt.

Övervakningen i samband med användningen av personregister, förundersökning och användningen av tvångsmedel samt beredningen av utlåtanden och beslut som gäller klagomål, militär disciplin och skadeståndsärenden koncentrerades i slutet av 2006 till två jurister vid juridiska avdelningen vid gränsbevakningsväsendet. Enligt 2 och 3 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet (651/2005) ansvarar chefen för gränsbevakningsväsendet och avdelningarna och enheterna vid staben för gränsbevakningsväsendet för övervakningen inom sina verksamhetsområden. För användningen av hemliga tvångsmedel har det ärendehanteringssystem för hemliga tvångsmedel (SALPA) som används av polisen även tagits i bruk vid gränsbevakningsväsendet. I systemet hanteras teknisk övervakning och framställningar om uppgifter om mobiltelefoners läge. Systemet för laglighetskontroll ska vidareutvecklas.

Nya krav på kunnandet

Totalrevideringen 2005 ändrade inte gränsbevakningsväsendets interna ordning. Den medförde inte ett ökat behov av personalflyttningar eller ett krav på ändringar i antalet anställda. Uppgiftsfördelningen mellan gränsbevakningsväsendet, tullen och försvarsmakten ändrades inte. Det bedömdes dock att ca 1000 brottmål kan överföras från polisen till gränsbevakningsväsendet. Detta ansågs inte nämnvärt inverka på polisens arbetsbörda. Tyngdpunkten för brottsbekämpningen vid gränsbevakningsväsendet har planenligt legat på bekämpningen av olaglig invandring. Antalet brott som utreds vid gränsbevakningsväsendet har dock visat sig vara fler än väntat. Brottligheten har också varit grövre och mer organiserad än väntat.

Behandlingen av brottmål har koncentrerats till den personal som är specialiserad på brottmål. Den utbildning som behövs har ordnats vid gräns- och sjöbevakningsskolan och polisens läroanstalter. Ansvaret för att organisera brottsbekämpningen har i högre grad än väntat överförts på juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet. Till stöd för förvaltningsenheterna har avdelningen också ordnat jour med anhållningsberättigade tjänstemän vid staben för gränsbevakningsväsendet. I jouten har också deltagit sambandspersoner med minst kommissaries rang som centralkriminalpolisen har placerat vid staben för gränsbevakningsväsendet. Vid gräns- och sjöbevakningssektionerna leds brottsbekämpningen av kommandören för sektionen och gräns- eller sjöbyrå vid staben för sektionen ansvarar för verksamheten i praktiken. Förundersökningsuppgifterna har skapat nya karriärstigar, vilket bör anses vara positivt för personalen.

Efter reformen har gränsbevakningsväsendet snabbt blivit en central förundersökningsmyndighet för utredning av brott som gäller ordnande av olaglig inresa. Samarbetet mellan gränsbevakningsväsendet och polisen har blivit effektivare.

Utbildning

Den personalutbildning som anknöt till lagreformen genomfördes i de olika förvaltningsenheterna under ledning av staben för gränsbevakningsväsendet. Varje förvaltningsenhet utsåg en eller två personer till den nationella utbildningsgruppen, som utarbetade ett utbildningsmaterial. Förvaltningsenheterna ordnade tillräcklig utbildning under ledning av sina egna utbildare. Målet var att alla anställda skulle delta åtminstone en dag i en allmänutbildning om det centrala innehållet i lagreformen. För specialgrupper, såsom gränskontrollpersonalen och brottsbekämpningspersonalen, ordnades tilläggsutbildning. Även intressegrupper, såsom anställda vid polisen, tullen och åklagarväsendet, fick utbildning som hänförde sig till reformen.

Totalrevideringen valdes till tema för undervisningen i juridik vid gräns- och sjöbevakningsskolan läsåret 2005-2006. I alla kur-

ser som innehöll juridiska studier ingick minst en halv dags utbildning om lagreformen. Ett undervisningspaket utarbetades och lades ut på gräns- och sjöbevakningsskolans interna webbsidor. De studier som ingår i utbildningskraven för en gränsbevakningsman enligt 48 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet infördes i såväl grundkursen för gränsbevakare som i studieplanen för kandidatexamen i militärvetenskaper.

I fråga om de befogenheter som gäller förundersökning har man vid gräns- och sjöbevakningsskolan ordnat en brottsutredningskurs (12 studieveckor) och en kurs i undersökningsledarskap (16 studieveckor) redan fem gånger. Utbildning i användningen av tvångsmedel ges i samband med stabsofficerskursen. Olika typer av utbildning har också ordnats för förvaltningsenheternas ledning. Även inom lägeskontrollutbildningen och utbildningen för beredskapstrupper har man ökat den juridiska utbildning som gäller befogenheter och användningen av maktmedel.

Språkkunskaper

I samband med totalrevideringen uppdaterades kraven på språkkunskaper vid gränsbevakningsväsendet så att de motsvarade den nya språklagstiftningen. Om det krävs högskoleexamen för en tjänst, ska tjänstemannen ha utmärkta kunskaper i majoritetens språk inom ämbetsdistriktet. I tvåspråkiga områden krävs nöjaktiga kunskaper i minoritetens språk. Om tjänsten inte kräver högskoleexamen, ska en gränsbevakningsman i ett tvåspråkigt område ha nöjaktiga kunskaper i minoritetens språk. I ett enspråkigt område räcker det med nöjaktig förmåga att förstå minoritetens språk. Alla officerare vid gränsbevakningsväsendet är inte gränsbevakningsmän. I fråga om dem iaktas i tillämpliga delar vad som föreskrivs i statsrådets förordning om behörighetsvillkor som gäller officerares kunskaper i finska och svenska (9/2004).

Vid gränsbevakningsväsendet mäts språkkunskaperna i fristående prov, vilket inte är fallet vid Polisyrkeshögskolan. Kravnivån i det andra språket har i början förlängts gräns-

bevakningsmännens grundstudier. Situationen har emellertid rättats till.

Enligt övergångsbestämmelsen bibehöll en tjänsteman behörigheten för sin tjänst och för de tjänster där kraven på språkkunskaper var desamma som för den egna tjänsten när ändringen trädde i kraft. En gränsbevakningman som tjänstgjorde vid ändringens ikraftträdande kan förflyttas till ett område där kraven på språkkunskaper är desamma som eller lägre än på det område som gränsbevakningsmannen förflyttas ifrån.

Det har visat sig att förflyttningarna av gränsbevakningsmän från ett område till ett annat är besvärliga att administrera. Detta beror på att det i fråga om språkkunskaper finns ett stort antal olika grupper. Det avgörande är för det första om tjänsten förutsätter högskoleexamen och om den är placerad vid ett tvåspråkigt eller enspråkigt ämbetsverk. För det andra har det betydelse var en person tjänstgjorde som gränsbevakningsman 2005. Det finns fyra språkkunskapsnivåer (utmärkta, goda och nöjaktiga kunskaper och nöjaktig förmåga att förstå det andra språket), två språk (finska och svenska) och fyra olika typer av ämbetsverk (enspråkigt svenskt, enspråkigt finskt, tvåspråkigt med svenska som majoritetsspråk och tvåspråkigt med finska som majoritetsspråk). Kraven på språkkunskaper gör förflyttningsförfarandet stelt och försvårar arbetsgivarens möjligheter att hänvisa till förflyttningsskyldigheten i 14 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Ur gränsbevakningsväsendets synvinkel skulle det gagna verksamheten om åtminstone de gränsbevakningsmän som tjänstgjorde vid gränsbevakningsväsendet när reformen trädde i kraft kunde förflyttas på samma villkor som före reformens ikraftträdande.

Gränsbevakningsmän

Ändringen av gränsbevakningsmännens ställning kan anses vara betydande. En person som uppfyller de lagstadgade behörighetsvillkoren förordnas nu särskilt till gränsbevakningsman vid sin förvaltningsenhet. Förordnandet kan också återkallas utan att personen avsätts från tjänsten. Detta och den

möjlighet till skiljande från tjänsteutövning för viss som infördes efter totalrevideringen har gett lämpliga verktyg för de sällsynta situationer då en persons lämplighet att utöva offentlig makt måste omprövas.

Bestämmelserna om gränsbevakningsmäns bisysslor ändrades i samband med totalrevideringen 2005 så att bisyssla kräver tillstånd. Det föreskrevs också att en gränsbevakningsman är skyldig att anmäla sig för tjänstgöring under ledighet och att vara i larmberedskap när det är nödvändigt med tanke på gränsbevakningsväsendets uppgifter. Bestämmelserna ändrades så att de stämde överens med den reform som samtidigt genomfördes för polisens del.

Avgångsåldern och fortsatt tjänstgöring

I samband med totalrevideringen 2005 bibehölls möjligheten för en militärtjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president att kvarstå i sin tjänst två år efter avgångsåldern. Chefen för gränsbevakningsväsendet fattar beslut i ärendet med stöd av 35 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning. Bestämmelser om avgångsåldern finns i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet. I fråga om försvarsmakten har bestämmelserna om avgångsålder och rätten att kvarstå i tjänst tagits in i lagen om försvarsmakten (551/2007), såsom grundlagsutskottet i enlighet med sin vedertagna praxis har ansett att revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna förutsätter. I fråga om gränsbevakningsväsendet är regleringen ännu på förordningsnivå.

Jämställdhet mellan könen

Enligt de utlåtanden som inkommit i samband med den utredning som riksdagen krävde uppnås inte den jämlikhet som garanteras i 6 § i grundlagen mellan de kvinnor som har åländsk hembygdsrätt och landets övriga kvinnor. För att få tjänst vid gränsbevakningsväsendets krävs frivillig militärtjänst av kvinnor från fastlandet men inte av åländska kvinnor.

I motsats till det krav som gäller personer från fastlandet gäller enligt 10 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning inte kravet på fullgörande av värnplikt kvinnor med åländsk hembygdsrätt eller åländska män. I detta avseende är det lättare för ålänningar än för personer från fastlandet att få tjänst vid gränsbevakningsväsendet. I samband med totalrevideringen korrigerades ojämförbarheten mellan åländska kvinnor och män. Kravet på fullgjord värnplikt eller frivillig militärtjänst för kvinnor bibehölls dock som ett allmänt behörighetsvillkor för tjänst vid gränsbevakningsväsendet, med undantag för personer från Åland. Med beaktande av det ringa antalet sökande från Åland kan gränsbevakningsväsendet ge ålänningar den utbildning som behövs med tanke på militärtjänst. Om detta behörighetsvillkor frångås helt, blir man tvungen att förnya utbildningssystemet i sin helhet. Enligt staben för gränsbevakningsväsendet bör det som anförts ovan anses vara ett godtagbart skäl för särbehandling med hänsyn till 6 § 2 mom. i grundlagen och det finns ingen orsak till ändring. Enligt justitieministeriets utlåtande om utkastet till proposition medför arrangemanget inte några problem med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Avskaffande av bevakningsområdet

I samband med totalrevideringen 2005 ändrades gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde så att det inte längre begränsades till gränskommuner. Enligt bevakningssektionerna har detta underlättat bl.a. beredskapen för gränstilldragelser och myndighets-samarbetet när det gäller övervakningen av utlänningar och terrängtrafikövervakningen. Rätten att utföra brådskande polisuppgifter även utan begäran har på ett positivt sätt ökat gränsbevakningsväsendets andel som en producent av säkerhetstjänster i avlägset belägna områden. Även länsstyrelserna har fäst vikt vid de positiva sidorna av att bevakningsområdet har avskaffats. Enligt 4 § i gränsbevakningslagen ska gränsbevakningsväsendet fortfarande verka där det är motiverat för upprätthållande av gränssäkerheten.

Gränzsörensärenden

I totalrevideringen 2005 bevarades gränssörensärenden, men den reglering som gäller gränssörensärenden preciserades så att den motsvarade revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Föräldrade bestämmelser upphävdes och det blev lättare att få gränssörensärendestillstånd. Efter reformen har antalet personer som rör sig i gränssörensärenden ökat. Enligt staben för gränsbevakningsväsendet har inga klagomål i gränssörensärenden framförts och begränsningarna har inte heller i övrigt väckt missnöje.

Brottsbekämpning

Genom totalrevideringen 2005 utför gränsbevakningsväsendet förundersökning på samma sätt som andra förundersökningsmyndigheter utan att begränsa sig till ärenden där summarisk förundersökning tillämpas. Gränsbevakningsväsendet får dock inte använda alla tvångsmedel och informationsinhämtningsmetoder och gränsbevakningsväsendets befogenheter har begränsats i sak. Gränsbevakningsväsendets insatser särskilt för bekämpning av brott som gäller olaglig inresa och människohandel har ökat efter totalrevideringen 2005.

Antalet brott mot strafflagen som gränsbevakningsväsendet har upptäckt vid den yttre gränsen har fördubblats från knappa 1 000 fall år 2003 till knappa 2 000 fall år 2007. Antalet observerade brott har ökat i synnerhet i flygtrafiken. Brottsligheten på gränsen mellan Finland och Ryssland verkar däremot ha minskat.

Det totala antalet brottmål som har anhängiggjorts vid gränsbevakningsväsendet har under de senaste tio åren varierat mellan 6 000 och 10 000. Antalet brott som uppdragats har ökat efter totalrevideringen 2005. Jämförelsevis har antalet brottmål som har anhängiggjorts vid tullen under samma period varierat mellan 5 000 och 6 000. Antalet brott som kom till polisens kännedom år 2006 var sammanlagt ca 750 000. I synnerhet har antalet brottmål som lett till en mer omfattande förundersökning än en summarisk förundersökning ökat vid gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet har även i synnerhet utrett trafikfylleribrott. Ett av målen för reformen var också att minska antalet berusade i trafiken vid gränserna och till sjöss. Enligt bevakningssektionerna har ansvaret för förundersökningen även förbättrat kvaliteten på övervakningen, vilket även länsstyrelsen i Västra Finlands län har fäst uppmärksamhet vid.

Vid tingsrätterna dömdes enligt statistikcentralens uppgifter sammanlagt 12 personer år 2005 och sammanlagt 19 personer år 2006 för ordnande av olaglig inresa. För grovt ordnande av olaglig inresa dömdes sammanlagt 3 personer år 2005 och sammanlagt 16 personer år 2006. Vid gränsbevakningsväsendet anhängiggjordes under vart och ett av åren 56 brottmål som gällde ordnande av olaglig inresa eller brottets grova gärningsform.

Finska vikens sjöbevakningssektion förde år 2006 ca 1 500 brott till åtalsprövning. Samma år undersökte Helsingfors gränskontrollavdelning 34 brott som gällde ordnande av olaglig inresa. Vid avdelningen undersöktes drygt 500 andra brott enligt strafflagen. Man använde tvångsmedel ca 400 gånger och hemliga tvångsmedel fem gånger. Inom Sydöstra Finlands gränsbevakningssektion har man efter reformen undersökt tre gånger fler fall av ordnande av olaglig inresa än före totalrevideringen 2005. Gränsbevakningsväsendets utredningar av förfalskningar och rattfyllerifall har frigjort polisens resurser för annan verksamhet. Avskaffandet av bevakningsområdet har förbättrat bevakningssektionernas och polisens samarbetsmöjligheter bl.a. vid bekämpningen av koppleribrott.

Den kritik mot Finland som framfördes i början av detta årtusende i Förenta staternas utrikesministeriums årliga rapport om människohandel (TIP Report) har för sin del påverkat utvecklingen av den nationella verksamheten mot människohandel. I 2005 års rapport fick Finland redan erkännande för att ha förberett en handlingsplan mot människohandel och för att ha effektiviserat sin verksamhet. I rapporten framfördes dock att Finland även bör - i syfte att ytterligare effektivisera verksamheten mot människohandel - döma och straffa dem som gör sig skyldiga till människohandel och tydligare ange off-

rens rättigheter genom revideringar av lagstiftningen. I 2006 års rapport placerade sig Finland i den första, dvs. bästa, klassen (Tier I).

Anhållningsberättigade tjänstemän

Enligt 14 § i förundersökningslagen leds förundersökningen av en undersökningsledare som är en i 1 kap. 6 § i tvångsmedelslagen nämnd anhållningsberättigad tjänsteman eller en åklagare eller en tjänsteman som inrikesministeriet förordnat för uppgiften. Vid förundersökning som görs av någon annan myndighet än polisen får undersökningsledaren vara en person som i lag särskilt getts denna rättighet. Enligt 46 § i gränsbevakningslagen är undersökningsledaren en sådan tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som avses i 1 kap. 6 § 4 punkten i tvångsmedelslagen eller en gränsbevakningsman med tillräcklig erfarenhet som genomgått utbildning enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och som förordnats till undersökningsledare av chefen för förvaltningsenheten i fråga.

Vid bevakningssektionerna finns för närvarande mellan tre och sex anhållningsberättigade tjänstemän. Beslutsfattandet förutsätter samarbete mellan utredaren, undersökningsledaren och den anhållningsberättigade tjänstemannen, vilket ofta fördröjer ärendet och gör ansvarsförhållandena oklara. Som exempel kan nämnas Finska vikens sjöbevakningssektion där antalet anhållningsberättigade tjänstemän verkar vara underdimensionerat i förhållande till antalet ärenden. De anhållningsberättigade tjänstemännen bör definieras på samma sätt som vid tullen och befogenheterna ges till gränsbevakningsmän som har förordnats till undersökningsledare. Den lösning som man kom fram till i samband med totalrevideringen 2005 valdes med tanken att ändringar i arrangemanget kommer att föreslås senare.

Skillnaderna mellan en utredares, undersökningsledares och anhållningsberättigad tjänstemans uppgifter och befogenheter framgår tydligare i bestämmelserna om förundersökning och tvångsmedel. En utredare vidtar utredningsåtgärder och en undersökningsledare leder utredningen. En anhåll-

ningsberättigad tjänsteman beslutar för sin del om användningen av tvångsmedel eller gör framställningar till domstolen för att få sådana rättigheter. I brådskanande situationer har även utredaren och undersökningsledaren befogenhet att använda vissa tvångsmedel.

Kampen mot människohandel och ordnande av olaglig inresa

Ordnande av olaglig inresa är gränsöver-skridande brottslighet, där människor smugglas över gränserna därför att de inte har rätt att passera gränsen. Ordnande av olaglig inresa är förknippat med framskaffande och användning av förfalskade resehandlingar, researrangemang, passage av de yttre gränserna även på något annat ställe än via ett gränsövergångsställe och vistelse i landet under en längre tid än vad eventuella giltiga resehandlingar eller visum tillåter. Under en olaglig inresa är förhållandena ofta omänskliga och efter resan tvingas många att arbeta, t.o.m. att erbjuda sextjänster. En sådan brottslighet kräver arrangemang på olika sidor av gränserna och är ofta organiserad. Enligt en amerikansk uppskattning omsätter ordnandet av olaglig inresa och människosmugglingen ca 10 miljarder dollar per år.

Enligt nuvarande uppgifter hör Finland inte till de främsta transitländerna för olaglig migration. Det har dock funnits skäl att misstänka ordnande av olaglig inresa och dess grova gärningsform i ett tiotal fall årligen. Människor håller kontakt per telefon även när de begår brott. I samband med gränsöver-skridande brottslighet är behovet av att hålla kontakt betydande. Utifrån den information som fås genom teleavlyssning och teleövervakning är det möjligt att dra en slutsats om sambandet mellan olika olagliga inresor och om den brottsliga verksamhetens omfattning. Användningen av dessa metoder kan även bidra till att undanröja ogrundade misstankar. Enligt centralkriminalpolisen hade teleavlyssning en avgörande eller viktig betydelse för brottsutredningen i tre fjärdedelar av de fall där metoden användes år 2006. Åren 2005 och 2004 uppskattades andelen vara två tredjedelar. Teleövervakningens andelar uppskattas till 61 procent år 2006, 60 procent år

2005 och 59 procent år 2004. De finländska myndigheternas bedömningar av teletvångsmedlens betydelse, vilket framgår av motiveringen till en ändring av tvångsmedelslagen, är positivare än bedömningarna i Sverige.

Gränsbevakningsväsendet har särskilt tillsammans med centralkriminalpolisen strävat efter att bilda gemensamma team för utredning och insamling av information i samband med den bekämpning av organiserad internationell brottslighet som hör till gränsbevakningsväsendets verksamhetsområde. Det har dock varit svårare än väntat att bilda dessa team liksom även att överföra brottmål till polisen efter det att en förundersökning har inletts.

Förstörande av beslagtagna egendom

Gränsbevakningsväsendet måste begära handräckning av polisen vid verkställighet av en förverkandepåföljd som gäller egendom enligt 38 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002). För att minska antalet fall där handräckning begärs i ärenden av ringa betydelse bedöms det vara nödvändigt att gränsbevakningsväsendet kan vidta samma åtgärder som polisen när det gäller beslagtagna och förverkade föremål. Det föreslås att arrangemanget genomförs genom att en hänvisningsbestämmelse fogas till gränsbevakningslagen.

Trafikövervakning och rätt att stoppa fordon

Gränsbevakningsväsendets befogenheter att övervaka trafiken och stoppa fordon grundar sig på flera bestämmelser. I fråga om trafikövervakningen kan nämnas 19 § i gränsbevakningslagen, enligt vilken en gränskontroll kan innefatta kontroll av förarens körskick och fordons trafikduglighet. Enligt 76 § 2 mom. i vägtrafiklagen kan en gränsbevakningsman i samband med gränskontrollen utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertaga körkortet. I kap. 6 a i vägtrafiklagen föreskrivs att gränsbevakningsväsendet är tillsynsmyndighet över viss social lagstiftning om vägtrans-

porter och över färdskrivare vid vägtransporter. Enligt 7 kap. 96 a § i vägtrafiklagen har en gränsbevakningsman i tjänsteutövning som hänför sig till trafikövervakning samma rätt som polisen att övervaka att bestämmelserna om användning av skyddshjälm iakttas.

Med stöd av 7 kap. 93, 94 och 96 § i vägtrafiklagen har en gränsbevakningsman samma rätt som en polisman att stoppa ett fordon. Enligt 93 § i vägtrafiklagen får order om att ett fordon ska stanna ges för granskning av fordons skick, utrustning, belastning och trafikduglighet. Enligt 94 § kan föraren uppmanas att uppvisa körkort, intyg över att fordonet registrerats och annan handling som föraren är skyldig att ha med sig och enligt 96 § kan en polisman bestämma att överlast ska lossas eller felaktig lastning rättas till eller vid behov förhindra fortsatt körning. I 71 § i fordonslagen (1090/2002) föreskrivs om polismäns, tullmäns och gränsbevakningsmäns rätt att utföra vägkontroller, rätt att stoppa fordon i syfte att utföra dessa kontroller och rätt att utfärda körförbud för ett fordon som inte är trafikdugligt. Tullverket och gränsbevakningsväsendet utför tekniska vägkontroller inom sina verksamhetsområden.

Enligt 38 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman rätt att stoppa och flytta fordon samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll eller gränsövervakning eller för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller i polisuppgifter enligt 33 §. Enligt 33 § i gränsbevakningslagen har en gränsbevakningsman i sådana brådskande polisuppgifter som avses i 21 § de befogenheter som fastställts för polismän i 2 kap. i polislagen, om inte polisen begränsar dem. Enligt 21 § i gränsbevakningslagen kan gränsbevakningsväsendet på en polisman begära sköta sådana uppgifter för förhindrande eller avbrytande av brott som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. Enligt paragrafen kan en gränsbevakningsman även sköta en uppgift som han eller hon ställs inför utan begäran från polisen, om åtgärden inte kan uppskjutas utan att hälsa eller egendom äventyras. I 2 kap. i polislagen föreskrivs bl.a. om en polisman rätt att stoppa och flytta fordon.

Vid en bedömning av de ovan nämnda bestämmelserna bör det beaktas att fram till to-

talrevideringen 2005 hade gränsbevakningsväsendet verkat i gränskommunerna inom sitt bevakningsområde. Enligt 4 § i gränsbevakningslagen verkar gränsbevakningsväsendet där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten eller utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom Finlands ekonomiska zon. Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast när det är nödvändigt för att det ska kunna slutföra en lagstadgad uppgift eller lämna handräckning. Gränsbevakningsväsendet kan således inte heller i dagens läge utföra trafikövervakning eller vägkontroller t.ex. i Tavastehus. Rätten att stoppa fordon sträcker sig inte heller till t.ex. övervakning av utläningar eller till jakt- och fiskeövervakning, vilket Forststyrelsens jakt- och fiskeövervakare har rätt att utföra.

Trafikövervakning på snöskoterleder

Enligt den tolkning som har vunnit företräde efter totalrevideringen har gränsbevakningsväsendet inte befogenhet att övervaka trafiken på snöskoterleder eftersom en snöskoterled inte är terräng utan ett område som ska betraktas som väg och gränsbevakningsväsendet inte har allmän befogenhet att övervaka vägtrafik. Eftersom gränsbevakningsväsendet har rätt att ingripa i snöskoterkörning på andra platser kan det inte anses vara acceptabelt att befogenhet att övervaka snöskoterleder saknas. Gränsbevakningsväsendets befogenheter bör ökas i detta avseende. Bevakningssektionerna och länsstyrelsen i Lapplands län har uppmärksammat denna fråga.

Körförbud

Enligt 76 § i vägtrafiklagen kan en gränsbevakningsman i samband med ett gränskontrolluppdrag vid övervakning av förarens körskick utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertat körkortet, om det finns skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott. En-

ligt 76 a § i vägtrafiklagen ska ärendet efter det utan dröjsmål överförs till polisen och i fråga om det temporära körförbudet gäller i övrigt vad som bestäms om temporärt körförbud som utfärdas av polisen. Enligt 11 § i lagen om fordonstrafikregistret (541/2003) lämnar gränsbevakningsväsendet uppgifter om temporärt körförbud och grunderna för det samt om omhändertagande av körkort till Fordonsförvaltningscentralen genom teknisk anslutning eller annars i elektronisk form.

Enligt staben för gränsbevakningsväsendet skulle det vara praktiskt att ett ärende som gäller utfärdande av temporärt körförbud behandlades vid gränsbevakningsväsendet efter utfärdandet och inte överfördes till polisen såsom nu är fallet. Det bör vara möjligt att utfärda temporärt körförbud även i andra situationer än i samband med gränskontroller. En gränsbevakningsman har för närvarande inte befogenheter att utfärda temporärt körförbud t.ex. i samband med övervakningen av terrängtrafik.

Enligt länsstyrelsen i Södra Finlands län är det onödigt och tidskrävande att överföra ett ärende som gäller temporärt körförbud från en gränsbevakningsman till en polisman. Enligt länsstyrelsen bör den myndighet som utför förundersökningen slutföra ärendet. Även länsstyrelsen i Lapplands län anser att arrangemanget är besvärligt. Fordonsförvaltningscentralen har i sitt utlåtande fört fram att gränsbevakningsmännen inte har tillräckliga lagstadgade rättigheter att föra in uppgifter om körförbud i fordonstrafikregistret när det gäller utlänningar. Detta har lett till att polisen har ombetts att föra in uppgifter i fordonstrafikregistret för gränsbevakningsväsendets del. I motsats till vad som föreskrivs i fråga om gränsbevakningsväsendet har det för polisens del inte utfärdats särskilda bestämmelser om registeranteckningar i de fall då en utlänning saknar personbeteckning. Efter det att Fordonsförvaltningscentralen gav sitt utlåtande har centralen ändrat sin tolkning i ett tillstånd som beviljats gränsbevakningsväsendet. Till denna del behövs ingen ändring, utan med stöd av det nya tillståndet kan gränsbevakningsmännen även i dessa fall föra in uppgifter om temporärt körförbud i fordonstrafikregistret utan polisens hjälp.

Undantag från trafikreglerna

Gränsbevakningsväsendets fordon får avvika från trafikreglerna i mindre utsträckning än polisfordon. Enligt 25 § i vägtrafiklagen får förare av fordon som hör till en kortege som leds av ett polisfordon överskrida den högsta tillåtna hastigheten, om uppgiftens brådskande natur oundgängligen kräver det. Förare av fordon som hör till en kortege som leds av gränsbevakningsväsendets fordon har däremot inte denna rätt. Enligt 48 § i vägtrafiklagen gäller detsamma när fordon som hör till en kortege framförs på väg, del av väg eller område där körning annars är förbjuden. Enligt det nämnda lagrummet har endast polismän och tullmän i tekniska observationsuppgifter samma rätt som en förare av en polisbil som avger föreskrivna ljus- och ljudsignaler att med iakttagande av särskild försiktighet avvika från bestämmelserna i vägtrafiklagen. För att stoppa fordon är det enligt 38 § i vägtrafiklagen tillåtet att på polisfordon använda en anordning som visar ett rött blinkande sken framåt. Enligt 39 § i vägtrafiklagen har utryckningsfordon och fordon i polisens tjänsteuppdrag rätt att komma ombord på en färja före andra fordon.

Enligt 23 § i gränsbevakningslagen kan gränsbevakningsväsendet genomföra transporter som kräver skyddsåtgärder och utse en tjänsteman att skydda transporten av personer eller egendom. Bestämmelserna gäller särskilt transport av statsledningen och transporter i samband med statsbesök. Gränsbevakningsväsendet är också en förundersökningsmyndighet som får utföra teknisk observation på samma sätt som polisen och tullen.

Kajanalands gränsbevakningssektion har ansett att vägtrafiklagens bestämmelser är bristfälliga med tanke på de säkerhetsuppgifter som anges i 23 § i gränsbevakningslagen. Bevakningssektionen anser att det finns behov av att köra i kortege vid gränsbevakningsväsendet. På samma sätt som i fråga om poliskorteger bör gränsbevakningsmän och andra förare av fordon som hör till en kortege ha rätt att handla i strid med trafikreglerna. Lapplands gränsbevakningssektion har också ansett det vara en brist att en gränsbevakningsman inte får köra överhastighet på

samma sätt som andra förundersökningsmyndigheter t.ex. när gränsbevakningsväsendet deltar i teknisk observation. Gräns- och sjöbevakningsskolan har dessutom fört fram att gränsbevakningsväsendets tjänstefordon bör ha samma rätt som polisfordon att komma ombord på en färja före andra och vid behov även rätt att använda busskörfält och spårvagnsfält.

Handräckning

Enligt 79 § i gränsbevakningslagen har gränsbevakningsväsendet rätt att få handräckning av försvarsmakten i form av resurser för efterspaning och reglering av trafiken, om det är nödvändigt för att en person som olagligen har passerat gränsen ska kunna erappas i Finland på bar gärning, skyddsutrustning som behövs för att gränsbevakningsväsendet ska kunna utföra ett farligt uppdrag, särskild sakkunskap som behövs för att utföra en gränsövervakningsuppgift eller undersöka en gränstilldragelse samt utrustning och särskild sakkunskap som behövs för att avvärja ett hot mot säkerheten till sjöss. Militära maktmedel och användning av skjutvapen ingår inte i handräckning.

I 26 § i gränsbevakningslagen föreskrivs att gränsbevakningsväsendet deltar i räddningsverksamhet och efterspaning genom att tillhandahålla resurser, om detta kan anses nödvändigt. I 77 § i gränsbevakningslagen föreskrivs att gränsbevakningsväsendet på begäran kan lämna statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet och att gränsbevakningsväsendet är skyldig att lämna räddningsmyndigheter, polisen, tullverket och försvarsmakten handräckning om ingen annan myndighet har de resurser som behövs. En förutsättning är att dock att utförandet av andra viktiga uppgifter som hör till gränsbevakningsväsendet inte äventyras. Gränsbevakningsväsendet kan också sköta en brådskande sjuktransport om den inte kan skötas på annat sätt utan att räddningen äventyras. I praktiken har det rätt oklarhet om när handräckningen ska vara avgiftsfri och när avgift ska tas ut.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

I propositionen om en totalrevidering 2005 redogörs för den utveckling som hade skett inom EU:s gränssäkerhetssamarbete fram till början av 2005. Ett syfte med propositionen var att anpassa gränsbevakningsväsendets verksamhet till den utveckling som skett när det gäller övervakningen av de yttre gränserna för Europeiska unionens område för fri rörlighet. Samtidigt utarbetades kodexen om Schengengränserna och till förfogande fanns Europeiska gemenskapernas kommissions förslag till kodex, som lämnades den 26 maj 2004. Det antogs att förslaget skulle genomföras i så gott som oförändrad form.

Kodexen om Schengengränserna

Statsrådet överlämnade den 16 december 2004 en skrivelse (U 70/2004 rd) om det ovan nämnda kommissionsförslaget till riksdagen. Förvaltningsutskottet har i sitt utlåtande om förslaget konstaterat att förslaget gäller en totalreform av EU-lagstiftningen om gränsbevakning och gränspassage. Enligt utskottet ligger förslaget i linje med de mål som skrivits in i EU:s konstitutionella fördrag. I förslaget finns delar från Schengenkonventionen, den gemensamma handboken om gränsövervakning, Schengenlistan om bästa metoder och vissa bestämmelser i anknytning till den verkställande Schengenkommitténs beslut. Utskottet ansåg det vara positivt att förslaget och propositionen om en totalrevidering 2005 samordnades. Enligt förslaget till förordning ska medlemsstaterna genomföra gränskontrollerna enligt sitt lands nationella lagstiftning.

Kodexen om Schengengränserna trädde i kraft i oktober 2006. Den godkända texten avviker från det förslag som behandlades av förvaltningsutskottet bl.a. när det gäller begreppet gränskontroll. I kodexen om Schengengränserna anses gränskontroll (på finska "rajavalvonta") innefatta in- och utresekontroller (på finska "rajatarkastus") och gräns-

övervakning(på finska ”rajojen valvonta”). I gränsbevakningslagen föreskrivs om gränskontroller (på finska ”rajatarkastus”)och gränsövervakning (på finska ”rajavalvonta”). Vid remissbehandlingen i samband med beredningen av propositionen fäste gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter, inrikesministeriets utlänningsavdelning och utrikesministeriet uppmärksamhet vid skillnaderna mellan den nationella lagstiftningen och kodexen om Schengengränserna.

Gränsbevakningslagen avviker bl.a. från artikel 7 i kodexen om Schengengränserna när det gäller minimikontroller och grundliga kontroller. I gränsbevakningslagen görs inte heller skillnad mellan kontroll av personer som åtnjuter fri rörlighet och kontroll av personer från tredjeländer. Enligt ordalydelsen i gränsbevakningslagen får således även EU-medborgare underkastas en grundlig kontroll. I gränsbevakningslagen finns inga bestämmelser om ett förfarande som motsvarar de noggrannare kontroller som anges i kodexen om Schengengränserna. Vid beredningen av gränsbevakningslagen antog man dock att det i den direkt bindande EU-förordningen skulle föreskrivas att den högsta nivån för kontrollerna ska fastställas i den nationella lagstiftningen, om inte något annat föreskrivs. I regeringens proposition från 2005 konstateras följande: ”De finska gränsbevakningsmyndigheterna är skyldiga att iaktta Schengenregelverket. För gränsbevakningsmyndigheterna ska sådana befogenheter föreskrivas som är nödvändiga för genomförandet av kontrollerna åtminstone på det sätt som förutsätts i Schengenregelverket. I 19 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om de åtgärder som med stöd av den nationella lagstiftningen ankommer på gränsbevakningsväsendet. Även då det enligt Schengenregelverket skulle räcka med mindre omfattande kontrollåtgärder kan de åtgärder som föreskrivs i gränsbevakningslagen vidtas, förutsatt att de inte är förbjudna i Schengenregelverket eller andra internationella regelverk eller fördrag som är förpliktande för Finland.” Den direkt tillämpliga förordningen går före den nationella lagstiftningen och förordningen ska inte upprepas eller förklaras i den nationella lagstiftningen.

Annan rättslig grund

Under ordförandeskapet 2006 verkade Finland aktivt inom området gränssäkerhet. Medlemsstaterna kom överens om en fond för de yttre gränserna, kommissionens förslag till förordning om RABIT togs upp till behandling och byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser (Frontex), nedan Gränsförvaltningsbyrån, ledde ca 40 gemensamma insatser. Dessutom presenterades kommissionens meddelanden om migration, Medelhavet och yttre förbindelser.

En effektiv kontroll och övervakning av de yttre gränserna förutsätter utöver nationellt myndighetssamarbete även internationellt samarbete. Ett redskap för detta är också det fördrag om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet som godkändes av riksdagen 2006 (se Regeringens proposition till riksdagen med förslag till godkännande av fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (Prüm-fördraget) och lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget samt vissa lagar som har samband med det (RP 243/2006)).

I december 2006 antog rådet EU:s strategiska slutsatser om en integrerad gränsförvaltning, dvs. gränsstrategin, som har utarbetats på initiativ av Finland. Enligt strategin består integrerad gränsförvaltning av gränskontroll enligt kodexen om Schengengränserna inbegripet relevant riskanalys och kriminalunderrättelser, samarbete mellan myndigheterna för bekämpning av gränsöverskridande brott, den fyrdelade modellen för tillträdeskontroll, myndigheternas nationella och internationella samarbete inom området gränssäkerhet samt samordning och konsekvens i den verksamhet som bedrivs av medlemsstater och institutioner och andra organ inom gemenskapen och i unionen. I överensstämmelse med gränsstrategin förbinder sig medlemsstaterna bl.a. att effektivisera samarbetet mellan polisen, tullen och gränsmyndigheten enligt den finländska modellen.

Enligt Rabbit-förordningen är syftet med mekanismen att under en begränsad tid ge operativt bistånd till en begärande medlemsstat som står inför en akut och exceptionellt pressande situation, särskilt när ett stort antal tredjelandsmedborgare som på olaglig väg försöker ta sig in landet anländer till platser vid de yttre gränserna. Medlemmarna ska ha befogenhet att utföra alla uppgifter som är i överensstämmelse med kodexen om Schengen-gränserna och kapacitet att utöva alla befogenheter för in- och utresekontroller eller gränsbevakning som är nödvändiga för att uppnå syftena med förordningen. Motsvarande befogenheter har även de tjänstemän som deltar i andra insatser och pilotprojekt som samordnas av Gränsförvaltningsbyrån.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1931/2006 av den 20 december 2006 om lokal gränstrafik vid medlemsstaternas yttre landgränser och om ändring av bestämmelserna i Schengenkonventionen trädde i kraft den 24 februari 2007. Förordningen underlättar regelbunden trafik som sker på grund av sociala, kulturella, ekonomiska eller familjemässiga skäl i närheten av den yttre gränsen.

Enligt den skrivelse (U 68/2003 rd) om kommissionens förslag till förordningar (gränstrafik vid yttre landgränser och tillfälliga yttre landgränser) som statsrådet överlämnade till riksdagen under beredningen av förordningen har Finland ingen historisk belastning av den typ som kommissionen avser att underlätta med de föreslagna reglerna om lokal gränstrafik. Då ingick det inte heller i Finlands planer att ingå överenskommelser med tredjeländer om lokal gränstrafik. Förvaltningsutskottet har i sitt utlåtande (FvUU 2/2004 rd – U 68/2003 rd) omfattat statsrådets ståndpunkt. Statsrådet har till riksdagen överlämnat en skrivelse (U 34/2005 rd) om förslaget till förordning av Europaparlamentet och rådet om inrättande av en särskild ordning för lokal gränstrafik vid medlemsstaternas yttre landgränser samt om ändring av Schengenkonventionen och det allmänna konsulära regelverket (förordning om lokal gränstrafik). I likhet med statsrådet har förvaltningsutskottet i sitt utlåtande (FvUU 22/2005 rd – U 34/2005 rd) om skrivelsen konstaterat att Finland inte har något samhäll-

leligt eller ekonomiskt behov av att införa ordningen på de grunder som anges i förslaget. Det finns inga familjemässiga eller kulturella skäl för en sådan ordning mellan Finland och Ryssland. De ekonomiska kontakterna mellan Finland och Ryssland har kunnat skötas i motsvarighet till behovet med ett tillräckligt tätt nätverk av internationella och tillfälliga gränsövergångsställen. Av regeringens ståndpunkt framgår också att ordningen för lokal gränstrafik inte kommer att ha ekonomiska konsekvenser för Finland eftersom det inte finns sådana skäl som avses i förslaget för den föreslagna ordningen vid gränsen mellan Finland och Ryssland.

Utvecklingen av Gränsförvaltningsbyråns ställning

Gränsförvaltningsbyrån inledde sin verksamhet i oktober 2005, dvs. efter totalrevideringen, som trädde i kraft i september 2005. Med hjälp av gränsinsatser enligt Rabbit-förordningen kan Gränsförvaltningsbyrån snabbt samordna operativt bistånd till en begärande medlemsstat som står inför en akut och exceptionellt pressande situation vid den yttre gränsen.

I rådets förordning (EG) nr 2007/2004 av den 26 oktober 2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, föreskrivs om de gemensamma insatser och pilotprojekt som samordnas av Gränsförvaltningsbyrån och i fråga om vilka gästande tjänstemän från andra medlemsstater ges befogenheter i gränskontrollupdrag i värdmedlemsstaten och även rätt att använda maktmedel med hemmedlemsstatens och värdmedlemsstatens samtycke.

Kommissionen har i ett meddelande av den 13 februari 2008 bedömt Gränsförvaltningsbyråns resultat hittills. Byrån har främjat de nationella gränskontrollmyndigheternas gemensamma insatser vid alla gränstyper. År 2006 genomfördes fem gemensamma sjögränsinsatser, två gemensamma landgränsinsatser, två gemensamma luftgränsinsatser och tre gemensamma insatser som omfattar

flera gränstyper. År 2007 genomfördes fyra gemensamma sjögränsinsatser, tio gemensamma landgränsinsatser, fem gemensamma luftgränsinsatser och två gemensamma insatser som omfattar flera gränstyper. Åren 2006-2007 genomfördes också sammanlagt tio kompletterande pilotprojekt. Alla medlemsstater har deltagit i minst en gemensam insats eller ett pilotprojekt både år 2006 och år 2007. Deltagandet i gemensamma insatser kan bestå av allt från utstationering av experter till att man bidrar med utrustning. För sjögränsinsatserna har medlemsstaterna deltagit med utrustning i form av flygplan, fartyg eller helikoptrar. Under insatserna åren 2006-2007 har fler än 53 000 personer anhållits eller nekats inresa. Dessutom har mer än 2 900 falska eller förfälskade resehandlingar upptäckts och 58 människosmugglare arresterats.

Rabit-förordningen och ändringen av förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå har varit av stor betydelse med tanke på Gränsförvaltningsbyrån. Rabbit-förordningen gör det möjligt att reagera snabbt om en medlemsstat är i behov av ökade personalresurser. Reserven för de snabba gränsinsatsenheterna utgörs av sammanlagt 500–600 gränsbevakare. Hittills har ingen medlemsstat begärt utplacering av en av dessa enheter på sitt territorium. Kommissionen rekommenderar att Gränsförvaltningsbyrån skaffar sig egen utrustning för gränskontroll och övervakning som kan användas av de snabba gränsinsatsenheterna.

Gränsförvaltningsbyrån har upprättat en central förteckning över tillgänglig teknisk utrustning för gränskontroll och gränsövervakning (Crate, Central Record of Available Technical Equipment). I förteckningen ingår över över 100 fartyg, ca 20 flygplan och 25 helikoptrar samt flera hundra olika typer av gränskontrollutrustning, exempelvis mobila radarenheter, fordon, värmekameror och mobila detektorer. Medlemsstaterna har haft tillgång till Crate sedan juli 2007. Enligt kommissionen kan det finnas skäl att bedöma huruvida Gränsförvaltningsbyrån själv bör placera ut gränsbevakningspersonal och huruvida byrån bör förvärva eller hyra utrustning för permanenta insatser.

Kommissionen har också lämnat ett meddelande som beskriver en färdplan för framtagandet och inrättandet av ett europeiskt gränsövervakningssystem (Eurosur). I planen ingår bl.a. att upprätta ett system för informationsutbyte mellan medlemsstaternas nationella samordningscentraler för gränsförvaltning och Gränsförvaltningsbyrån och att utveckla sammanställningen av en gemensam lägesbild och övervakningsverktygen vid unionens yttre gränser. Gränsförvaltningsbyrån kommer att ha en central roll i systemet.

Det europeiska gränsövervakningssystemets framtid

Kommissionen presenterade den 13 februari 2008 ett omfattande gränspaket, som inkluderade tre meddelanden. I det första meddelandet lade kommissionen fram sina synpunkter på EU:s gränsbyrås (Frontex) verksamhet hittills, utvecklingsbehov och eventuella nya åtgärder (KOM (2008) 67 slutlig). Det andra meddelandet i gränspaketet behandlar utvecklingen av det europeiska gränsövervakningssystemet (Eurosur) (KOM (2008) 68 slutlig) och det tredje meddelandet nästa steg i utvecklingen av Europeiska unionens gränsförvaltning (KOM (2008) 69 slutlig).

I meddelandet om Gränsförvaltningsbyrån föreslås åtgärder för utveckling av byrån som kan vidtas på kort sikt inom ramen för den nuvarande lagstiftningen och åtgärder på lång sikt som kräver ändringar i den gällande lagstiftning som reglerar Gränsförvaltningsbyråns verksamhet. Målet är att öka byråns operativa kapacitet och utveckla byrån till en central aktör och utvecklare i den integrerade gränsförvaltningen. Byråns roll bör stärkas stegvis samtidigt som de uppnådda resultaten utvärderas kontinuerligt. Byråns verksamhet bör omfatta alla aspekter av den integrerade gränsförvaltningen, i synnerhet åtgärderna vid gränserna och samarbetet med tredjeländer. Enligt meddelandet ska Eurosur till en början inriktas på EU:s södra och östra yttre gränser. Avsikten är att utveckla gränskontrollen, öka räddningskapaciteten och den inre säkerheten samt att minska antalet olagliga invandrare som lyckas passera EU:s yttre

gränser oupptäckta och dödstalen bland olagliga invandrare till sjöss.

Enligt kommissionen kan Eurosur inrättas genom tre parallella etapper. I den första etappen sammanlänkas och effektiviserar befintliga system och mekanismer för övervakning på medlemsstatsnivå. I den andra etappen förbättras användningen av övervakningsverktyg på EU-nivå. Målet med den tredje etappen är att skapa en gemensam miljö för informationsutbyte för sjöbevakningen inom EU genom att alla befintliga system slås samman. Det integrerade nätet ska till en början begränsas till Medelhavet, södra Atlanten (Kanarieöarna) och Svarta havet. Senare kan det integrerade nätet utvidgas till EU:s hela sjöbevakningsområde och inte endast täcka gränsrelaterade aspekter utan omfatta alla typer av marin verksamhet, exempelvis sjösäkerhet, skydd av den marina miljön, fiskerikontroll och tillsyn av att lagen följs. Om Eurosur inrättas kommer det att innebära ett avgörande steg mot ett gradvis inrättande av ett gemensamt europeiskt gränsförvaltningssystem.

Det tredje meddelandet i gränspaketet gäller nästa steg i utvecklingen av EU:s gränsförvaltning. I meddelandet presenteras grunderna för att skapa ett europeiskt informationssystem för in- och utresor (entry/exit-register) och ett system för personer som lagligen reser över gränserna (bona fide-resenärer). Dessutom presenteras möjligheterna att utveckla automatiken i in- och utresekontrollerna. Syftet med systemet för in- och utresor är att i samband med passage av unionens yttre gräns ska alla tredjelandsmedborgares in- och utresor registreras i systemet med hjälp av biometri. Systemet varnar automatiskt om en person stannar kvar i Schengenområdet längre än vad som beviljats. Avsikten är att systemet för in- och utresor ska vara i operativ drift före utgången av 2015.

Ett system för bona fide-resenärer gör det möjligt för tredjelandsmedborgare att passera EU:s yttre gräns via automatiska gränskontroller. En maskin skulle läsa av uppgifterna i resehandlingen och kontrollera dessa mot uppgifterna i systemet och den resandes biometriska kännetecken. Resenärer kan beviljas status som ”registrerade resenärer” på särskild ansökan och enligt vissa kriterier. Ett av

de viktigaste kriterierna är att resenären har en biometrisk resehandling. Alla EU-medborgare som har en biometrisk resehandling ska kunna genomgå automatiska gränskontroller. Kommissionen har dessutom för avsikt att år 2009 lämna en utredning om ett elektroniskt system för resetillstånd.

Internationell jämförelse angående reglering av teleavlyssning

I detta sammanhang har det inte gjorts någon omfattande internationell jämförelse mellan olika länders förundersökningsmetoder i samband med människosmuggling. Enligt en utredning som inhämtats används dock teleavlyssning t.ex. i Japan, Förenta staterna, Kanada, England, Italien, Sverige, Danmark och Slovenien. I Schweiz är straffet för det brott som motsvarar grovt ordnande av olaglig inresa böter eller fängelse i högst tre år, vilket är ett lindrigare straff än i Europa i allmänhet (uppgifterna är från år 2003) I Schweiz kan polisen således inte använda teleavlyssning i samband med utredningen av ett sådant brott. EU rekommenderar att maximistraffet för grov människosmuggling ska vara fängelse i åtta år.

Vid en jämförelse av den finländska och svenska lagstiftningen motsvarar brottsbeskrivningen av ordnande av olaglig inresa närmast människosmuggling. Straffet för grov människosmuggling är fängelse i minst sex månader och högst sex år. I Sverige föreskrivs om teleavlyssning vid förundersökning i 27 kap. i rättegångsbalken, lagen med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål (1952:98), lagen om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. (1988:97) och lagen om särskild utlänningskontroll (1991:572). För att få använda teleavlyssning i Sverige förutsattes tidigare att minimistraffet för det brott som utreds är fängelse i över två år. Från och med oktober 2004 har det dock varit möjligt att använda teleavlyssning även om minimistraffet för det brott som utreds är fängelse under två år, om brottets straffvärde är fängelse i över två år. I Sverige får hemlig teleavlyssning och tele-

övervakning användas bl.a. vid utredning av grov människosmuggling.

2.3 Bedömning av nuläget

När totalrevideringen 2005 utarbetades hade begreppsapparaten i kodexen om Schengengränserna ännu inte fått sin slutliga form och den hade inte trätt i kraft som en direkt bindande förordning. De föreslagna ändringarna är betydande till den del det är fråga om att undanröja överlappningarna med kodexen om Schengengränserna. Betydande är också de bestämmelser som gäller snabba gränsinsatser och deltagande i projekt som samordnas av Gränsförvaltningsbyrån.

I bevakningssektionernas utlåtanden uttrycks en vilja att utöka gränsbevakningsväsendets befogenheter. Vid beredningen av propositionen har de förslag som lämnats av gränsbevakningsväsendet delats in i brådskande och mindre brådskande ärenden. I övrigt föreslås det främst några mindre ändringar av vissa bestämmelser som ingick i totalrevideringen 2005.

Under 1990-talet har polisen stegvis upphört med sin verksamhet vid så gott som alla gränsövergångsställen. Specialkompetensen i fråga om gränskontroller har så småningom överförts till gränsbevakningsväsendet.

Brottsbekämpningen vid gränsbevakningsväsendet har utvecklats i snabb takt efter reformen 2005. I dagens läge kan gränsbevakningsväsendet på ett smidigt sätt hantera massbrottslighet som det upptäcker inom sitt verksamhetsområde, såsom t.ex. rattfylleri-ärenden och brott mot bestämmelser som gäller utläningar, jakt eller fiske. De nya bestämmelserna har lett till ett effektivare samarbete i synnerhet mellan polisen och gränsbevakningsväsendet i och med att gränsbevakningsväsendet i regel slutför de kriminalunderrättelser och förundersökningar som det har inlett.

Inom de prioriterade verksamhetsområdena, särskilt på Helsingfors-Vanda flygplats och de livligt trafikerade gränsövergångsställena i Sydöstra Finland möter gränsbevakningsväsendet även organiserad internationell brottslighet som ofta är relaterad till ordnande av olaglig inresa och människohandel.

Av denna orsak är centralkriminalpolisen en naturlig samarbetspartner för gränsbevakningsväsendet. För att kunna avslöja allvarlig gränsöverskridande brottslighet krävs specialkunnande och att en undersökningsledare med tillgång till tvångsmedel finns tillgänglig redan från början av utredningen. Hur allvarligt ett ärende är kan dock komma fram först efter det att utredningen har pågått en längre tid. Ett brott som gränsbevakningsväsendet har avslöjat och delvis utrett har visat sig vara besvärligt att överföra till polisen endast för att de tvångsmedel som behövs ska kunna vidtas. I syfte att effektivisera samarbetet mellan centralkriminalpolisen och gränsbevakningsväsendet har också en tjänsteman som hör till polisbefälet vid centralkriminalpolisen placerats vid gränsbevakningsväsendet. Trots dessa strävanden har endast ett fåtal gemensamma utredningsgrupper tillsatts.

Gränsbevakningsväsendet ställs årligen inför tiotals fall där uppgifter som är nödvändiga för förundersökningen kunde fås genom användning av teletvångsmedel. För att utreda gränsöverskridande brottslighet bedrivs även internationellt samarbete. Under samarbetets gång kan man även utbyta kriminalunderrättelseinformation som inhämtats genom tvångsmedel. Bland annat av dessa orsaker har inrikesministeriet bedömt att användning av teletvångsmedel bör höras till gränsbevakningsväsendets brottsbekämpningsmetoder.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Syften och alternativ

I propositionen föreslås att lagstiftningen om gränsbevakningsväsendet ändras och preciseras till de delar det anses nödvändigt utifrån erfarenheterna av tillämpningen av de lagar som trädde i kraft 2005 och på grund av utvecklingen i Europa efter lagarnas ikraftträdande.

Att undanröja överlappningarna med den direkt bindande kodexen om Schengengränserna, som har utfärdats i förordningsform, medför vissa problem. I kodexen om Schengengränserna anges åtgärder som in-

griper i de grundläggande fri- och rättigheterna och som ska vidtas på grundval av en persons avsikt att passera gränsen. Bestämmelser om befogenheter att vidta dessa åtgärder ska utfärdas på nationell nivå. Ett alternativ är att de åtgärder som anges i kodexen om Schengengränserna och bilagorna i den tas in i den nationella lagstiftningen. Ett annat alternativt är att det föreskrivs att finländska myndigheter har befogenheter att vidta de åtgärder som anges i kodexen om Schengengränserna. Ett mellanalternativ skulle kunna vara att hänvisa till vissa artiklar i kodexen om Schengengränserna och på det sättet ge befogenheter att vidta de åtgärder som anges i artikeln i fråga.

Hänvisningstekniken är problematisk därför att den i själva verket kan ge Europeiska unionen större lagstiftningsbehörighet än vad som var avsikten vid anslutningen till unionen. Om kodexen om Schengengränserna i ett senare skede eventuellt ändras så att gränskontrollmännen får flera uppgifter eller uppgifterna ändras, finns det en möjlighet att den hänvisningsteknik som tillämpats i denna proposition medför att de nationella myndigheterna formellt får befogenhet att även utföra nya eller ändrade uppgifter. Möjligheten att befogenheten att utföra nya uppgifter skulle strida mot det finländska systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna är försvinnande liten. Finland deltar också i den beredning av ändringar av kodexen om Schengengränserna som görs i Europeiska unionen. Under beredningens gång informeras riksdagen om situationen i redogörelser och skrivelser. Om man inte tillämpar en hänvisningsteknik finns det en risk att den nationella lagstiftningen står i strid med förordningsändringar som görs i Europeiska unionen.

Förordningstext får inte upprepas i den nationella lagstiftningen. Uppprepningar innebär en risk att det inte alls föreskrivs om befogenhet för någon åtgärd som avses i förordningen eller åtminstone inte i den omfattning som avses i förordningen. Av de orsaker som anges ovan har det i denna proposition använts hänvisningar till kodexen om Schengengränserna. I hänvisningsbestämmelserna kan det vid behov införas en restriktion så att gränsvakningsmännen samt tullens och po-

lisens tjänstemän i gränskontrolluppdrag har befogenhet att vidta åtgärder enligt de särskilt nämnda artiklarna i kodexen om Schengengränserna, sådan kodexen lyder ändrad genom de rättsakter som har godkänts på ett bindande sätt i Europeiska unionen vid den tidpunkt då riksdagen ger sitt svar på denna proposition. I samband med hänvisningen anges författningsnumret för den senaste förordningsändringen. Det ovan angivna gäller i tillämpliga delar experter och snabba gränsinsatsenheter.

I denna proposition har inte heller sättet för fastställande av en gränsvakningsmans befogenheter ändrats i jämförelse med totalrevideringen 2005. Enligt den föreslagna 41 § i gränsvakningslagen gäller med undantag av täckoperation och bevisprovokation genom köp i fråga om en gränsvakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal vad som i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans föreskrivs om polismäns befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal. Liknande hänvisningar finns även på andra ställen i gränsvakningslagen. Till denna del är det tänkbart att definiera befogenheterna enligt vad som föreskrivs om en polismans befogenheter i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans, sådana de berörda lagarna lyder ändrade genom de författningar som riksdagen har godkänt innan svar på denna proposition har getts. Om uttryckliga bestämmelser utfärdas om en gränsvakningsmans befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal, måste man upprepa den nämnda lagstiftningen i gränsvakningslagen eller i varje lag där det föreskrivs om befogenheter ta in en bestämmelse som anger till vilka delar lagen i fråga gäller gränsvakningsmän. Det fanns inga möjligheter att bereda en så omfattande reform. Det bör observeras att lagstiftningen om polisens befogenheter håller på att revideras. I samband med detta kommer man sannolikt även att behandla vilken lagstiftningsteknik som ska användas när andra myndigheter ges polisbefogenheter.

3.2 De viktigaste förslagen

Beaktande av kodexen om Schengengränserna och Rabbit-förordningen

Gränskontroll anges bygga på den nya och direkt bindande kodexen om Schengengränserna genom att det föreskrivs om de befogenheter som gränsbevakningsmännen behöver för att kunna vidta de åtgärder som förutsätts i kodexen. Begreppet gränskontroll ändras till att motsvara kodexen om Schengengränserna så att gränskontroll innefattar gränsövervakning och in- och utresekontroller. Samtidigt föreskrivs det om Finlands deltagande i mekanismen för snabba gränsinsatsenheter både som biståndsgivare och biståndstagare. Beslut om begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter och om finländska gränsbevakares deltagande i dessa enheter fattas beroende på ärendets betydelse av statsrådet, inrikesministern eller chefen för gränsbevakningsväsendet. Inrikesministern fastställer en personalpool, från vilken gränsbevakningsväsendet kan skicka personal. Samtidigt föreskrivs om gästande tjänstemäns rätt att använda maktmedel och om det undantag från skjutvapenlagens tillämpningsområde som gäller deras tjänstevapen.

Övriga ändringar

Totalrevideringen 2005 kompletteras så att gränsbevakningsmännen ges befogenhet att stoppa fordon för att utföra ett uppdrag även på andra platser än vid gränsövergångsställen. Ett fordon får stoppas för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe, övervakning som hänför sig till användningen av fordonet och som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, övervakning av jakt eller för avvärjande eller utredning av brott. Enligt förslaget ska en gränsbevakningsman ha rätt att utfärda körförbud för en berusad förare som gränsbevakningsmannen möter någon annanstans än vid ett gränsövergångsställe. Gränsbevakningsmännens befogenheter för

trafikövervakning vid snöskoterleder klarläggs.

Gränsbevakningsväsendet har redan nu rätt att använda teknisk observation i brottsbekämpningsuppgifter. Teletvångsmedlen lämnades med avsikt utanför reformen 2005 därför att man först ville se hur brottsbekämpningen vid gränsbevakningsväsendet utvecklades. Användningen av teletvångsmedel har nu visat sig vara en nödvändig informationsinhämtningsmetod i högst ett tiotal fall per år som gäller allvarlig brottsmisstanke. Det föreslås att teletvångsmedel ska fogas till gränsbevakningsväsendets urval av metoder redan nu, trots den pågående totalrevideringen av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen. Dessa tvångsmedel skulle användas i utredningen av de ovan beskrivna fallen av allvarlig organiserad brottslighet med hjälp av Salpa-systemet, som gränsbevakningsväsendet redan nu använder. Staben för gränsbevakningsväsendet skulle leda och övervaka användningen av teletvångsmedel synnerligen noggrant. Finska vikens sjöbevakningssektion, som är aktivast inom området brottsbekämpning, använde år 2006 i samband med utredningen av 1 500 brott fem gånger sådana hemliga tvångsmedel som redan nu står till gränsbevakningsväsendets förfogande.

Genom att möjliggöra teleövervakning och teleavlyssning och tillämpa dessa undersökningsmetoder vid grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandel kan förundersökningarna vid gränsbevakningsväsendet effektiviseras. Med hjälp av dessa metoder kan man få hållbara bevis för huvudförhandlingen. Teletvångsmedel behövs i praktiken i de ca 50 fall av allvarlig misstanke om brott som gränsbevakningsväsendet årligen undersöker. Tendensen är tydligt uppåtgående och fallen koncentreras nästan enbart till Helsingfors-Vanda flygplats och de livligt trafikerade gränsövergångsställena i Sydöstra Finland.

Teleavlyssning och teleövervakning behöver sannolikt användas i ett tjugotal förundersökningar per år. De nya tvångsmedlen skulle användas av gränsbevakningsmän som har utbildning för uppgiften och tidigare erfarenhet av att använda dem. Staben för gräns-

bevakningsväsendet skulle övervaka och styra användningen av dessa metoder.

Vid förundersökning av ordnande av olaglig inresa bedöms användningen av teleavlyssning vara till särskilt stor nytta just därför att gärningsmännen och de personer för vilka den olagliga inresan ordnas håller kontakt via någon form av kommunikation. När teleavlyssning tilläts som tvångsmedel (RP 22/1994 rd), konstaterades det att telefonavlyssning är ett särskilt effektivt medel vid undersökning av sådan brottslighet som kännetecknas av planlighet och organisering. Om brottet förutsätter att flera personer samarbetar och det genomförs i flera olika skeden, är det ofta inte möjligt för brottslingarna att nå sitt mål utan att de i det långa loppet håller kontakt med varandra. Telefonen eller någon annan form av telekommunikation är för närvarande ofta ett oundgängligt hjälpmedel särskilt i sådan brottslig verksamhet som sträcker sig över nationsgränser.

De myndigheter som deltar i bekämpningen och utredningen av internationell brottslighet samarbetar och utbyter också information och underrättelser. Teleavlyssning som genomförs i Finland kan också ha stor betydelse för gemensamma internationella utredningsgruppers arbete, även om den information som fås i Finland i sig är av betydligt mindre betydelse i ett enskilt fall.

Enligt tilläggsprotokollet mot människosmuggling land-, sjö och luftvägen (FördrS 73/2006) till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FördrS 20/2004), nedan Palermokonventionen, fordrar bekämpningen av människosmuggling ett allomfattande internationellt tillvägagångssätt, innefattande samarbete, informationsutbyte och andra lämpliga åtgärder på det nationella, regionala och internationella planet. En sådan åtgärd är att foga grovt ordnande av olaglig inresa till de brott som berättigar till teleavlyssning i Finland.

De ansökningar och tillstånd som gäller teleavlyssning i samband med grovt ordnande av olaglig inresa kommer sannolikt att vara få till antalet. Detta beror delvis på att Finland inte är beläget vid de huvudsakliga rutterna för olaglig invandring. Teleavlyssning är dessutom endast ett av de tvångsmedel som kan användas vid förundersökning och

användningen av teleavlyssning ger inga garantier för att ett brott ska bli utrett. Som exempel kan nämnas Sverige, där det under år 2005 meddelades 833 tillstånd till hemlig teleavlyssning, varav endast 291 gällde andra brott än narkotikabrott. I 90 fall kunde teleavlyssning trots tillstånd inte ske i önskad omfattning och i 251 fall lades förundersökningen ned på grund av att brott inte kunde bevisas (Skrivelse 2006/07:28 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005). Under år 2006 var de motsvarande siffrorna 893, 330, 146 och 255. I den skrivelse som gäller år 2006 (Regeringens skrivelse 2007/08:34 Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2006) nämns att tillstånd till hemlig teleavlyssning även har meddelats i samband med utredningen av grov människosmuggling.

Enligt tvångsmedelslagen ska inrikesministeriet årligen avge en berättelse till riksdagens justitieombudsman om användningen av teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk avlyssning. Åren 2005 och 2006 använde gränsbevakningsväsendets enheter inte informationsinhämtningsmetoder som ska anmälas till riksdagens justitieombudsman. Vid Finska vikens sjöbevakningssektion användes år 2007 teknisk avlyssning enligt 5 a kap. 1 § 3 punkten i tvångsmedelslagen sammanlagt fyra gånger. I tre av fallen riktades avlyssningen mot fordon och i ett av fallen mot andra utrymmen (mötesrum). I samtliga fall var det brott som undersöktes grovt ordnande av olaglig inresa.

Enligt förslaget är anhållningsberättigade tjänstemän chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen, biträdande avdelningschefen, överinspektörerna, kriminalöverinspektörerna och kriminalinspektörerna vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommandörerna och biträdande kommandörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion, chefen och vicechefen

för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion, chefen för Ålands sjöbevakningsområde och gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad som genomgått den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet och som förordnats till undersökningsledare av chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för en förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet.

Det föreslås att teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll även ska få utföras utanför gränsszonen.

Bestämmelserna om avgångsålder och om rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern tas in i lag. Innehållet i bestämmelserna avviker dock från de bestämmelser som gäller för försvarsmakten. Endast en militärtjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president får kvarstå i tjänst efter avgångsåldern. Chefen för gränsbevakningsväsendet kan besluta att en militärtjänsteman får kvarstå i sin tjänst högst till dess han eller hon fyller 55 år och i fråga om andra tjänstemän högst tills de fyller 68 år. En militärtjänsteman vid försvarsmakten får kvarstå i tjänst tills han eller hon fyller 55 år, även om tjänstemannen har utnämns av republikens president. Avgångsåldern för personal som deltar i flygverksamhet är lägre än för den övriga personalen. Det föreslås att specialofficerna ska ingå i denna personalgrupp, vilket är nödvändigt för att flygverksamheten inom gränsbevakningsväsendet ska kunna ordnas. På grund av bristen på piloter har gränsbevakningsväsendets beredskap att bedriva flygverksamhet redan försämrats.

Det föreslås att det anges i lagen att även en amiral eller general som tjänstgör som chef för gräns- och sjöavdelningen eller som chef för personalavdelningen kan vara ställföreträdare för chefen för gränsbevakningsväsendet ifall biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet är förhindrad att vara det.

Det föreslås att bestämmelserna om behandling av personuppgifter ändras så att uppgifter om in- och utresekontroller överförs från undersöknings- och handräckningsregistret till registret för tillstånds- och övervakningsärenden och att förvaringstiden för dessa uppgifter förlängs från två till fem år. Rätten att använda säkerhetsdataregistret ut-

vidgas till att omfatta gränsbevakningsmän i uppdrag som gäller lägesuppföljning och riskanalys. Det behövs inget särskilt förordnande till dessa uppgifter. I propositionen föreslås en lindring av kravet på att uppgifter som utplånas ur personregister ska arkiveras.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för deltagande i snabba gränsinsatser och gemensamma projekt ersätts i allmänhet av Gränsförvaltningsbyrån eller den berörda medlemsstaten och därför beräknas arrangemanget inte medföra några nämnvärda kostnader. Kostnaderna för de grupper som anländer och frågan om hur kostnaderna ska täckas fastställs och avgörs när begäran om utplacering förbereds.

Möjligheten att tillämpa teleövervakning och teleavlyssning vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandelsbrott kan öka gränsbevakningsväsendets förundersökningskostnader. I likhet med polisen och tullen har gränsbevakningsväsendet sedan den 1 februari 2006 använt hanteringssystemet för hemliga tvångsmedel (SALPA) i samband med teknisk observation och för att inhämta uppgifter om mobiltelefoners läge. Anläggningsskostnaderna för detta har varit under 10 000 euro och de årliga driftskostnaderna under 5 000 euro.

Polisen har räknat med att de årliga kostnaderna för teleövervakning och teleövervakning kommer att vara sammanlagt ca 4,5 miljoner euro under den kommande femårsperioden. I summan ingår utgifter för utveckling som föranleds av den tekniska utvecklingen. Polisens direkta kostnader för teleövervakning och teleavlyssning är således cirka en miljon euro per år. Kostnaderna utgörs av avgifter till teleoperatörerna och av investeringar i utrustning och program. Indirekta kostnader uppstår också på grund av personalutbildning. Analyserna av de uppgifter som inhämtats genom tekniska metoder förbrukar dessutom arbetstid. Man bedömer dock att när teletvångsmedel används är den arbetsmängd som krävs för att utreda ett brott

mindre än vad den är om teletvångsmedel inte används. Ansvarsenheten vid centralkriminalpolisen tog emot begäran om teleavlyssning sammanlagt 1 506 gånger år 2005 och sammanlagt 1 770 gånger år 2006. År 2005 använde centralkriminalpolisen teleövervakning ca 400 gånger samt teleövervakning och teleavlyssning ca 550 gånger. Utifrån de ovan angivna siffrorna var kostnaderna för ett fall ca 1 000 euro. De metoder som den föreslagna utvidgade rätten att använda teleövervakning och teleavlyssning medför skulle enligt uppskattning användas vid gränsbevakningsväsendet högst 50 gånger per år. Gränsbevakningsväsendets årliga kostnader för teleövervakning och teleavlyssning skulle troligen vara ca 50 000 euro. Gränsbevakningsväsendet täcker alla utgifter med egna anslag som på grund av de snäva utgiftsramarna inte kommer att ökas på basis av förslagen i denna proposition. Propositionen har således inga betydande ekonomiska konsekvenser.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Genom att stryka de bestämmelser som överlappar med kodexen om Schengengränserna säkerställer man att gränskontrollen motsvarar de mål och krav som fastställts för Europeiska unionen.

Bestämmelser om befogenheter i anknytning till gränskontroll finns för närvarande bl.a. i 21 § i polislagen (stoppande och flyttning av fordon) och 14 a § i tullagen. Enligt den sistnämnda paragrafen har en tullman rätt att i gränskontrolluppgifter genomföra i gränsbevakningslagen avsedd gränskontroll vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med sådana befogenheter som anges i 28, 29, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen. På grund av de ändringar som föreslås i gränsbevakningslagen bör de berörda bestämmelserna i tullagen och polislagen ändras. Det är främst fråga om en teknisk ändring.

Om de förslag som gäller en utvidgning av rätten att stoppa fordon, ökade befogenheter vid gränsövergångsställena samt teleavlyssning och teleövervakning godkänns kommer

gränsbevakningsväsendets behov av att begära handräckning av polisen att minska. Om gränsbevakningsväsendet har möjlighet att använda vedertagna moderna metoder uppnås även bättre resultat i förundersökningarna. Samtidigt minskar behovet av att överföra ärenden till polisen. Förundersökningen blir effektivare också genom att antalet anställningsberättigade tjänstemän ökas. Detta har positiva följder även för dem som är föremål för förundersökning.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Det föreslås inte några nämnvärda ändringar av gränskontrollverksamheten. Gränsbevakningsväsendets inflytande som förundersökningsmyndighet ändras i någon mån.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts vid inrikesministeriet. En styrgrupp har fungerat som stöd vid beredningen. I gruppen ingick utöver inrikesministeriet företrädare även representanter för finansministeriet, polisförvaltningen och tullförvaltningen samt en företrädare för justitieministeriet i egenskap av expert. I samband med beredningen begärdes i september 2007 utlåtanden om hur totalrevideringen hade lyckats av gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter och följande instanser: jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, undervisningsministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriets räddningsavdelning, polisavdelning och utlänningsavdelning, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, länsstyrelsen i Södra Finlands län, länsstyrelsen i Östra Finlands län, länsstyrelsen i Lapplands län, länsstyrelsen i Västra Finlands län, länsstyrelsen i Uleåborgs län, Fordonsförvaltningscentralen, Luftfartsverket Finavia, Flygstaben, Sjöfartsverket, Forststyrelsen, Museiverket, centralkriminalpolisen, Rörliga polisen, Polisyrkes-

högskolan, Polisens datacentral, skyddspolisens, Huvudstaben, Krigsmuseet, republikens presidents kansli, dataombudsmannen, Tullstyrelsen, Utlänningsverket, Statskontoret, Riksåklagarämbetet, Kommunikationsverket, minoritetsombudsmannen, Finlands Näringsliv rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, Flyktingrådgivningen rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Finlands Polisorganisationers Förbund rf och Tullförbundet rf.

Av de ovan nämnda instanserna begärdes utlåtande om det utkast till regeringsproposition som utarbetades efter beredningen och tillfälle att ge utlåtande bereddes Ålands landskapsregering, AKAVA ry, Nödcentralsverket, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf, kommunikationsministeriet, Löntagarorganisationen Pardia rf, Befälsförbundet rf, Rajavartioliitto ry, Suomen Konepäällystöliitto – Finlands Maskinförbundet ry, Finlands miljöcentral, Tullvirkamiesliitto - Tulltjänstemannaförbundet r.y., Upseeriliitto ry, Statsrådets kansli, Befolkningsregistercentralen och miljöministeriet. På begäran bereddes även Finlands Advokatförbund tillfälle att ge utlåtande.

Med företrädare för justitieministeriet fördes dessutom separata förhandlingar om att tillåta teleavlyssning i samband med grovt ordnande av olaglig inresa samt teleövervakning och teleavlyssning vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Justitieministeriet anser att de föreslagna 15 a - 15 c § i gränsbevakningslagen inte medför några problem. Ministeriet kritiserar den hänvisningsteknik som har använts när det gäller gränsbevakningsmännens befogenheter. En sådan teknik kan leda till att ändringar av polisens befogenheter automatiskt avspeglar sig i gränsbevakningsväsendets befogenheter. Ministeriet vill ha ytterligare grunder när det gäller införandet av teletvångsmedel och anser att den vanliga gärningsformen för ordnande av olaglig inresa inte ska höra till sådana brott som berättigar

till teleavlyssning. Till följd av de förhandlingar som fördes separat med justitieministeriet föreslås i denna proposition endast att gränsbevakningsväsendets rätt att använda teleavlyssning ska gälla vid förundersökning som gäller grovt ordnande av olaglig inresa och människohandelsbrott. Därutöver har man beslutat att föreslå en begränsning av polisens möjlighet att använda sig av täckoperation i sådana fall av grovt ordnande av olaglig inresa som enligt förslaget ska berättiga till teleavlyssning. Utan den nämnda begränsningen skulle täckoperation höra till polisens urval av metoder även när det är fråga om grovt ordnande av olaglig inresa, eftersom denna metod får användas vid förundersökning av sådana brottmål där teleavlyssning kan komma i fråga.

Det undantag som innebär att åländska kvinnor inte behöver ha fullgjort militärtjänst för att få tjänst medför enligt ministeriet inte några problem tanke på 6 § i grundlagen. I proposition föreslås inte att teletvångsmedel ska tillåtas i samband den vanliga gärningsformen för ordnande av olaglig inresa.

Inrikesministeriets räddningsavdelning har med hänvisning till 26 och 77 § i gränsbevakningslagen föreslagit att man ska överväga att utreda i vilka fall gränsbevakningsväsendet deltar i räddningsverksamhet på egen bekostnad och när en avgift ska tas ut. Länsstyrelsen i Södra Finland län är inne på samma linje. Även om gränsbevakningsväsendet är den ledande sjöräddningsmyndigheten är det inte en sådan räddningsmyndighet som avses i räddningslagen (468/2003). Vid sidan av räddningsmyndigheterna är gränsbevakningsväsendet enligt 6 § i räddningslagen skyldig att delta i räddningsverksamheten och befolkningsskyddet enligt vad som bestäms om gränsbevakningsväsendets uppgifter i författningarna om verksamhetsområde eller i övrig lagstiftning. Gränsbevakningslagen är en sådan författning.

I 26 § i gränsbevakningslagen föreskrivs att gränsbevakningsväsendet genom att tillhandahålla utrustning, personalresurser och sakkunnigtjänster vid sidan av sjöräddningen deltar i annan räddningsverksamhet samt i efterspaning av personer som gått vilse i terrängen eller annars är i behov av akut hjälp där, om detta kan anses nödvändigt med hän-

syn till olyckans eller nödläget omfattning eller speciella natur. Gränsbevakningsväsendet kan också sköta en brådsående sjuktransport om ingen myndighet som ansvarar för sjuktransporter eller näringsidkare som tillhandahåller sjuktransportservice kan sköta transporten utan att räddningen äventyras. Enligt 77 § 2 mom. i gränsbevakningslagen är gränsbevakningsväsendet skyldig att lämna räddningsmyndigheter, polisen, tullverket och försvarsmakten handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning, sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som gränsbevakningsväsendet har och som nämnda myndigheter för närvarande inte har tillgång till. En förutsättning för handräckningen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som gränsbevakningsväsendet har.

Gränsbevakningsväsendet har inom ramen för de beviljade anslagen riktat sina resurser på det sätt som de huvudsakliga uppgifterna kräver. Gränsbevakningsväsendet använder sina resurser till annat än de huvudsakliga uppgifterna endast i undantagsfall och enligt 26 § i gränsbevakningslagen endast när det är nödvändigt. Den handräckning som avses i 77 § 2 mom. i gränsbevakningslagen får lämnas när utförandet av gränsbevakningsväsendets huvudsakliga uppgifter inte äventyras. Deltagandet i räddningsverksamhet och lämnandet av handräckning innebär i allmänhet att transportutrustning, särskilt flygmateriel, används. En ökad avgiftsfri användning medför snabbt betydande kostnader för gränsbevakningsväsendet, vilket gör att det blir omöjligt att hålla sig inom utgiftsramarna. Med avvikelse från räddningsavdelningens ståndpunkt anses det inte befogat att ändra bestämmelserna i detta skede. Frågan kan troligen tas upp på nytt vid förhandlingar som förs vid inrikesministeriet. Vid förhandlingarna kommer man sannolikt att behandla räddningsväsendets resurser och ersättningar mera ingående än vad som är möjligt i samband med denna proposition.

Social- och hälsovårdsministeriet föreslår att det i gränsbevakningslagen också föreskrivs om handräckning till hälsovårdsmyndigheter och att 28 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet kompletteras med ett omnämnande av

rätten att lämna uppgifter till hälsovårdsmyndigheter. Detta behövs t.ex. för att förebygga att en smittsam sjukdom som utgör ett allvarligt hot mot folkhälsan sprids.

Finansministeriet har i sitt utlåtande motsatt sig en ändring av 17 § i gränsbevakningslagen. Av paragrafen kan man få den uppfattningen att gränsbevakningsväsendet har en överordnad ställning i förhållande till tullverket. Vid en ändring av 14 a § i tullagen bör det nämnas var det föreskrivs om det som det hänvisas till i paragrafen. Tullstyrelsen delar ministeriets åsikt. Tullstyrelsen föreslår också att 38 § i vägtrafiklagen och 4 kap. 17 § i tvångsmedelslagen ändras samtidigt i fråga om tullen.

Miljöministeriet anser att den föreslagna ändringen av terrängtrafiklagen är motiverad.

Migrationsverket anser att de ändringar som gäller kodexen om Schengengränserna och snabba gränsinsatsheter är motiverade. Enligt Migrationsverket är gränsbevakningsväsendets insatser särskilt för bekämpning av olaglig inresa och människohandel betydande. Utredningen av dessa allvarliga brott kräver tillräckliga befogenheter t.ex. när det gäller teleövervakning och televlyssning. Centralkriminalpolisens förslag till ändringar har tagits in i propositionen. Länsstyrelsen i Lapplands län anser att gränsbevakningsväsendets befogenheter inte behöver ökas i sig. Centralkriminalpolisen anser det befogat att räckvidden för televlyssning vid förundersökning utvidgas till grovt frihetsberövande, grov människohandel, tagande av gisslan, ordnande av olaglig inresa och grovt ordnande av olaglig inresa.

Enligt skyddspolisen är det med tanke på enhetligheten befogat att även ordnande av olaglig inresa hör till förutsättningarna för teleövervakning och teknisk avlyssning.

Länsstyrelsen i Östra Finlands län anser att den föreskrivna åtskillnaden mellan anställningsberättigade tjänstemän och undersökningsledare vid gränsbevakningsväsendet är problematisk. I sitt utlåtande uttrycker länsstyrelsen i Östra Finlands län sin oro över gränsbevakningsväsendets kompetens i ärenden som gäller tvångsmedel.

Länsstyrelsen i Uleåborgs län har fäst uppmärksamhet vid samma sak och påpekar att i dagens läge hör utredningsuppdrag inte

till det egentliga kompetensområdet för en anhållningsberättigad kommandör eller biträdande kommandör för en bevakningssektion eller en chef för en gränsbyrå. Enligt länsstyrelsen har detta dock inte medfört några problem för de gemensamma insatserna. Länsstyrelsen i Uleåborgs län anser att arrangemanget verkar stelt med tanke på gränsbevakningsväsendets förundersökningsverksamhet. Enligt länsstyrelsen i Uleåborgs län är gränsbevakningsväsendets förundersökningsbefogenheter tillräckliga.

Länsstyrelsen i Lapplands län bedömer att gränsbevakningsväsendets förundersökningsbefogenheter endast behöver ökas i fråga om övervakningen av snöskoterkörning.

Rörliga polisen anser att en anhållningsberättigad tjänsteman i regel ska vara undersökningsledare. På detta sätt säkerställs helhetshanderingen och en tillräcklig juridisk kunskap.

Riksåklagarämbetet understöder förslaget att teleövervakning och teleavlyssning ska tas i bruk vid förundersökning som gränsbevakningsväsendet utför. I utlåtandet anses brottbekämpningsofficer vara för vagt för att räknas till anhållningsberättigade tjänstemän. Enligt riksåklagarämbetet bör en gränsbevakningsman som tjänstgör som undersökningsledare emellertid också vara en anhållningsberättigad tjänsteman. Befogenheterna att använda tvångsmedel kunde vara knutna till en viss tjänstgöringsgrad. Ämbetsverket anser att förslaget att grovt ordnande av olaglig inresa ska höra till förutsättningarna för teleavlyssning kan understödjas. Dessutom finns det skäl att utöka förutsättningarna för teleövervakning och teknisk avlyssning med ordnande av olaglig inresa.

Finlands Advokatförbund framför att de grunder som anges i utkastet till regeringsproposition för att ordnande av olaglig inresa och grovt ordnande av inresa ska börja räknas till de brott som berättigar till teleavlyssning är fullständigt otillräckliga. Frågan har inte heller behandlats i den del av utkastet som gäller lagstiftningsordning och förhållande till grundlagen. Ändringarna av tvångsmedelslagen bör göras först i samband med det arbete som arbetsgruppen för att revidera tvångsmedelslagen utför. Advokatförbundet har också hänvisat till riksdagens lag-

utskotts betänkande LaUB 4/2004 rd (RP 34/2004 rd), där det anges att i den aktuella propositionen med förslag till lag om ändring av strafflagen och vissa lagar som har samband med den har det inte lagts fram motiv för att teleavlyssning skulle ge betydande fördelar vid förundersökningen av grovt ordnande av olaglig inresa. Därför godkändes inte förslaget, som motsvarar det som nu föreslås.

Personalorganisationerna anser bl.a. att i stället för att föreskriva om en förflyttningsskyldighet bör en tjänsteman frivilligt få söka sig till uppgifter och att en tjänsteman inte ska flyttas till en mindre krävande uppgift med lägre lön utan hans eller hennes samtycke. Som motvikt till förflyttningsskyldigheten bör man vid behov anvisa hyresbostäder till ett pris som är lägre än den allmänna prisnivån. Förbudet mot bisysslor bör slopas eftersom det är orimligt och frågan bör behandlas i statstjänstemannalagen. Vilka som är anhållningsberättigade tjänstemän bör fastställas på grundval av utbildning och inte på grundval av tjänst eller tjänstebeteckning. Reservunderofficersutbildning bör kvarstå som behörighetsvillkor för tjänst som yngre gränsbevakare så att chefen för gränsbevakningsväsendet kan besluta om enskilda undantag. En tjänsteman bör få kvarstå i sin tjänst en viss tid efter avgångsåldern, dock högst till dess han eller hon fyller 68 år och i fråga om en tjänsteman i en militär tjänst högst tills han eller hon fyller 57 år. Vid beredningen av lagen bör livslängdskoefficientens verkningar på militärpensionerna beaktas. De tjänstemän som omfattas av militärpensionssystemet bör ha rätt till högre pensionstillväxt när de kvarstår i tjänst efter det att de fått pensionsrätt.

Enligt gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheter motsvarar inte gränsbevakningsmännens befogenheter för övervakning av vägtrafiken och reglering av trafikerna de funktionella behoven. Man anser att det är bättre att ansvara för övervakningen av alla vägtrafikbestämmelser än att endast ansvara för en del av dem. Länsstyrelsen i Södra Finlands län stöder gränsbevakningsväsendets rätt att vid gränsövergångsställen och vägar som leder till dem även utan begäran sköta sådana brådskande polisuppgifter för upp-

rätthållande av allmän ordning och säkerhet och reglering av trafiken som avses i polislagen och som polisen inte utan dröjsmål kan sköta. Enligt länsstyrelsen i Södra Finlands län bör gränsbevakningsmännen få samma befogenheter som polisen när det gäller övervakning av vägtrafiken. Enligt länsstyrelsen i Uleåborgs län bör gränsbevakningsmännens befogenheter för trafikövervakning ändras. Enligt länsstyrelsen i Lapplands län kan det visa sig vara svårt att avgöra när en åtgärd inte kan uppskjutas på det sätt som avses i 21 § 2 mom. i gränsbevakningslagen utan att hälsa eller egendom äventyras. Länsstyrelsen anser att gränsbevakningsväsendets befogenheter är tillräckliga.

Gränsbevakningsväsendets förvaltningsenheten anser att det är nödvändigt att en gränsbevakningsman har rätt att stoppa ett fordon även i andra uppdrag än gränskontrolluppdrag. Rätten att stoppa fordon behövs vid övervakningen av miljöskyddet, jakt- och fiskeövervakningen, övervakningen av terrängtrafiken, vägtrafiken och sjötrafiken samt vid övervakningen av utlänningar. Enligt förvaltningsenheterna är det nödvändigt att få stoppa och kontrollera fordon även utan brottsmisstanke i gränsbevakningsväsendets alla lagstadgade uppgifter. Enligt Forststyrelsen bör gränsbevakningsväsendets personal ha rätt att stoppa ett fordon och fastställa förarens identitet och körskick även i uppdrag i inlandet.

Forststyrelsen önskar att gränsbevakningsväsendet skulle öka övervakningen av terrängtrafiken på statens områden i Forststyrelsens besittning.

Tullförbundet rf har fäst uppmärksamhet vid att gränsbevakningsväsendet inte har informerat på avtalat sätt om brottsbekämpningsåtgärder, t.ex. om användningen av narkotikahundar vid transittullkontor eller om åtgärder för utredning av tullbrott i samband med förundersökning. I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet och till vissa lagar som har samband med den (RP 26/2008 rd) föreslås det att bestämmelserna om PTG-myndigheternas samarbete ska ändras till denna del.

Man har strävat efter att beakta de synpunkter som framförts i utlåtandena. Utkastet till regeringsproposition har också behandlats i samarbetsförfarande vid gränsbevakningsväsendet.

6 Samband med andra propositioner

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet och till vissa lagar som har samband med den föreslås det ändringar av gränsbevakningslagen och lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. I gränsbevakningslagen upphävs 45 § om bistånd till andra förundersökningsmyndigheter och 48 § om anmälan om brottsförebyggande åtgärder. Rubriken för 21 § i gränsbevakningslagen ändras. I 41 § stryks bestämmelsen enligt vilken en gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en metod som gränsbevakningsväsendet inte har tillgång till. En motsvarande bestämmelse tas in i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet, nedan PTG-lagen. Samtidigt ändras gränsbevakningslagens 77 och 78 § om handräckning mellan PTG-myndigheterna. I lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet ändras 19 § så att den gäller trafik vid de yttre gränserna. Samtidigt får gränsbevakningsväsendet motsvarande rätt som anges i 28 § 1 mom. 1 punkten i tullagen att vid trafik vid Schengenområdets yttre gränser få uppgifter av samfund och sammanslutningar ur register som gäller passagerare och fordons personal. Bestämmelsen gör det i praktiken möjligt att få uppgifter ur förhandsbokningssystemen.

Enligt PTG-lagen ska en PTG-myndighet på begäran kunna utföra en brottsbekämpningsåtgärd för en annan PTG-myndighets räkning som hör till den andra myndighetens uppgiftsområde, om åtgärden inte tillåter dröjsmål. En åtgärd i anslutning till brottsbekämpning får även vidtas utan begäran. Då

ska emellertid den PTG-myndighet till vars uppgiftsområde åtgärden hör utan onödigt dröjsmål underrättas om åtgärden. Det föreslås också att en PTG-myndighet utan onödigt dröjsmål ska anmäla brott som den fått kännedom om och åtgärder i anslutning till detta till den PTG-myndighet till vars uppgiftsområde ärendet också hör. PTG-myndigheterna kan inrätta gemensamma kriminalunderrättelseenheter som har till uppgift att samla in, analysera och förmedla aktuell och täckande kriminalunderrättelseinformation för riksomfattande, regionala och lokala ändamål. En PTG-myndighet som är företräd i en PTG-kriminalunderrättelseenhet kan för ett enskilt brottsbekämpningsuppdrag som gäller allvarlig eller omfattande brottslighet inrätta ett tillfälligt register för brottsanalys. Förslaget innehåller också bestämmelser om PTG-myndigheternas gemensamma spanings- och utredningsgrupper och bestämmelser om ersättning av kostnader. Till dessa delar föreslås inga ändringar i denna proposition.

Justitieministeriet och inrikesministeriet tillsatte den 12 mars 2007 en kommission för att bereda ett förslag till totalrevidering av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen (OM044:00/2006, på finska). På grund av delreformer av de ovan nämnda lagarna har i synnerhet bestämmelserna om hemliga tvångsmedel och bestämmelserna i polislagen om inhämtande av information kommit att utgöra en oklar och svårhanterlig helhet. Gränsbevakningsmännens befogenheter i samband med förundersökning och användning av tvångsmedel är i flera avseenden knutna till polislagen. Kommissionens mandattid skulle löpa ut i oktober 2008.

Kommunikationsministeriet tillsatte den 1 juli 2004 ett projekt för revidering av lagstiftningen om förhindrande av vattenförorening från fartyg och bekämpning av marina miljöskador (LVM017:00/2004, på finska). Arbetsgruppens mandattid löpte ut i februari 2008. Sjöfartsverket, gränsbevakningsväsendet och försvarsmakten (marinen) deltar i bekämpningen av fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor. Enligt fartygsavfalls-lagen, som ändrades genom lag 1163/2005, ska gränsbevakningsväsendet sedan början av 2006 utreda oljeutsläpp och påföra administrativa oljeutsläppsavgifter. Gränsbevakningsväsendet deltar också i utredningen av brott som gäller oljeutsläpp. I kommissionens framställning föreslås att gränsbevakningsväsendets insats i övervakningen och utredningen av oljeutsläpp ska ökas.

I landskapet Åland pågår ett projekt för att utvidga förfarandet med oljeutsläppsavgifter inom landskapets territorium så att även polismyndigheten kan påföra en avgift. Avgiften tillfaller dock landskapsregeringen.

Rådet antog den 18 december 2006 ett rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater (2006/960/RIF). Inrikesministeriet tillsatte den 18 april 2008 ett projekt för genomförande av rambeslutet i den nationella lagstiftningen (SM098:00/2007, på finska). Arbetsgruppens mandattid löpte ut i oktober 2008. I 4 kap. i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet föreslås en ny 39 a §, där det hänvisas till det nämnda rambeslutet och till den lag som gäller genomförandet av beslutet och angående vilken regeringens proposition (RP 190/2008) är under behandling i riksdagen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

2 kap. Gränsbevakningsväsendets förvaltning och personal samt tjänstemännens särskilda rättigheter och skyldigheter

3 §. *Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna.* Enligt 3 § 2 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning är biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet vid förhinder för chefen för gränsbevakningsväsendet dennes ställföreträdare. Det har förts fram att den som förordnats till ställföreträdare för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet i arbetsordningen för staben för gränsbevakningsväsendet inte kan vara ställföreträdare för chefen för gränsbevakningsväsendet utan en uttrycklig lagbestämmelse. Helheten har tolkats så att vid förhinder för såväl chefen som för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet är ingen ställföreträdare för chefen för gränsbevakningsväsendet, om inte en sådan har förordnats av statsrådet.

Enligt 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning leds gränsbevakningsväsendet på inrikesministeriet av chefen för gränsbevakningsväsendet. Enligt lagens 5 § 3 mom. är biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet samtidigt avdelningschef för inrikesministeriets gränsbevakningsavdelning. Enligt 1 § 2 mom. i inrikesministeriets arbetsordning (37/2008) gäller bestämmelserna i arbetsordningen i tillämpliga delar staben för gränsbevakningsväsendet. Enligt 78 § i arbetsordningen förordnar kanslichefen ställföreträdare för avdelningschefer och fristående enheters chefer. Innan förordnandet meddelas ska ärendet företes den behöri-

ga ministern. I arbetsordningen föreskrivs inte särskilt om företrädare för chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet.

Chefen för gränsbevakningsväsendet fastställer arbetsordningen för staben för gränsbevakningsväsendet med stöd av 6 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet. Enligt den gällande arbetsordningen är chefen för gräns- och sjöavdelningen eller den till tjänsteåldern äldsta chefen för tekniska avdelningen eller personalavdelningen ställföreträdare för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet. För närvarande är chefen för gräns- och sjöavdelningen brigadgeneral, chefen för personalavdelningen flottiljamiral och chefen för tekniska avdelningen kommodor. Republikens president utnämner chefen för gränsbevakningsväsendet.

Enligt 5 § i reglementet för statsrådet (262/2003) avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde beviljande av tjänstledighet för längre tid än två år för de tjänstemän som utnämns av republikens president, om det inte är fråga om tjänstledighet som tjänstemannen har rätt till enligt lag, förordning eller tjänstekollektivavtal. Statsrådets allmänna sammanträde utnämner till sådant tjänsteförhållande för viss tid som överstiger ett år, när republikens president eller statsrådets allmänna sammanträde är utnämmande instans beträffande motsvarande tjänst.

Det ökade internationella samarbetet medför ett ökat behov av ställföreträdare för gränsbevakningsväsendets högsta ledning. Det föreslås därför att 2 mom. ändras så att vid förhinder för chefen för gränsbevakningsväsendet är biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet dennes ställföreträdare och om också biträdande chefen har förhinder är ställföreträdaren en amiral eller general som tjänstgör som chef för gräns- och sjöavdelningen eller som chef för personalavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet. Om chefen för gränsbevak-

ningsväsendet är förhindrad under mindre än ett år kan denne ersättas av en sådan ställföreträdare.

4 kap. Särskilda bestämmelser

35 §. Rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern. Bestämmelser om avgångsåldern finns i 34 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet. Avgångsåldern är 63 år för chefen för gränsbevakningsväsendet och 60 år för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, general, amiral, överste och kommodor. För personer i andra militära tjänster är avgångsåldern 55 år, med undantag för dem som tjänstgör i uppgifter som förutsätter flygarutbildning. För yngre officerare, stabsofficerare och institutofficerare som tjänstgör i sådana uppgifter är avgångsåldern 50 år. Avgångsåldern för personer i andra än militära tjänster bestäms enligt statstjänstemannalagen.

Till följd av tidigare ändringar av pensionsystemet avviker dock pensionsåldern för de tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet som har börjat sin tjänstgöring senast 1992. Avgångsåldern varierar beroende på tjänstgöringstidens längd mellan 50 och 64 år. Med stöd av 35 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning kan chefen för gränsbevakningsväsendet av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta att en tjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst högst två år efter avgångsåldern.

På grund av att alla tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet inte tjänar in full pension under sina tjänsteår har personalorganisationerna föreslagit att möjligheten att kvarstå längre i tjänst ska utvidgas. Enligt Statskontoret gäller den föreslagna ändringen endast en begränsad grupp. Finansministeriet har motsatt sig detta med hänvisning till grunderna för militärpensionssystemet.

Enligt en kalkyl som gjordes vid staben för gränsbevakningsväsendet i juni 2007 kommer 355 av 2 562 militärtjänstemän vid gränsbevakningsväsendet inte att tjäna in full pension före avgångsåldern. Av dem är 58 officerare som har utnämns av republikens president. Av de återstående 297 militärtjän-

temännen skulle 200 tjäna in full pension, om de fick möjlighet att kvarstå i tjänst ytterligare två år. I fråga om andra än militärtjänstemän har ingen motsvarande utredning gjorts. I vilket fall som helst skulle den utvidgade möjligheten att kvarstå i tjänst gälla ett litet antal personer.

Enligt 47 § i lagen om försvarsmakten kan huvudstaben av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta att tjänstemannen får kvarstå i sin tjänst efter avgångsåldern en bestämd tid, dock högst till dess tjänstemannen fyller 68 år och i fråga om en tjänsteman i en militär tjänst högst tills han eller hon fyller 55 år. Avgångsåldern är 63 år för kommandören för försvarsmakten, 60 år för chefen för huvudstaben samt i tjänsterna som general, amiral, överste och kommodor och för tjänstemän i därmed jämförbara andra militära tjänster; i uppgifter som kräver flygarutbildning är avgångsåldern likväl 55 år i en tjänst som general och 52 år i en tjänst som överste. För tjänstemän i andra militära tjänster är avgångsåldern 55 år, i uppgifter som kräver flygarutbildning är avgångsåldern likväl 45–50 år med beaktande av personens utbildning och erfarenhet.

Bestämmelserna om gränsbevakningsväsendet avviker i sak från bestämmelserna om försvarsmakten på det sättet att genom ett separat beslut kan en tjänsteman inom försvarsmakten kvarstå i en militär tjänst tills han eller hon fyller 55 år, medan det inom gränsbevakningsväsendet endast är tjänstemän som utnämns av någon annan än republikens president som kan kvarstå i en militär tjänst, och även de endast två år efter avgångsåldern, som varierar på det sätt som angetts ovan. Med stöd av ett beslut av chefen för gränsbevakningsväsendet kan däremot militärtjänstemän som inte har utnämns av republikens president kvarstå i en tjänst inom gränsbevakningsväsendet tills de fyller 57 år, om avgångsåldern är 55 år.

I syfte att samordna pensionssystemen föreslås det att rubriken för 35 § och 1 mom. ändras så att chefen för gränsbevakningsväsendet kan besluta att en tjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst efter avgångsåldern högst till dess tjänstemannen fyller 68 år och i fråga om en tjänsteman i en militär

tjänst högst tills han eller hon fyller 55 år. Det föreslås att den nämnda förordningen av statsrådets upphävs till den del bestämmelserna tas in i lag. I motsats till en tjänsteman inom försvarsmakten kan en tjänsteman vid gränsbevakningsväsendet som utnämns av republikens president inte heller i fortsättningen kvarstå i tjänst efter avgångsåldern. Det föreslås att 2 mom. förblir oförändrad.

35 a §. Avgångsålder. Det föreslås att den nuvarande bestämmelsen om avgångsålder i 34 § i statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet och definitionen av uppgifter som förutsätter flygarutbildning i 35 § i nämnda förordning tas in i paragrafen. Det föreslås att specialofficer ska fogas till tjänstebenenämningarna för den flygande personalen, som har en avgångsålder på 50 år. Detta är nödvändigt för att flygverksamheten inom gränsbevakningsväsendet ska kunna tryggas. På grund av bristen på piloter har gränsbevakningsväsendets beredskap att bedriva flygverksamhet redan försämrats.

1.2 Gränsbevakningslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. I den gällande lagen föreskrivs om passerande av riksgränsen och övervakning av den samt, utöver vad som föreskrivs någon annanstans, om gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens uppgifter och befogenheter. Bestämmelserna om passerande av riksgränsen och övervakning av den överlappar delvis den direkt tillämpliga kodexen om Schengengränserna, som gäller gränskontroll. Det föreslås att överlappningarna undanröjs till den del det är nödvändigt genom att bestämmelserna i gränsbevakningslagen ändras och upphävs till vissa delar. I 2 mom. föreslås en hänvisning till förordningens definitioner av inre gräns, yttre gräns, gränsövergångsställe, gränskontroll, gränsövervakning och in- och utresekontroll samt en definition av kodexen om Schengengränserna. I ett nytt 3 mom. definieras kodexen om Schengengränserna och konstateras att det i gränsbevakningslagen föreskrivs om gränsbevakningsväsendets nationella uppgifter och befogenheter enligt

kodexen om Schengengränserna och om beslutsordningen vid gränsbevakningsväsendet.

2 §. Definitioner. Enligt förslaget förnyas definitionerna med beaktande av kodexen om Schengengränserna. Detta föranleder också en ändring av ordningsföljden för definitionerna. Det föreslås att definitionen av Schengenregelverket flyttas till 1 punkten. Eftersom inre gräns, yttre gräns, gränsövergångsställe och gränskontroll definieras i kodexen om Schengengränserna föreslås det att endast de definitioner som inte finns i kodexen om Schengengränserna men som behövs i den nationella lagstiftningen ska tas in i 1 – 9 punkten.

I 1 – 9 punkten anges de nuvarande definitionerna av automatisk identifiering, förvaltningsenheten, gränstrupper, rågata, upprätthållande av gränsordningen, gränsbevakningsman, gränsbevakningsmyndighet och gränsszon. Till definitionen av upprätthållande av gränssäkerheten fogas ett omnämnande om att syftet också är att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. I skäl 6 i kodexen om Schengengränserna framförs att gränskontrollen bör bidra till kampen mot olaglig invandring och människohandel samt till förebyggande av alla typer av hot mot medlemsstaternas inre säkerhet, allmänna ordning, folkhälsa och internationella förbindelser. Detta upprepas i artikel 6 i kodexen om Schengengränserna. Dessa mål framgår av definitionen av upprätthållande av gränssäkerheten i gränsbevakningslagen. I samband med totalreformen 2005 fastställdes att upprätthållandet av gränssäkerheten hör till en av gränsbevakningsväsendets viktigaste uppgifter. Gränssäkerheten upprätthålls även genom andra förfaranden än de som enligt kodexen om Schengengränserna ska tillämpas vid gränskontroll och så att även andra myndigheter än gränsbevakningsväsendet deltar. Upprätthållandet av gränssäkerheten kvarstår som en av gränsbevakningsväsendets grundläggande uppgifter. Bekämpning av gränsöverskridande brottslighet avser i första hand de brott som enligt 42 § i gränsbevakningslagen ska utredas av gränsbevakningsväsendet. I 42 § föreslås ingen ändring till denna del. Gränsbevakningsväsendet kommer att fokusera på avvärjande och förundersökning av brott, vilket hör till gränsbevakningsväsen-

dets grundläggande uppgifter. Bestämmelser om annan förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet och om överföring av förundersökning till en annan förundersökningsmyndighet finns i 43 och 44 § i gränsbevakningslagen. Det föreslås inte heller några ändringar i dessa bestämmelser. Avsikten är således inte att föreslå ändringar i den vedertagna fördelningen av uppgifter mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet när det gäller förebyggande och förundersökning av brott.

4 §. *Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet.* Det föreslås att gränskontroll enligt kodexen om Schengengränserna fogas till bestämmelsen som en faktor som bestämmer den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet. Ändringen är främst en formell följd av att gränskontroll tydligare än tidigare bygger på den direkt bindande kodexen om Schengengränserna.

Enligt förvaltningsenheternas utlåtanden har det efter totalrevideringen 2005 varit oklart var gränsbevakningsväsendet får genomföra övervakning av utlänningar. När det föreskrevs att gränsbevakningsväsendet ska vara tillsynsmyndighet över utlänningslagen hade gränsbevakningsväsendets verksamhet begränsats till ett särskilt bevakningsområde. I samband med totalrevideringen 2005 avskaffades bevakningsområdet och det blev möjligt för gränsbevakningsväsendet att slutföra ett uppdrag som börjat vid gränsen, även om det krävde åtgärder någon annanstans. I det sammanhanget föreskrevs inte särskilt om de befogenheter som gäller övervakning av utlänningar. Gränsbevakningslagens 4 § ska också tillämpas på gränsbevakningsväsendets verksamhet i samband med övervakning av utlänningar. Anslutningen till området för fri rörlighet har minskat gränssäkerhetsuppdragen särskilt vid den västra och nordvästra gränsen.

3 kap. Bestämmelser med anknytning till gränskontroll

12 §. *Gränsövergångsställen.* Enligt 1 mom. ska den yttre gränsen passeras via

gränsövergångsställen under fastställda öppettider. I kodexen om Schengengränserna föreskrivs för närvarande om passage av den yttre gränsen vid gränsövergångsställen och om när undantag får göras och således är en nationell reglering inte motiverad till denna del. Det föreslås att den nuvarande bestämmelsen i 2 mom. kvarstår oförändrad i den ändrade paragrafens 1 mom. I bestämmelsen föreskrivs fortfarande att bestämmelser om gränsövergångsställen och deras öppettider samt om fördelningen av gränskontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt 2 mom. ska inrikesministeriet se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artiklarna 4.2 och 34.1 b i kodexen om Schengengränserna anmäls till kommissionen.

14 §. *Genomförande av gränskontroll.* I 1 mom. föreskrivs för närvarande om genomförande av gränskontroll när en person ämnar passera den yttre gränsen eller har passerat den utan gränskontroll. Eftersom motsvarande bestämmelser ingår i kodexen om Schengengränserna behövs ingen nationell reglering.

Enligt 2 mom. genomförs gränskontrollen vid ett gränsövergångsställe eller i ett fordon som används för kollektivtrafik eller på någon annan plats, om det förutsätts för att trafiken ska löpa smidigt eller av andra motiverade skäl. I kodexen om Schengengränserna finns mycket detaljerade bestämmelser om platsen där in- och utresekontroller ska genomföras på. Eftersom en yttre gräns ska passeras vid ett gränsövergångsställe och gränskontrolltjänstemän ska övervaka gränstrafiken vid de yttre gränserna genom kontroller blir huvudregeln att in- och utresekontrollerna ska genomföras vid ett gränsövergångsställe.

I bilaga VI i kodexen om Schengengränserna finns särskilda bestämmelser angående olika typer av gränser och de olika transportmedel som används för passage av de yttre gränserna. I punkt 1.1.3 i bilagan, som gäller vägtrafik, föreskrivs t.ex. att resenärer i fordon i regel får stanna kvar i dem under kontrollen. Personerna kan emellertid uppmanas att stiga ur fordonet, om omständigheterna kräver detta. Om de lokala förhållande-

na tillåter det, ska noggranna kontroller utföras i utrymmen som är avsatta för detta ändamål. I punkt 1.2.1, som gäller järnvägstrafiken, föreskrivs bl.a. att både tågpassagerare och tågpersonal ska kontrolleras på tåg som passerar yttre gränser, även på godståg och tomma tåg. Synnerligen detaljerade bestämmelser om platsen där in- och utresekontroller ska genomföras finns i bilagan i punkt 2 i fråga om flygtrafiken, punkt 3 i fråga om sjötrafiken och i punkt 4 i fråga om sjöfarten på inre vattenvägar. Således behövs ingen nationell reglering. Däremot behövs nationella bestämmelser om de befogenheter som ger gränsbevakningsmännen rätt att vidta gränskontrollåtgärder enligt kodexen om Schengengränserna. Befogenheterna anges i 4 kap. i gränsbevakningslagen, i vilket föreslås ändringar nedan. Det föreslås att den nuvarande 14 § i gränsbevakningslagen upphävs i sin helhet.

15 §. Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. I paragrafen föreskrivs för närvarande om återupprättande av kontrollerna vid de inre gränserna under en begränsad tid. Paragrafens rubrik och innehåll ändras så att de motsvarar det som i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna nämns tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna. Den nationella beslutsordningen ändras inte. Det ändrade begreppet tas också in i 6 § 7 punkten i reglementet för statsrådet. Beslut om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna ska fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan förutsätter omedelbara åtgärder, beslutar inrikesministeriet om dem tills statsrådet avgör frågan.

15 a §. Begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter. Statsrådet fattar beslut om att framställa en begäran till Gränsförvaltningsbyrån om utplacering av en snabb gränsinsatsenhet enligt artikel 8a i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbitförordningen. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan ovillkorligen förutsätter att ärendet behandlas utan dröjsmål, fattar inrikesministeriet beslut om att framställa begäran

tills statsrådet avgör frågan. En begäran som inrikesministeriet bedömt som brådskande kan således i undantagsfall återtas av statsrådet. Ett återtagande av begäran innebär att samtycken som Finland tidigare har gett upphör att gälla även i de fall då gränsinsatsenheterna redan har hunnit komma till landet.

Syftet med mekanismen är att under en begränsad tid ge operativt bistånd till en begärande medlemsstat som står inför en akut och exceptionellt pressande situation, särskilt när ett stort antal tredjelandsmedborgare som på olaglig väg försöker ta sig in landet anländer till platser vid de yttre gränserna. I artikel 6 i Rabbitförordningen föreskrivs om uppgifter och befogenheter för medlemmarna i enheterna. Medlemmarna ska ha befogenhet att utföra alla uppgifter som är i överensstämmelse med kodexen om Schengengränserna och kapacitet att utöva alla befogenheter för in- och utresekontroller eller gränsbevakning som är nödvändiga för att uppnå syftena med förordningen. Enligt artikel 6.3 i Rabbitförordningen får medlemmar i enheterna endast utföra uppgifter och utöva befogenheter enligt instruktioner från och, i allmänhet, i närvaro av gränsbevakningstjänstemän från värdmedlemsstaten. Medlemmar i enheterna ska bära sina egna uniformer. För att medlemmarna ska kunna identifieras som deltagare i en insats som utförs av enheterna ska de bära en armbindel på uniformerna.

Medlemmar i enheterna får, när de utför sina uppgifter och utövar sina befogenheter, bära sådana tjänstevapen, sådan ammunition och sådan utrustning som är tillåten enligt hemmedlemsstatens nationella lagstiftning. Värdmedlemsstaten får dock förbjuda bärande av vissa typer av tjänstevapen, ammunition och utrustning, under förutsättning att medlemsstatens lagstiftning fastställer samma förbud för medlemsstatens egna gränsbevakningstjänstemän.

Medlemmar i enheterna ska när de utför sina uppgifter och utövar sina befogenheter ha rätt att använda maktmedel, inklusive tjänstevapen, ammunition och övrig utrustning, med hemmedlemsstatens och värdmedlemsstatens samtycke, i närvaro av värdmedlemsstatens gränsbevakningstjänstemän och i enlighet med värdmedlemsstatens nationella lagstiftning. Tjänstevapen, ammunition och

övrig utrustning får även användas i nödvärn och när det är befogat för att skydda medlemmar i enheten eller andra personer i enlighet med värmedlemsstatens nationella lagstiftning. Värmedlemsstaten får tillåta medlemmar i enheterna att göra sökningar i de nationella och europeiska databaser som är nödvändiga för in- och utresekontroll och gränsbevakning. I 35 a § i gränsbevakningslagen föreslås bestämmelser om befogenheter för tjänstemän som ingår i enheterna.

Enligt artikel 10 i Rabbit-förordningen ska värmedlemsstaten i enlighet med sin nationella lagstiftning ansvara för sådan skada som orsakas av medlemmar i enheterna under tjänsteutövningen. I fråga om skada som orsakats av grov vårdslöshet eller avsiktlig försummelse får värmedlemsstaten begära att hemmedlemsstaten ska ersätta de belopp som värmedlemsstaten har betalat till offren eller till de personer som på offrens vägnar har rätt till ersättning.

Enligt artikel 11 i Rabbit-förordningen ska medlemmar i enheterna behandlas på samma sätt som värmedlemsstatens tjänstemän när det gäller straffbara gärningar som begås mot dem eller av dem.

Enligt artikel 8 d i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbit-förordningen, ska den verkställande direktören för Gränsförvaltningsbyrån fatta beslut om utplacering av enheterna inom fem dagar från och med dagen då begäran mottogs. Om den verkställande direktören beslutar att placera ut enheter, ska byrån och den biståndssökande medlemsstaten upprätta en operativ plan. Utplaceringen av enheterna ska äga rum inom fem dagar efter den dag då den operativa planen fastställdes. I problemfria fall kan utplaceringen i teorin inledas redan samma dag som begäran framställs. Den mest tidskrävande delen är antagligen att upprätta den operativa planen.

I Finland får polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet genomföra in- och utresekontroller. En begäran om bistånd ska framställas under synnerligen exceptionella förhållanden och kan komma i fråga när de nationella resurserna inte räcker till.

15 b §. Deltagande i snabba gränsinsatser. I paragrafen föreskrivs om att ställa gränsbevakningsmän och utrustning till för-

fogande i snabba gränsinsatser, som verkar i något annat land än Finland.

Enligt artikel 8 b i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbit-förordningen, ska medlemsstaterna på Gränsförvaltningsbyråns begäran meddela antal, namn och profiler för de gränsbevakningstjänstemän från deras nationella reserv som de inom fem dagar kan ställa till förfogande som medlemmar i en gränsinsatsenhet. Medlemsstaterna ska ställa gränsbevakningstjänstemännen till förfogande för utplacering på byråns begäran, såvida de inte befinner sig i en exceptionell situation som i hög grad påverkar fullgörandet av nationella uppgifter.

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till förfogande fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den kvot som fastställts av inrikesministern. Således fastställer inrikesministern maximistorleken för varje enhet som ställs till Gränsförvaltningsbyråns förfogande. Ärenden som gäller gruppstorleken eller deltagande kan i enskilda fall på grund av ärendets betydelse överföras för att avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde. Om ett ärende som gäller deltagande på grund av sin betydelse kräver det, kan frågan också överföras från chefen för gränsbevakningsväsendet till inrikesministern för avgörande.

Vid gränsbevakningsväsendet inrättades hösten 2007 en internationell beredskapsgrupp på 38 personer, som även ska användas för deltagande i snabba gränsinsatser, gemensamma insatser och pilotprojekt. Truppen har anmälts till Gränsförvaltningsbyrån i den nationella expertreserven, från vilken man inom fem arbetsdagar ställer högst fem gränsbevakningsmän till förfogande i en snabb gränsinsatsenhet. Antalet utgör det ovan nämnda maximiantal som inrikesministern ska fastställa.

Om det inte är möjligt på grund av den nationella gränssäkerhetssituationen eller sjöräddningsberedskapen, kan och behöver inte resurser som har reserverats för att användas gemensamt ges till gemensamma insatser.

Enligt artikel 8 e i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbit-förordningen, ska även den tekniska utrustning som ska placeras ut tillsam-

mans med enheterna i enlighet med artikel 8 anges i den operativa plan som gäller en insats. I den ändrade 3 punkten i nämnda artikel 8 föreskrivs att Gränsförvaltningsbyrån får införskaffa teknisk utrustning för kontroll och övervakning av de yttre gränserna som ska användas av dess experter och av de snabba gränsinsatsenheterna under den tid uppdraget pågår.

I artikel 7 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå föreskrivs att Gränsförvaltningsbyrån ska föra förteckningar över den tekniska utrustning för kontroll och övervakning av de yttre gränserna som tillhör medlemsstaterna och som dessa på frivillig basis och på begäran av en annan medlemsstat är villiga att ställa till den medlemsstatens förfogande under en begränsad period på grundval av en behovs- och riskanalys som genomförts av byrån. Den utrustning som uppgetts i förteckningen kan även användas för gränsinsatsenheternas behov. Enligt artikel 8.1 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå får byrån organisera lämpligt tekniskt och operativt bistånd till den eller de medlemsstater som begär det. Således kan tekniskt bistånd även ges till andra än gränsinsatsenheter.

Den förteckning som avses i artikel 7 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå kallas CRATE (Centralized Record of Available Technical Equipment). Gränsbevakningsväsendet har uppgett följande utrustning i förteckningen:

- 1 övervakningsflygplan,
- 1 övervakningshelikopter,
- 1 utsjöbevakningsfartyg i Östersjöområdet,
- 3 patrullbåtar i Östersjöområdet,
- 1 bärbar värmekamera,
- 1 flyttbart sensorsystem,
- 1 hjärtslagsdetektor,

utrustning som stöder kontroll av dokument.

Beslut om utplacering av utrustning fattas enligt prövning från fall till fall. Gränsbevakningsväsendet och Gränsförvaltningsbyrån har ingått ett samförståndsavtal om förteckningen över utrustning.

15 c §. *Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationella uppdrag samt begäran om tekniskt eller operativt bistånd.* Gränsbevakningsväsendet fattar beslut om deltagande i andra internationella uppdrag än

de som avses i 15 b § och om begäran om ökat bistånd enligt artikel 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå.

Enligt artikel 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå får Gränsförvaltningsbyrån på begäran av en medlemsstat ge ökat tekniskt och operativt bistånd när staten fullgör sina skyldigheter i fråga om kontroll och övervakning av de yttre gränserna så att byrån bistår vid samordningen av medlemsstaternas verksamhet och avdelar sina experter för att stödja de nationella myndigheterna. Dessutom får byrån införskaffa teknisk utrustning för kontroll och övervakning av de yttre gränserna som dess experter kan använda under uppdraget. I 15 c § i gränsbevakningslagen är det fråga om det ökade internationella samarbete och de pilotprojekt som följer av en integrerad kontroll och övervakning av de yttre gränserna. Det bistånd som ges och begärs kan dock vara av samma typ som anges i 15 b §. Vid begäran om bistånd fastställs befogenheterna för de gästande tjänstemän från andra medlemsstater som kommer till Finland på samma sätt som i de fall som avses i 15 b §. Bestämmelserna om gästande tjänstemäns befogenheter i artiklarna 10-10 c i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabit-förordningen, överensstämmer med bestämmelserna om befogenheterna för tjänstemän som ingår i snabba gränsinsatsenheter i artiklarna 6-11 i Rabit-förordningen.

Enligt 2 mom. får en avgift för givet bistånd tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som i fråga om utrustning motsvarar gränsbevakningsväsendets faktiska merkostnader. Bestämmelsen är avsedd för situationer där det hör till gränsbevakningsväsendets ansvarsområde att tillhandahålla bistånd eller där biståndet tillhandahålls i samband med gränsbevakningsväsendets egen verksamhet.

Gemensamma insatser hör i allt större utsträckning till en integrerad kontroll och övervakning av de yttre gränserna. Bestämmelsen skapar förutsättningar för gränsbevakningsväsendets flexibla deltagande i dessa insatser. Kostnaderna ska beaktas i samband med ekonomiplaneringen och således

kommer arrangemangen inte att minska riksdagens budgetbefogenheter.

Gränsbevakningsväsendets deltagande i insatser finansieras med anslag under gränsbevakningsväsendets nettobudgeterade omkostnadsmoment, under vilket även EU:s bidrag intäktsförs.

När medlemsstaterna har deltagit i gemensamma insatser och pilotprojekt (Frontex Joined Support Team, dvs. FJST-verksamhet) har de nu i praktiken fått full ersättning av Gränsförvaltningsbyrån för resor, boende, dagpenning, kostnader för användning av utrustning och andra utgifter som insatsen medför. Medlemsstaterna ska betala de fasta lönerna och eventuella tillägg till dem.

Med stöd av bestämmelsen får gränsbevakningsväsendet även besluta om deltagande i t.ex. internationella räddnings-, brandbekämpnings- och miljöskyddsuppdrag.

4 kap. Bestämmelser om uppgifter och åtgärder

17 §. Gränskontroll. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras eftersom gränskontroll enligt kodexen om Schengengränserna innefattar både in- och utresekontroller och gränsövervakning. Enligt den gällande 17 § utför gränsbevakningsväsendet gränsövervakning och gränskontroller samt leder och samordnar verksamheten hos de myndigheter som genomför gränskontroller. I den ändrade paragrafen föreskrivs i sak på samma sätt. Gränsbevakningsväsendet är den ledande gränskontrollmyndigheten, som samordnar verksamheten vid andra myndigheter som deltar i gränskontroll av persontrafik. Gränsbevakningsväsendet ska inte ha en ledande roll i sådan brottsbekämpning som huvudsakligen hör till en annan myndighet. Bestämmelsen ändrar inte heller ledningsförhållandena eller ställningen mellan å ena sidan tullen, som lyder under finansministeriet och huvudsakligen genomför tullkontroll av godstrafik, och å andra sidan gränsbevakningsväsendet, som lyder under inrikesministeriet och huvudsakligen genomför gränskontroll av persontrafik.

18 §. Förfarande vid gränskontroll. I 1 mom. föreskrivs för närvarande att gränskontroll ska genomföras utan ogrundat dröjsmål och utan att den orsakar onödig olägenhet för den person som kontrolleras eller skada på egendom samt utan att den kränker det integritetsskydd som anges i fråga om konfidentiella meddelanden, om inte något annat föreskrivs. Enligt artikel 6 i kodexen om Schengengränserna ska alla åtgärder som gränskontrolltjänstemännen vidtar stå i proportion till de syften som eftersträvas genom sådana åtgärder. Förbudet mot att orsaka ogrundat dröjsmål och onödig olägenhet ingår i kraven på god förvaltning. Förbudet mot att orsaka skada är allmängiltigt. I grundlagen föreskrivs om skydd för förtroliga meddelanden och på andra ställen i lag om undantag från skyddet. Det föreslås att 1 mom. upphävs.

I 2 mom. förpliktas den som ska kontrolleras att på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig för gränskontroll med sina saker och sitt fordon på den plats som anvisats honom eller henne. De befogenheter för gränsbevakningsmän och den skyldighet för den som ska kontrolleras som anges i bestämmelsen behövs fortfarande. Bestämmelsen flyttas till 5 kap. i gränsbevakningslagen, som gäller befogenheter. Således föreslås 18 § bli upphävd.

19 §. Åtgärder som ingår i gränskontrollen. Paragrafen upphävs därför att bestämmelser om samma sak finns i kodexen om Schengengränserna.

Enligt den gällande 19 § genomförs gränskontrollen antingen i form av en minimikontroll eller i form av en grundlig kontroll, om den myndighet som genomför kontrollen har fått kännedom om sådana omständigheter som ger anledning till en sådan. Enligt kodexen om Schengengränserna kan in- och utresekontroller vid de yttre gränserna omfatta minimikontroll (artikel 7.2), noggrann kontroll vid inresa och noggrann kontroll vid utresa (artikel 7.3). Dessutom kan noggranna fördjupade kontroller utföras (artikel 7.5). Kontroller av en person som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen ska genomföras i enlighet med direktiv 2004/38/EG (artikel 7.6).

Enligt artikel 7.2 i kodexen om Schengengränserna genomförs minimikontrollen för

att fastställa identiteten genom uppvisande av resehandlingar. Dessutom ska kontrollen bestå av en snabb och enkel kontroll av giltigheten hos den resehandling som tillåter gränspassage och av förekomsten av tecken på att handlingen är förfalskad, förskingrad, stulen, borttappad eller ogiltigförklarad. Minimikontroller tillämpas i allmänhet på personer som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen. För att säkerställa att sådana personer inte utgör ett verkligt, aktuellt och tillräckligt allvarligt hot mot den inre säkerheten, den allmänna ordningen, medlemsstaternas internationella förbindelser eller ett hot mot folkhälsan får dock osystematiskt göras sökningar i databaser.

Den beskrivning av minimikontroller som finns i 19 § i gränsbevakningslagen avviker inte nämnvärt från den ovan nämnda beskrivningen. Enligt kodexen om Schengen-gränserna utförs emellertid inte i förekommande fall kontroller av förarens körskick och fordons trafikduglighet. Enligt artikel 15.1 andra stycket i kodexen om Schengen-gränserna påverkar inte kodexen den befogenhet att inleda brottsutredningar som genom nationell lagstiftning tilldelats gränskontrolltjänstemän vid utförandet av gränskontroller. Således utgör kodexen om Schengen-gränserna inget hinder för att utföra de trafikövervakningsuppgifter i samband med gränskontroller som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet och gränsbevakningsmän. Eftersom bestämmelsen om förfarandet vid gränskontroller upphävs till den del den överlappar kodexen om Schengen-gränserna, föreslås det att bestämmelsen om kontroller av förarens körskick och fordons trafikduglighet överförs till 20 §.

Enligt 19 § i gränsbevakningslagen ingår minimikontrollen i en grundlig kontroll. Dessutom kan den grundliga kontrollen innefatta kroppsvisitation samt genomsökning av en persons saker och fordon för att man ska finna ett nödvändigt dokument som styrker identiteten och försäkra sig om att personen inte förfogar över eller i sitt bagage eller fordon har egendom som har anskaffats genom brott eller erhållits i stället för sådan egendom eller annan egendom som personen inte har rätt att inneha eller transportera över gränsen.

Enligt artikel 7 i kodexen om Schengen-gränserna ska den noggranna kontrollen vid inresa omfatta kontroll av att en tredjelandsmedborgare uppfyller villkoren för inresa och kontroll av handlingar som ger tillstånd till vistelse och utövande av yrkesverksamhet. Vid kontrollerna ska det ingående granskas att tredjelandsmedborgaren är i besittning av en resehandling som gäller för gränsövergång, att den inte har upphört att gälla och att handlingen åtföljs av den visering eller det uppehållstillstånd som krävs, att resehandlingarna inte visar tecken på förfalskning och att personen i fråga inte har överskridit den maximalt tillåtna längden för vistelse. Kontrollerna ska också innefatta granskning av personens avrese- och bestämmelseort samt syftet med den planerade vistelsen och av att den berörda personen har tillräckliga medel för sitt uppehälle eller är i stånd att på laglig väg anskaffa sådana medel. Dessutom ska det kontrolleras att tredjelandsmedborgaren, hans eller hennes transportmedel och de föremål som han eller hon medför inte äventyrar allmän ordning, inre säkerhet, folkhälsa eller internationella förbindelser i någon av medlemsstaterna. Detta förutsätter bl.a. att man gör direkta sökningar i Schengens informationssystem (SIS) och i nationella dataregister samt vidtar de åtgärder som följer av en registrering.

Enligt artikel 7 i kodexen om Schengen-gränserna ska den noggranna kontrollen vid utresa omfatta kontroll av att tredjelandsmedborgaren är i besittning av en giltig resehandling för gränsövergång som inte visar tecken på förfalskning och kontroll av att han eller hon inte anses vara ett hot mot allmän ordning, inre säkerhet eller internationella förbindelser i någon av medlemsstaterna. Den noggranna kontrollen vid utresa får också omfatta kontroll av att personen i fråga innehar en giltig visering, om detta krävs enligt förordning (EG) nr 539/2001 och personen inte innehar ett giltigt uppehållstillstånd och kontroll av att personen inte har överskridit den maximalt tillåtna längden för vistelse på medlemsstaternas territorium. Vid kontrollerna vid utresa får sökningar göras på personer och föremål som registrerats i Schengens informationssystem och i nationella dataregister.

Bestämmelserna i kodexen om Schengen-gränserna om de åtgärder som hör till en noggrann gränskontroll är mera detaljerade än i gränsbevakningslagen. Eftersom bestämmelser om innehållet i gränskontroller har utfärdats i form av förordning i den direkt tillämpliga kodexen om Schengen-gränserna, ska 19 § i gränsbevakningslagen upphävas. Enligt artikel 7.1 andra stycket i kodexen om Schengen-gränserna kan kontrollerna omfatta transportmedel och föremål som medförs av personer vid gränspassagen. Vid all kroppsvisitering och genomsökning ska den berörda medlemsstatens nationella lagstiftning tillämpas. Bestämmelser om de befogenheter som krävs för att vidta dessa och andra åtgärder föreslås i 5 kap. i gränsbevakningslagen, som gäller befogenheter.

20 §. Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe. I 19 §, som upphävs, nämns kontroll av förarens körskick och fordonens trafikduglighet vid gränsövergångsställena. Det föreslås att detta omnämmande tas in i 1 mom. Det är fortfarande gränsbevakningsväsendets uppgift att utföra kontrollerna, även om 19 § upphävs. I övrigt kvarstår paragrafen oförändrad.

22 §. Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer. Hänvisningen i 2 mom. rättas så att den gäller lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004). Namnet på lagen har ändrats.

5 kap. Bestämmelser om befogenheter

28 §. Befogenheter i fråga om gränskontroll. För genomförandet av en gränskontroll har en gränsbevakningsman enligt den gällande paragrafen rätt att tillfälligt omhänderta ett resedokument så som särskilt föreskrivs om detta, utföra kroppsvisitation med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 5 kap. 10 och 12 § i tvångsmedelslagen, söka igenom ett fordon, förhindra att en person avlägsnar sig från gränskontrollen med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 6 kap. 1 § i tvångsmedelslagen och att tillfälligt omhänderta föremål och fordon under den tid då gränskontrollen genomförs. Beslut

i ärendet fattas av den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället och i brådskande fall av den gränsbevakningsman som genomför gränskontrollen. Om en person avstår från avsikten att passera gränsen hindrar det inte att gränskontroll genomförs. Kontrollen avbryts dock, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga. Även enligt kodexen om Schengen-gränserna är dessa befogenheter, som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna, nödvändiga när in- och utresekontroller utförs.

Hänvisningarna om att bestämmelserna i tvångsmedelslagen ska iakttas i tillämpliga delar betyder att det förfarande som tillämpas när en åtgärd vidtas ska motsvara det förfarande som avses i de bestämmelser som det hänvisas till. I motsats till tvångsmedelslagen, enligt vilken en åtgärd förutsätter att det finns misstanke om brott, är en avsikt att passera gränsen en tillräcklig grund för åtgärder. Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet som vid misstanke om brott även annars har möjlighet att tillämpa de medel som anges i tvångsmedel i sådana brottmål som ska handläggas av gränsbevakningsväsendet, om medlen inte har begränsats i 41 § i gränsbevakningslagen eller någon annanstans.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 17/1998 RP 42/1998 rd) om regeringens proposition med förslag till lag om gränsbevakningsväsendet konstaterat att bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna inte ställer hinder för ofrånkomligen allt omfattande gränskontroll med tunga samhälleliga intressen. Förvaltningsutskottet har i sitt betänkande (FvUB 25/1998 rd – RP 42/1998 rd) om samma proposition betonat att gränskontrollen genomförs oberoende av andra orsaker enbart på den grund att någon genom sitt handlande på ett gränsövergångsställe visar att han ämnar resa in i eller ut ur landet. Enligt utskottet förutsätter inte gränskontrollerna på något sätt att det finns grundat skäl eller ens den minsta misstanke om att personen i fråga när han reser in i eller ut ur landet skulle utgöra ett hot mot den nationella säkerheten eller allmänna ordningen. Någon brottsmisstanke behöver heller inte föreligga.

Eftersom bestämmelserna i kodexen om Schengengränserna om de åtgärder som ska ingå i en gränskontroll avviker från den nationella lagen, är det nödvändigt att ändra bestämmelsen om befogenheter på motsvarande sätt. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den gäller gränskontroll, som innefattar in- och utresekontroller och gränsövervakning. Enligt artikel 2.9 i kodexen om Schengengränserna utförs gränskontroll endast på grundval av en avsikt att passera gränsen eller själva passagen av den.

Enligt artikel 2.10 i kodexen om Schengengränserna avses med in- och utresekontroller kontroller vid gränsövergångsställen för att säkerställa att personer, deras transportmedel och föremål i deras besittning kan tillåtas att resa in i medlemsstaternas territorium eller att lämna det. Med gränsövervakning avses enligt artikel 2.11 övervakning av gränser mellan gränsövergångsställen och övervakning av gränsövergångsställen utanför de fasta tiderna för öppethållande för att hindra personer från att kringgå in- och utresekontrollerna. Enligt artikel 3 ska kodexen om Schengengränserna tillämpas på varje person som passerar medlemsstaternas inre eller yttre gränser, utan att det påverkar rättigheterna för personer som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen eller rättigheterna för flyktingar och personer som ansöker om internationellt skydd, särskilt när det gäller principen om non-refoulement.

Enligt artikel 7.2 i kodexen om Schengengränserna ska alla personer underkastas en minimikontroll. Enligt artikel 7.3 ska tredjelandsmedborgare underkastas noggranna kontroller vid inresa och utresa. De noggranna kontrollerna vid inresa och utresa har olika omfattning. Bestämmelser om kontroller av en person som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen finns i direktiv 2004/38/EG. Enligt artikel 8 i kodexen om Schengengränserna får in- och utresekontrollerna förenklas tillfälligt.

I artikel 18 i kodexen om Schengengränserna föreskrivs om åtgärder vid olika typer av gränser och i fråga om olika transportmedel. Bestämmelser om undantag vid kontroller av vissa personkategorier finns i artikel 19. I kodexen om Schengengränserna före-

skrivs också om de anteckningar som ska göras i resehandlingar.

I kodexen om Schengengränserna föreskrivs således om grunderna för in- och utresekontroller och för sätten kontrollerna ska utföras på. Bestämmelserna om de befogenheter som behövs för att vidta åtgärder ska utfärdas på nationell nivå.

I paragrafen föreslås bestämmelser om befogenheter som ingriper i grundläggande fri- och rättigheter och som är nödvändiga för att gränskontroller ska kunna utföras. Bestämmelserna begränsar inte gränsbevakningsmännens befogenheter att utföra andra lagstadgade uppgifter, t.ex. att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe eller att förebygga, avslöja och utreda brott i samband med gränsöverskridande persontrafik eller att utföra uppgifter som hör till övervakningen av utlännningar.

Med stöd av 1 mom. 1 punkten har en gränsbevakningsman, för att genomföra gränskontroller, dvs. in- och utresekontroller och gränsövervakning enligt kodexen om Schengengränserna, rätt att utan brottsmisstanke hålla kvar en person eller ett fordon som passerar eller har passerat den yttre gränsen eller som misstänks för att obehörigen ha passerat den yttre gränsen eller för att ha undvikit in- eller utresekontroll. En gränsbevakningsman får enligt 2 punkten förhindra att en person avlägsnar sig från en in- eller utresekontroll tills kontrollen har genomförts och enligt 3 punkten vidta de åtgärder enligt artikel 7.2 i kodexen om Schengengränserna som en minimikontroll ska omfatta. Enligt 4 punkten har en gränsbevakningsman rätt att vidta de åtgärder enligt artikel 7.3 i kodexen om Schengengränserna som en noggrann kontroll vid inresa och utresa och en noggrann fördjupad kontroll ska omfatta när det gäller tredjelandsmedborgare. Med stöd av 5 punkten har en gränsbevakningsman rätt att genomföra kontroller av en person som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen i enlighet med direktiv 2004/38/EG.

I 6 punkten föreskrivs att en gränsbevakningsman har rätt att tillfälligt omhänderta dokument, föremål och fordon, kontrollera och söka igenom dem i den omfattning kodexen om Schengengränserna förutsätter och göra de anteckningar i resedokument som fö-

reskrivs i kodexen om Schengengränserna och i lag.

En gränsbevakningsman har med stöd av 7 punkten rätt att hindra att en tredjelandsmedborgare, som nekats inresa, kommer in på finskt territorium. Bestämmelser om detta finns i artikel 13.4 i kodexen om Schengengränserna. Till följd av detta föreslås också en ändring av utlänningslagen. Genom en ändring av 12 § i utlänningslagen ges gränskontrollmyndigheten befogenhet att besluta om nekad inresa enligt artikel 13 i kodexen om Schengengränserna. Enligt artikeln ska en tredjelandsmedborgare som inte uppfyller samtliga inresevillkor enligt artikel 5.1 och inte tillhör de kategorier av personer som anges i artikel 5.4 nekats inresa till medlemsstaternas territorium. Detta påverkar dock inte rätten till asyl och internationellt skydd eller utfärdandet av vissa viseringar. Inresa får endast nekats genom ett motiverat beslut, som ska fattas av den myndighet som är behörig enligt nationell lagstiftning. Överklagande ska ske i enlighet med den nationella lagstiftningen. Verkställigheten av beslut om nekad inresa ska inte uppskjutas på grund av att ändring har sökts.

Enligt 8 punkten får en gränsbevakningsman göra de registerförfrågningar och registeranteckningar som avses i kodexen om Schengengränserna. Närmare bestämmelser om registeranteckningar föreslås i 12 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. I bilaga II i kodexen om Schengengränserna föreskrivs att all tjänsteinformation och all annan information som är av särskild vikt ska registreras manuellt eller elektroniskt vid alla gränsövergångsställen.

Enligt ett nytt 2 mom. ska den som ska kontrolleras på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig för in- eller utresekontroll med sina saker och sitt fordon på den plats som anvisats honom eller henne. Bestämmelsen motsvarar gällande 18 § 2 mom. i gränsbevakningslagen, som föreslås bli upphävt. När det nya 2 mom. fogas till paragrafen, blir de nuvarande 2-4 mom. 3-5 mom.

En gränsbevakningsman har således fortfarande rätt att på grundval av kontrollen vidta befogade åtgärder som hör till gränsbevak-

ningsväsendets lagstadgade uppgifter, på samma sätt som föreskrivs i den gällande 28 § 4 mom., som blir 5 mom. efter den föreslagna ändringen. Här hänvisas bl.a. till gränsbevakningsväsendets uppgift att vara förundersökningsmyndighet och att gripa efterlysta personer. Enligt artikel 15.1 andra stycket i kodexen om Schengengränserna påverkar inte kodexen den befogenhet att inleda brottsutredningar som genom nationell lagstiftning tilldelats gränskontrolltjänstemän vid utförandet av gränskontroller och som ligger utanför förordningens tillämpningsområde.

31 §. Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll. Det föreslås att kravet på att teknisk övervakning ska företas i omedelbar närhet av gränsen ska slopas. I dagens läge finns det behov av teknisk övervakning även utanför gränsszonen i områden nära gränsen. På detta sätt kan den aktuella gränssituationen utredas på ett bättre, kostnadseffektivare och tillförlitligt sätt och faktorer som hotar gränssäkerheten bekämpas i tid. Ändringen motsvarar rätten enligt 29 § i polislagen att bl.a. på allmän plats företa teknisk övervakning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, oberoende av hur sannolikt det kan anses vara att ett konkret brott begås eller ordningen störs just då på den plats som övervakas. Meddelande om teknisk övervakning ska ges, men antalet kameror och placeringen av dem meddelas inte. Genom att tillämpa den nya modellen för gränskontroll kan en tillräcklig gränssäkerhetsnivå som motsvarar riskanalyserna uppnås till betydligt lägre kostnader än för närvarande. På så sätt kan en effektiv gränskontrollkapacitet och reaktionsförmåga som motsvarar riskanalyserna tryggas. Användningen av teknisk övervakning har stor betydelse för genomförandet av den nya kostnadseffektiva gränskontrollmodellen. Den föreslagna ändringen gör det möjligt att på grundval av en riskanalys vid fastställda tidpunkter rikta teknisk övervakning i områden mot sådana platser i terrängen där personer som eventuellt olovligt passerar gränsen eller olovligt kommer in i landet ofta rör sig på. Sådana platser är t.ex. korsningsområden i skogsområden nära gränsen där vägarna leder till inlandet. Även med ett litet antal sensorer kunde man uppnå

betydligt större effektivitet än i omedelbar närhet av gränsen. Platsen för den tekniska övervakningen beror på de lokala förhållandena. I områden där det finns bosättning i närheten av gränsen skulle teknisk övervakning kunna företas högst cirka fem kilometer från gränzonen bakre gräns. I avlägset belägna områden skulle teknisk övervakning däremot kunna företas högst ca 20 kilometer från gränzonen bakre gräns.

32 §. *En gränsbevakningmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe.* I paragrafen föreslås befogenhet att gripa en person i syfte att skydda honom eller henne i enlighet med vad som föreskrivs i 11 och 20 § i polislagen. Enligt 11 § i polislagen har en polisman rätt att gripa en person för att skydda honom för allvarlig fara som utgör överhängande risk för hans liv, fysiska integritet, säkerhet eller hälsa, om personen i fråga är oförmögen att ta vara på sig själv och faran inte annars kan avvärjas eller personen omhändertaras på annat sätt. Personer under 18 år ska utan dröjsmål överlämnas till vårdnadshavaren eller till en barnskyddsmyndighet. Någon annan person som har gripits ska frigges så snart behovet av omhändertagande inte längre föreligger, dock senast 24 timmar från gripandet. En person som inte har frigetts före klockan 20 får hållas kvar till klockan 8 följande morgon, om det finns särskilda skäl till det. Bestämmelser om förvar av en person som har gripits i berusat tillstånd och om hur en uppenbart mentalsjuk person ska föras till vård utfärdas särskilt.

I 20 § i polislagen föreskrivs om gripande av en person för att skydda mot brott och störande beteende. En polisman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det av personens hotelser eller övriga uppförande kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. En person kan likaså avlägsnas från en plats om det är sannolikt att personen kommer att uppföra sig synnerligen störande eller orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet. Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen kan personen gripas och hållas i förvar så länge det är sannolikt

att han eller hon skulle göra sig skyldig till brott, uppföra sig störande eller vålla fara, dock högst 24 timmar från gripandet.

Ändringen minskar behovet av att kalla polis till ett gränsövergångsställe. Det är fråga om att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet skulle själv kunna överlämna en person som gripits till polisen eller hålla personen i förvar i de egna förvaringslokalerna, vilket skulle minska den gemensamma arbetstid som fallet upptar av myndigheterna.

35 a §. *Befogenheter och rätten att använda maktmedel för tjänstemän som i Finland deltar i insatser och pilotprojekt som samordnas av Gränsförvaltningsbyrån.* I paragrafen föreslås att medlemmar i en snabb gränsinsatsenhet som är utplacerad i Finland på Finlands begäran och gästande tjänstemän som deltar i gemensamma insatser och pilotprojekt i Finland ska ha rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 mom. i gränsbevakningslagen i en behörig finsk tjänstemans närvaro, om hemmedlemsstaten har givit sitt samtycke och rätten inte har begränsats i den operativa plan som avses i artikel 8e i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå eller i de instruktioner som Finland utfärdar i enlighet med artikel 5 i Rabbitförordningen.

Det är dels fråga om befogenheterna för de snabba gränsinsatsenheter som avses i Rabbitförordningen, dels om befogenheterna för de tjänstemän som i Finland lämnar annat operativt bistånd och som avses i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbitförordningen.

Enligt artikel 6.1 i Rabbitförordningen ska medlemmar i de snabba gränsinsatsenheterna ha kapacitet att utföra alla uppgifter och utöva alla befogenheter för in- och utresekontroller eller gränsbevakning som är i överensstämmelse med kodexen om Schengengränserna och som är nödvändiga för att uppnå syftena med kodexen. Detaljerna för varje utplacering ska dock anges närmare i den operativa planen. Enligt artikel 10.1 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå, ändrad genom Rabbitförordningen, ska de gästande tjänstemännen ha kapacitet att vidta alla de ovan nämnda åt-

gärderna. Bägge grupperna ska iakttä gemenskapslagstiftningen och värdmedlemsstatens nationella lagstiftning när de utför sina uppgifter och utövar sina befogenheter. Allmänt taget får de endast utföra uppgifter och utöva befogenheter enligt värdmedlemsstatens instruktioner och i regel i närvaro av gränsbevakningstjänstemän från värdmedlemsstaten.

Medlemmar i enheterna ska bära sina nationella uniformer och en armbindel som tecken på att de ingår i enheterna. Medlemmar i enheterna får, när de utför sina uppgifter och utövar sina befogenheter, bära sådana tjänstevapen, sådan ammunition och sådan utrustning som är tillåten enligt hemmedlemsstatens nationella lagstiftning. Värdmedlemsstaten får dock förbjuda sådana typer av tjänstevapen, ammunition och utrustning som är förbjudna för medlemsstatens egna gränsbevakningstjänstemän.

Enligt de ändrade artiklarna 10.6 och 10.7 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå ska gästande tjänstemän, när de utför sina uppgifter och utövar sina befogenheter, ha rätt att använda våld, inklusive tjänstevapen, ammunition och övrig utrustning, om hemmedlemsstaten och värdmedlemsstaten går med på detta, i närvaro av värdmedlemsstatens gränsbevakningstjänstemän och i enlighet med värdmedlemsstatens nationella lagstiftning. Med avvikelse från detta får de även använda tjänstevapen, ammunition och övrig utrustning i självförsvar och när det är befogat för att skydda de gästande tjänstemännen själva eller andra personer i enlighet med värdmedlemsstatens nationella lagstiftning. I fråga om de snabba gränsinsatsenheterna finns motsvarande bestämmelser i artikel 6.6 och 6.7 i Rabbitförordningen.

Värdmedlemsstaten får också tillåta medlemmar i enheterna att göra sökningar i de nationella och europeiska databaser som är nödvändiga för in- och utresekontroll och gränsbevakning. Sökningarna ska utföras i enlighet med gemenskapsrätten och värdmedlemsstatens nationella lagstiftning på dataskyddsområdet. Beslut om nekad inresa enligt artikel 13 i kodexen om Schengengränserna får endast fattas av gränsbevakningstjänstemän i värdmedlemsstaten. Enligt Rabbitförordningen ska medlemmar i de snabba

gränsinsatsenheterna omfattas av samma disciplinåtgärder som är tillämpliga i deras hemmedlemsstat. Det finns ingen motsvarande bestämmelse i fråga om tjänstemän som lämnar operativt bistånd enligt artikel 8 i den ändrade förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå.

Den medlemsstat där enheterna tjänstgör ska i enlighet med sin nationella lagstiftning ansvara för sådan skada som eventuellt orsakas av enheterna under tjänsteutövningen. Om en skada har orsakats av grov vårdslöshet eller avsiktlig försummelse får värdmedlemsstaten dock begära att hemmedlemsstaten ska ersätta de belopp som värdmedlemsstaten har betalat ut. Andra ersättningar ska inte krävas av hemmedlemsstaten. Tvisterna ska till denna del hänskjutas till Europeiska gemenskapernas domstol. Gränsförvaltningsbyrån ska ersätta kostnader för skador på byråns utrustning, om det inte är fråga om grov vårdslöshet eller avsiktlig försummelse.

Utplacerade tjänstemän ska behandlas på samma sätt som värdmedlemsstatens tjänstemän när det gäller straffbara gärningar som begås mot dem eller av dem.

För att ange de befogenheter som förutsätts i kodexen om Schengengränserna föreslås i 35 a § att gästande tjänstemän och medlemmar i en snabb gränsinsatsenhet som är utplacerade i Finland på Finlands begäran ska ha samma rätt att använda maktmedel som gränsbevakningsmän enligt 35 § 1 mom. i gränsbevakningslagen i en behörig finsk tjänstemans närvaro, om rätten inte har begränsats på det sätt som anges i paragrafen. I paragrafen avses med tjänsteman även poliser och tullmän.

38 §. Stoppande av fordon och reglering av trafiken. Det föreslås att rätten att stoppa fordon ska utvidgas till att även gälla vid övervakning av utläningar och övervakning som hänför sig till användningen av fordon och som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde. Polisen utför för närvarande övervakning av utläningar i samband med trafikövervakningen, vilket gränsbevakningsväsendet inte har befogenhet att utföra utanför gränsövergångsställena. I praktiken har verksamheten i allmänhet organiserats inom ramen för gemensamma patrulleringar så att polisen stoppar ett fordon i syfte att

övervaka användningen av det medan en gränsbevakningsman utför övervakning av utlänningar. Det är dock inte alltid möjligt att samarbeta. Den föreslagna ändringen behövs för att gränsbevakningsväsendet ska kunna utföra övervakning av utlänningar också på andra platser än på gränsövergångsställen, dock med beaktande av bestämmelserna i 4 § i gränsbevakningslagen.

Det föreslås att rätten att stoppa fordon även ska gälla brottsbekämpning inom gränsbevakningsväsendets ansvarsområde på motsvarande sätt som de bestämmelser som gäller för polisen. I praktiken har det uppstått problem t.ex. i samband med övervakningen av jakt. För närvarande får gränsbevakningsväsendet inte stoppa ett fordon ens om det finns grundad misstanke om tjuvskytte, dvs. ett misstänkt jaktbrott. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen är detta möjligt för att utföra övervakning av jakt, även om det inte finns misstanke om brott. I glest bebodda gränstrakter jagar man även utan tillstånd och från fordon.

6 kap. Förebyggande och utredning av brott

41 §. Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott. Det föreslås att 2 mom. ändras så att det blir möjligt att tillämpa teleövervakning och teleavlyssning vid gränsbevakningsväsendet i samband med utredning av grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandel. Bestämmelserna om gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal ändras inte till övriga delar.

Bestämmelser om straff för ordnande av olaglig inresa finns i 17 kap. 8 § i strafflagen. I lagens 17 kap. 8 a § föreskrivs om straff för dess grova gärningsform. I dagens läge får teleavlyssning inte användas vid förundersökning av dessa brott. Enligt förslaget ska grovt ordnande av olaglig inresa fogas till 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen som ett brott där teleavlyssning tillåts vid utredningen. Skälen förklaras närmare i detaljmotiveringen till lagrummet i fråga. Bestämmelser om

straff för människohandel finns i 25 kap. 3 § i strafflagen. I lagens 25 kap. 3 a § föreskrivs om straff för dess grova gärningsform. En polisman har möjlighet att använda teleavlyssning i samband med utredning av människohandel. I dagens läge får teleavlyssning eller teleövervakning inte användas vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet. Genom att gränsbevakningsväsendet tillåts använda teleavlyssning och teleövervakning vid utredning av grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandel säkerställs en framgångsrik förundersökning inom den del av bekämpningen av allvarliga brott som hör till gränsbevakningsväsendet.

Förordnande för teknisk observation av en person som inte befinner sig i ett rum eller utrymme som används för stadigvarande boende eller av ett fordon eller en vara enligt 31 § 1 mom. i polislagen ska ges av en polisman som tillhör befälet eller har förordnats till undersökningsledare och för teknisk avlyssning i mer än tre dygn av den polisman som är chef för polisdistriktet eller chef eller biträdande chef för en riksomfattande polisenhet. Det föreslås att 41 § 3 mom. i gränsbevakningslagen ändras till att motsvara den ovan nämnda bestämmelsen så att motsvarande beslutsfattare är den gränsbevakningsman som förordnats till undersökningsledare och i fråga om teknisk avlyssning i mer än tre dygn avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, som ansvarar för brottsbekämpningen.

47 §. Framställande av straffanspråk och föreläggande av ordningsbot. I paragrafen föreslås att även chefen och vicechefen för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion samt cheferna för gränsbyråerna och sjöbyråerna vid stäberna för gräns- och sjöbevakningssektionerna ska höra till de tjänstemän för vilkas uppgifter gäller vad som i ordningsbotslagen föreskrivs om uppgifterna för chefen för ett polisdistrikt. Områdeschefen för Ålands sjöbevakningsområde hör liksom de andra områdescheferna redan till denna grupp. Ändringen behövs för att påskynda behandlingen av summariska ärenden. Enligt 11 § i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983) övervakar

chefen för polisdistrikt utfärdandet av ordningsbotsförelägganden. Han ska undanröja ordningsbotsföreläggandet och anmäla saken till allmänna åklagaren, om ordningsbot har förelagts för en förseelse för vilken ordningsbot inte utgör en tillräcklig påföljd. Chefen för polisdistriktet ska likaså undanröja ordningsbotsföreläggandet, då den däri avsedda handlingen inte utgör en i denna lag avsedd förseelse eller då föreläggandet eljest saknar grund. I andra fall ska chefen för polisdistriktet insända ordningsbotsföreläggandena för verkställighet.

47 a §. Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål. I paragrafen föreskrivs att vad som i 38 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) föreskrivs om polisens uppgifter vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och i 4 kap. 17 § i tvångsmedelslagen om återlämnande av beslagttaget föremål tillämpas på gränsbevakningsväsendet i brottmål som utreds av gränsbevakningsväsendet. Ändringen minskar behovet av att anlita polisen vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och återlämnandet av beslagtagna föremål.

1.3 Lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att hänvisningen till värnpliktslagen (452/1950) i 2 mom. ändras till att gälla den nya värnpliktslagen (1438/2007). I paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. med en hänvisning till kodexen om Schengengränserna, där det föreskrivs om gränskontroll. Tillägget motsvarar ändringen av gränsbevakningslagen. Såsom angetts ovan omfattar gränskontroll in- och utresekontroller och gränsövervakning. På grund av tillägget föreslås det att definitionen av gränsövervakning i 2 § stryks.

2 §. Definitioner. Eftersom definitionerna i 1 och 4 punkten inte används senare i denna lag och definitionen av gränsövervakning i 9 punkten överförs i ändrad form till 1 §, före-

slås det att innehållet i paragrafen ändras så att definitionerna i den nuvarande 1, 4 och 9 punkten stryks. Det föreslås också att definitionen av upprätthållande av gränssäkerheten i 7 punkten och definitionen av gränskontroll i 8 punkten ändras så att de motsvarar de föreslagna ändringarna i gränsbevakningslagen.

7 §. Undersöknings- och handräckningsregistret. Det föreslås att 3 mom. 4 punkten upphävs. Det föreslås att uppgifter om in- och utresekontroller ska registreras i registret för tillstånds- och övervakningsärenden, eftersom det främst är fråga om sådana uppgifter som avses i 1 § 3 mom. i polislagen och inte om sådana uppgifter som det är fråga om i undersöknings- och handräckningsregistret.

9 §. Registret för tillstånds- och övervakningsärenden. Till 3 mom. föreslås en ny 7 punkt, enligt vilken det i registret får registreras de uppgifter om in- och utresekontroller som tidigare skulle registreras i undersöknings- och handräckningsregistret, dvs. sådana uppgifter om genomförande av in- och utresekontroller som behövs för utförande och registrering av uppdrag som gäller in- och utresekontroll.

Till 3 mom. föreslås också en ny 8 punkt, enligt vilken uppgifter som avses i bilaga II i kodexen om Schengengränserna får registreras i registret, om uppgifterna inte hör till något annat register eller någon annan uppgiftskategori.

Enligt bilaga II i kodexen om Schengengränserna ska all tjänsteinformation och all annan information som är av särskild vikt registreras manuellt eller elektroniskt vid alla gränsövergångsställen. Information som ska registreras är särskilt: a) namn på den gränskontrolltjänsteman som är lokalt ansvarig för in- och utresekontrollen och på de övriga tjänstemännen i varje arbetslag, b) förenklade personkontroller i enlighet med artikel 8, c) utfärdande vid gränsen av handlingar som ersätter pass och viseringar, d) kvarhållande och klagomål (straffrättsliga och förvaltningsrättsliga överträdelser), e) beslut om nekad inresa i enlighet med artikel 13 (skäl till nekandet och nationaliteter), f) inrese- och utresestämplarnas säkerhetskoder, identiteten på de gränskontrolltjänstemän som tilldelas en viss stämpel vid en viss tidpunkt eller under ett visst arbetsskift samt informa-

tion om försvunna och stulna stämplor, g) klagomål från personer som utsatts för kontroller, h) övriga särskilt betydelsefulla polisiära eller rättsliga åtgärder, i) särskilda händelser. Det föreslås att kodexen om Schengengränserna inte ska upprepas i den nationella lagstiftningen.

12 §. Säkerhetsdataregistret. Hänvisningen i 1 mom. till lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet uppdateras på samma sätt som i 22 § i gränsbevakningslagen så att hänvisningen motsvarar lagens ändrade namn.

13 §. Rätt att använda säkerhetsdataregistret. Det föreslås att kretsen av personer som är berättigade att använda registret ska utvidgas. Vid gränsbevakningsväsendets gräns- och sjöavdelning anses den nuvarande bestämmelsen vara problematisk därför att den förutsätter ett särskilt förordnade till en viss uppgift och att förordnandena administreras. Det föreslås att alla gränsbevakningsmän i uppdrag som gäller lägesuppföljning och riskanalys ska ha rätt att använda registret. Detta ska i sin tur anges tydligare genom omnämnande av vem som har fått rätt att använda registret. Registret innehåller uppgifter som behövs när hotbedömningar görs. Alla tjänstemän vid gränsbevakningsväsendet deltar på ett eller annat sätt i gränssäkerhetsuppdrag och således är gränssäkerhetsuppdrag för allmänt uttryckt för att fastställa vem som har rätt att använda registret. Uppgifterna är inte nödvändiga för alla som deltar i gränssäkerhetsuppdrag.

2 kap. Specialbestämmelser om behandling av personuppgifter och rätt att få uppgifter

22 §. Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem. Det föreslås att trafikövervakning och lagstadgade övervakningsuppgifter fogas till 1 punkten. Det föreslås också att 19 punkten ändras eftersom förordningen om båttrafik (152/1969) har upphävts genom lagen om farkostregistret (976/2006). Enligt förslaget

ska gränsbevakningsväsendet även ha rätt att få uppgifter ur det nya farkostregistret.

23 §. Registrering av uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form. Med tanke på tillståndsärenden som gäller den ekonomiska zonen anser gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet att handels- och industriministeriet bör fogas till paragrafen. Därför, och eftersom ministeriets namn har ändrats, föreslås en ny 4 punkt där det anges att arbets- och näringsministeriet är en myndighet som har rätt att registrera uppgifter i maskinläsbar form.

3 kap. Användning och utlämnande av uppgifter

28 §. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter. Till 2 mom. fogas en ny punkt där det föreskrivs om utlämnande av uppgifter till en hälsovårdsmyndighet när de behövs för att förebygga att en smittsam sjukdom som utgör ett allvarligt hot mot folkhälsan sprids.

4 kap. Utplåning och arkivering av uppgifter

31 §. Utplåning av uppgifter ur undersöknings- och handräkningsregistret samt ur informationssystemet för polisärenden. Det föreslås att 2 mom. upphävs därför att enligt förslaget ska uppgifterna om in- och utresekontroller utplånas ur detta register.

32 §. Utplåning av uppgifter ur registret för tillstånds- och övervakningsärenden samt ur informationssystemet för förvaltningsärenden. Den uppgiftskategori som innehåller uppgifter om in- och utresekontroller ska överföras från undersöknings- och handräkningsregistret till registret för tillstånds- och övervakningsärenden. I detta register ska även införas en ny uppgiftskategori för uppgifter som nämns i bilaga II i kodexen om Schengengränserna. Till följd av det ovan nämnda föreslås det att bestämmelserna om

utplåning av uppgifter uppdateras på motsvarande sätt. Uppgifter som hör till de nämnda uppgiftskategorierna ska utplånas då fem år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret. Det är nödvändigt att uppgifterna bevaras i registret den nämnda tiden.

37 §. Arkivering av uppgifter. I den gällande paragrafen föreskrivs att de uppgifter som utplånas ska arkiveras, om inte något annat föreskrivs. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att de uppgifter som utplånas får arkiveras till den del det är nödvändigt, om inte något annat föreskrivs eller i fråga om tillfälliga personregister bestäms. Ändringen behövs för att klarlägga att alla uppgifter som utplånas inte behöver arkiveras.

39 a §. Utlämnande av uppgifter och underrättelseuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater. I paragrafen föreslås att med stöd av rådets rambeslut 2006/960/RIF om förklarad informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater ska utöver bestämmelserna i denna lag tillämpas vad som föreskrivs i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslutet och om tillämpning av rambeslutet (xxx). Rådets rambeslut antogs den 18 december 2006. Regeringens proposition (RP 190/2008) om det nationella genomförandet av beslutet är under behandling i riksdagen.

Rambeslut syftar till att fastställa bestämmelser enligt vilka medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter effektivt och snabbt kan utbyta befintlig information och befintliga underrättelser för genomförandet av brottsutredningar eller kriminalunderrättelseverksamhet. Med information och/eller underrättelser avses i rambeslutet all slags information eller data som innehas av brottsbekämpande myndigheter och all slags information eller data som innehas av offentliga myndigheter eller privata organ och som är tillgängliga för de brottsbekämpande myndigheterna utan att de vidtar tvångsåtgärder som definieras i enlighet med nationell lagstiftning.

Medlemsstaterna ska, om deras nationella lagstiftning tillåter det, tillhandahålla sådan information eller sådana underrättelser som

tidigare inhämtats genom tvångsåtgärder. Rambeslutet ålägger inte medlemsstaterna att samla in och lagra information och underrättelser i syfte att dessa ska kunna tillhandahållas de behöriga brottsbekämpande myndigheterna i andra medlemsstater. Rambeslutet ålägger inte heller medlemsstaterna att lämna information och underrättelser som ska användas som bevis inför en rättslig myndighet och ger dem inte heller rätt att använda sådan information eller sådana underrättelser för detta ändamål.

Rambeslutet gäller myndigheter som enligt nationell lagstiftning har behörighet att upptäcka, förebygga och utreda brott eller brottslig verksamhet och utöva myndighetsutövning samt i samband härmed vidta tvångsåtgärder. Varje medlemsstat skulle senast den 18 december 2007, i en förklaring som deponeras hos rådets generalsekretariat, ange vilka myndigheter som är behöriga brottsbekämpande myndigheter. Gränsbevakningsväsendet är en sådan myndighet. Information och underrättelser ska tillhandahållas på begäran av en behörig brottsbekämpande myndighet som handlar inom ramen för de befogenheter som fastställts i den nationella lagstiftningen och som genomför en brottsutredning eller en kriminalunderrättelseverksamhet. Medlemsstaterna ska se till att villkoren för att förse de behöriga brottsbekämpande myndigheterna i andra medlemsstater med information och underrättelser inte är strängare än de som tillämpas på nationell nivå för tillhandahållande av och begäran om information och underrättelser.

Om den anmodade behöriga brottsbekämpande myndigheten enligt sin nationella lagstiftning endast kan få tillträde till den begärda informationen eller de begärda underrättelserna efter avtal med eller tillstånd av en rättslig myndighet, ska enligt artikel 3.4 i rambeslutet den anmodade behöriga brottsbekämpande myndigheten vara skyldig att av den behöriga rättsliga myndigheten begära att avtal träffas eller tillstånd ges om tillgång till och utbyte av den efterfrågade informationen. Detta förfarande kan komma i fråga vid begäran om att få t.ex. underrättelseuppgifter som redan inhämtats genom teleövervakning och televlyssning som utförts med tillstånd av domstol.

1.4 Tvångsmedelslagen

1 kap. Gripande, anhållande och häktning

6 §. Anhållningsberättigad tjänsteman. Enligt 3 punkten är en anhållningsberättigad tjänsteman bl.a. en tullöverinspektör som av chefen för tullstyrelsens bevakningsavdelning eller av chefen för ett tulldistrikt har förordnats till undersökningsledare. Vid tullverket har man dock gjort omorganiseringar av vilka följer att definitionen av anhållningsberättigade tjänstemän måste ändras så att den motsvarar verkets nya avdelnings- och verksamhetsområdesindelning. Tullstyrelsens bevakningsavdelning har delats in i en kontrollavdelning som huvudsakligen sköter administrativa övervaknings- och kontrolluppgifter och en brottsbekämpningsavdelning som ansvarar för brottsbekämpningsuppgifterna vid verket. Det föreslås därför att det i överensstämmelse med den rådande situationen vid tullstyrelsen föreskrivs att anhållningsberättigade tjänstemän är cheftjänstemännen vid tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning. På grund av den nya uppgiftsindelningen inom tulldistrikten föreslås också att termen chef för bevakningen inom tulldistriktet ersätts med termen brottsbekämpningschef, som motsvarar den nya tjänstebenenämningen inom området brottsbekämpning.

Det förslås i 4 punkten, att byråchefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet stryks ur förteckningen, eftersom tjänsten dras in. Till förteckningen ska fogas biträdande avdelningschefen, kriminalöverinspektörerna och kriminalinspektörerna vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, chefen för Ålands sjöbevakningsområde och gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad som genomgått den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet och som förordnats till undersökningsledare av chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för en förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet. Efter en övergångsperiod på några år har alla de som fogats till förteckningen minst lägre högsko-

leexamen och utbildning för undersökningsledare. Vidareutbildning för institutofficerare ska i detta sammanhang tills vidare jämföras med utbildning för kandidatexamen i militärvetenskaper.

Ändringen är nödvändig för att säkerställa tillräckliga resurser för förundersökningsuppgifter vid gränsbevakningsväsendet. Enligt bevakningssektionernas och Riksåklagarämbetets utlåtanden är det motiverat att förundersökningsledarna är anhållningsberättigade tjänstemän. Centralkriminalpolisen anser i sitt utlåtande att befogenheterna att använda tvångsmedel bör vara knutna till en viss tjänstgöringsgrad. De bör grunda sig på en tjänst och tjänstebenenämning och inte t.ex. på ett förordnande av förmannen. Frågan kommer sannolikt att behandlas på nytt i samband med en revidering av tvångsmedelslagen.

4 kap. Beslag

17 §. Återlämnande av beslagttaget föremål. I fråga om beslagtagna föremål föreslås det att tullen och gränsbevakningsväsendet ska få samma rätt som polisen att förfara på det sätt som anges i lagrummet. Tullen eller gränsbevakningsväsendet skulle således kunna återlämna föremålet till dess lagliga innehavare eller hålla egendomen i sin besittning tills rätten till den har avgjorts. Detta minskar tullens och gränsbevakningsväsendets behov av att begära handräckning av polisen i ärenden av mindre betydelse.

5 a kap. Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §. Förutsättningar för teleavlyssning. Enligt förslaget ska grovt ordnande av olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen fogas till 1 mom. 7 punkten som ett brott där teleavlyssning tillåts vid förundersökning. Det straff som föreskrivs för brottet är fängelse i minst fyra månader och högst sex år. Eftersom det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i över fyra år är det även utan den föreslagna ändringen tillåtet att vid förundersökningen av brottet utföra teleövervakning

enligt 5 a kap. 3 § i tvångsmedelslagen, inhämta uppgifter om mobilteleapparaters läge enligt kapitlets 3 a § och utföra teknisk avlyssning enligt kapitlets 4 §, optisk övervakning enligt kapitlets 4 a § och teknisk spårning enligt kapitlets 4 b §.

5 §. Beslut om åtgärd. Enligt paragrafen fattar i allmänhet en domstol beslut om de tvångsmedel som avses i kapitlet på skriftligt yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. Detta gäller teleavlyssning, teleövervakning och inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge liksom även t.ex. teknisk avlyssning och optisk övervakning, om avsikten är att placera en avlyssnings- eller övervakningsanordning i ett fordon som används av den misstänkte eller i det utrymme där den misstänkte befinner sig. Om teleövervakningen inte tål uppskov, får en anhållningsberättigad tjänsteman besluta om åtgärden till dess att domstolen har avgjort yrkandet om beviljande av tillstånd.

I 3 mom. föreslås att byråchefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet stryks och att biträdande avdelningschefen vid den nämnda avdelningen läggs till som en tjänsteman som har rätt att besluta om åtgärder. En byråchef som utnämns av statsrådet kommer inte längre att finnas vid avdelningen efter det att den person som skötte tjänsten fram till 2007 gick i pension. Enligt förslaget ska även överinspektörerna vid avdelningen strykas ur momentet på grund av det ringa behovet och för att beslutsnivån bättre ska motsvara beslutsnivån hos polisen. På grund av de omorganiseringar som gjorts vid tullverket föreslås det att uppgiftsbenämningarna uppdateras även för tullens del.

14 §. Ersättning. I 1 mom. föreskrivs om ett teleföretags rätt att få ersättning av statens medel för de direkta kostnader som orsakats av att företaget enligt 5 a kap. i tvångsmedelslagen har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter. Beslut om betalning av ersättning fattas för närvarande av chefen för polisinsättningen eller chefen för polisens riksomfattande enhet eller någon person som denne har förordnat eller chefen för tullstyrelsens bevakningsavdelning, beroende på vem som har skött förundersökningen. På grund av de omorganiseringar som gjorts vid

tullverket föreslås det att uppgiftsbenämningen i 1 mom. uppdateras. Beslut om saken fattas av chefen för Tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning. Vid gränsbevakningsväsendet fattas beslut om saken av staben för gränsbevakningsväsendet.

1.5 Vägtrafiklagen

2 kap. Trafikregler

38 §. Förbud mot oriktig användning av ljus. Till 2 mom. fogas ett omnämnande om att det för stoppande av fordon som kör framför är tillåtet att på gränsbevakningsväsendets och tullens fordon använda en anordning som visar ett rött blinkande sken framåt samtidigt med ett blått blinkande larmljus. Omnämmandet behövs eftersom gränsbevakningsväsendet ska ha rätt att stoppa ett fordon och förfarandet att visa ett rött ljus från fordonet samtidigt med ett blått blinkande larmljus lämpar sig även för gränsbevakningsväsendet när det gäller att stoppa ett fordon som kör framför.

39 §. Ankomst till färja. I 1 mom. föreslås ett tillägg att fordon i tullens och gränsbevakningsväsendets tjänsteuppdrag har rätt att komma ombord på en färja före andra fordon, på samma sätt som fordon i polisens tjänsteuppdrag. Detta är nödvändigt i synnerhet i sådana situationer som uppstår på somrarna i skärgården då färjorna är fulla. Det finns inget behov av att utfärda särskilda bestämmelser om prioritetsordningen mellan polisens, tullens och gränsbevakningsväsendets fordon vid ankomst till färjor.

5 kap. Förare och körrätt

76 §. Grunder för temporärt körförbud. Enligt 2 mom. kan en gränsbevakningsman i samband med ett gränskontrolluppdrag utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertar körkortet, om det finns sannolika skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § eller 4 § i strafflagen. Det föreslås

att bestämmelsen ändras så att en gränsbevakningsman får vidta de nämnda åtgärderna när han eller hon vid genomförandet av gränskontroller eller i samband med andra tjänsteuppdrag bedömer att det finns skäl att misstänka att en person har gjort sig skyldig till de nämnda rattfylleribrotten. En gränsbevakningsman skulle således kunna utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt även när gränsbevakningsmannen i samband med övervakning av terrängtrafik eller av jakt möter en berusad motorfordonsförare.

1.6 Tullagen

Tullmyndighetens befogenheter

14 a §. I den gällande paragrafen föreskrivs att en tullman har rätt att i gränskontrolluppgifter genomföra i gränsbevakningslagen avsedd gränskontroll vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med sådana befogenheter som anges i 28, 29, 36 och 38 § i nämnda lag. I denna proposition föreslås att gränsbevakningslagens 14 § ska upphävas och 28 § 1 mom. och 38 § ändras. Det föreslås också att 14 a § i tullagen (1466/2003) ändras så att en tullman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som anges i 28, 29, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen, om inte något annat föreskrivs. Bestämmelser om fördelningen av gränskontrolluppgifter mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet på gränsövergångsställena utfärdas enligt 12 § i gränsbevakningslagen genom förordning av statsrådet.

1.7 Polislagen

2 kap. Stadganden om befogenheter

10 a §. Gränskontroll och tullåtgärder. I denna proposition föreslås att gränsbevakningslagens 14 § ska upphävas och 28 § 1 mom. och 38 § ändras. Därför är det nödvändigt att även ändra 10 a § 1 mom. i polislagen som för närvarande ger en polisman rätt

att i gränskontrolluppdrag genomföra gränskontroll enligt gränsbevakningslagen vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen med sådana befogenheter som anges i 28 och 29 § i nämnda lag. Det föreslås att hänvisningen i 1 mom. till 14 § i gränsbevakningslagen stryks, eftersom paragrafen upphävs. Enligt förslaget kvarstår bestämmelsen enligt vilken en polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som anges i 28 och 29 § i gränsbevakningslagen. Gränsbevakningslagens 36 § behöver inte nämnas eftersom polisen ges samma rätt att utreda en persons identitet i 10 § i polislagen.

31 a §. Förutsättningar för täckoperation. Enligt 31 a § i polislagen har en polisman rätt att företa en täckoperation, om det är nödvändigt för att förhindra, avslöja eller utreda brottslig verksamhet som avses i 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen. Enligt 41 § i gränsbevakningslagen har gränsbevakningsväsendet inte rätt att företa täckoperationer och i denna proposition föreslås det inte att gränsbevakningsväsendet ska ges denna rätt. I detta sammanhang har man inte bedömt polisens behov av täckoperation när det gäller utredning av grovt ordnande av olaglig inresa. I paragrafen föreslås därför ett nytt 2 mom., där det föreskrivs att en polisman inte har rätt att företa en täckoperation för att förhindra, avslöja eller utreda grovt ordnande av olaglig inresa enligt 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen och 17 kap. 8 a § i strafflagen eller ett straffbart försök till ett sådant brott.

1.8 Terrängtrafiklagen

5 kap. Särkilda stadganden

33 §. Skyldighet att stanna. Enligt 13 § i terrängtrafiklagen är en snöskoterled en i 2 § i vägtrafiklagen definierad väg, som är avsedd för snöskotertrafik. Till en snöskoterled kan även höra sådana rastområden för vilka det finns ett permanent behov och serviceområden för leden. Enligt 24 § i terrängtrafiklagen är körning med snöskoter tillåten på

skogsväg under den tid marken är snötäckt, om vägen är avstängd för trafik med andra motordrivna fordon. På en avstängd skogsväg kan också en snöskoterled anläggas.

Till skillnad från en polisman har en gränsbevakningsman inte allmän befogenhet att stoppa fordon på områden som ska betraktas som väg. Det föreslås därför att det föreskrivs att föraren av ett motordrivet fordon ska stanna fordonet på tecken av en gränsbevakningsman på snöskoterleder och skogsvägar och när föraren avlägsnar sig från eller kommer in på dem.

34 §. Rätt att avbryta tillståndspliktig verksamhet. I 30 § i terrängtrafiklagen föreskrivs om tillstånd som miljöförvaltningsmyndigheten beviljar för återkommande eller permanent anordnande av tävlingar och övningar. Enligt 34 § i terrängtrafiklagen kan en polis avbryta ett evenemang som avses i 30 §, om tillstånd som har vunnit laga kraft inte har erhållits för det. Det föreslås att en gränsbevakningsman ska ha samma rätt.

1.9 Skjutvapenlagen

14 kap. Tillämpningsområde

17 §. Undantag från tillämpningsområdet. Enligt paragrafen gäller inte skjutvapenlagen hantering av skjutvapen, vapendelar eller patroner då hanteringen sker för statens behov eller hantering av vapen som överförs till Finland av tjänstemän från andra stater på grundval av de avtal som nämns i paragrafen. Det föreslås att en ny 13 punkt ska fogas till 1 mom. för att möjliggöra motsvarande undantag när det gäller de tjänstemän som avses i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå och Rabbit-förordningen.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I samband med och efter totalrevideringen utfärdades ett antal förordningar med stöd av bemyndigande i den reviderade lagstiftningen. Statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet ändrades den 15 mars 2006

(259/2006). Ändringen gällde befogenheter för chefen för gränsbevakningsväsendet att förordna personer till gränsbevakningsmän och att bestämma om behandlingen av ärenden vid staben för gränsbevakningsväsendet, saklegitimationen för tjänstemän vid staben för gränsbevakningsväsendet, beslutanderätten när det gäller utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande för viss tid, behörighetsvillkoren för institutofficerare, särskilda behörighetsvillkor för gränsbevakare och sjöbevakare, beslutanderätten i ärenden som gäller tjänstledighet och permittering samt uppgifter som förutsätter flygarutbildning.

Statsrådets förordning om gränsövergångsställen samt om fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (652/2005) har ersatts med en förordning med samma namn (901/2006). Förordningar som inte har ändrats är de som gäller gränsszon och gränsszonens bakre gräns (653/2005), tjänstetecken (655/2005), stoppande av fortskaffningsmedel och användning av maktmedel (656/2005), anmälan av brott och av brottsbekämpningsåtgärder (657/2005), förvaring av egendom (658/2005), fasttagande av djur (659/2005) och utbildning av säkerhetsmän (385/2006).

Inrikesministeriets förordning om gränsbevakningsväsendets uniform och gränsbevakningsmans kännetecken (654/2005) har ändrats en gång i syfte att tillåta användningen av gamla uniformer fram till år 2010.

I detta sammanhang övervägs ändringar av följande bestämmelser:

2.1 Statsrådets förordning om gränsbevakningsväsendet

Det föreslås att bestämmelsen i 2 kap. 3 § om uppgifterna för juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet ändras så att stödjande av förundersökning ersätts med ledning av förundersökning och styrning av användningen av tvångsmedel. I 4 kap. 16 § föreslås preciseringar av förvaltningsenheternas områden. Det övervägs att förteckningen över övriga tjänster i 5 kap. 18 § preciseras så att tjänsten som byråchef vid juri-

diska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet stryks ur förteckningen. Behörighetsvillkoren för officerare vid gränsbevakningsväsendet uppdateras så att de motsvarar de nya examina.

I fråga om yngre gränsbevakare övervägs om kravet på reservunderofficersutbildning ska överges, eftersom de färdigheter som behövs kan läras ut i samband med grundkursen för gränsbevakare.

2.2 Reglementet för statsrådet

Det föreslås att 6 § 7 punkten i reglementet ändras därför att den uppgift att besluta om återinförande av kontrollerna vid de inre gränserna som nu anges höra till statsrådets allmänna sammanträde har ändrats på grund av kodexen om Schengengränserna till beslut om tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna och därför att statsrådet enligt 15 a § i gränsbevakningslagen även ska besluta om sådan begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter som avses i Rabbit-förordningen.

2.3 Vägtrafikförordningen

I vägtrafikförordningen föreslås närmare bestämmelser om gränsbevakningsmännens deltagande i reglering av trafiken och stoppande av fordon. Ett fordon ska stanna även när ett rött stoppljus visas bakifrån från gränsbevakningsväsendets fordon. Det föreslås att gränsbevakningsman ska fogas till 48 § 2 mom. I 19 § föreslås ett tillägg att fordon i gränsbevakningsväsendets tjänsteuppdrag får använda busskörfält och spårvagnsfält på samma sätt som polisfordon i tjänsteuppdrag.

3 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft i juni 2009. Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får dock vidtas redan innan lagarna träder i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern

Det föreslås att lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning ändras på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter så att det föreskrivs om avgångsåldrarna på lagnivå (se GrUU 51/2006 rd - RP 264/2006 rd).

Chefen för gränsbevakningsväsendet har för närvarande rätt att av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta att tjänsteförhållandet för en tjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president får förlängas högst två år efter avgångsåldern. Med det föreslagna förfarandet förenhetligas bestämmelserna med de bestämmelser som gäller för försvarsmakten i fråga om andra tjänster än militära tjänster och en stor del av de militära tjänsterna. Personer i andra än militära tjänster får kvarstå i tjänst tills de fyller 68 år. Personer i militära tjänster får kvarstå i tjänst tills de fyller 55 år. Eftersom förfarandet förutsätter att tjänstemannen ger sitt samtycke och att gränsbevakningsväsendet har vägande skäl, bör frågan inte anses vara problematisk med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

4.2 Gränskontrollsamarbetet

Bestämmelserna om experter och snabba gränsinsatsenheter är kanske de viktigaste ändringarna i denna proposition vad som angår suveränitet och de grundläggande fri- och rättigheterna.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande om förslaget till förordning (GrUU 1/2007 rd – U 48/2006 rd) ansett att arrangemanget dock inte medför några problem i och med att det tillämpas på begäran och är av tillfällig natur. Personerna verkar formellt under ledning av nationella myndigheter (se även GrUU 56/2006 rd – RP 243/2006 rd). Eftersom de befogenheter som grundar sig på den nationella lagstiftningen inte utvidgas, bör bestämmelserna inte anses problematiska med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Finlands medlemskap i flera in-

ternationella organisationer och särskilt i Europeiska unionen har redan begränsat suveräniteten. (se RP 1/1998 rd, GrUU 36/2006 rd – RP 67/2006 rd, GrUU 56/2006 rd).

Samma frågor har även behandlats i grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 56/2006 rd) om regeringens proposition med förslag till godkännande av fördraget om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (Prüm-fördraget) och lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget samt vissa lagar som har samband med det (RP 243/2006).

Arrangemanget genomfördes visserligen utanför EU-strukturen men det berörde ändå EU-samarbetet och Schengenparterna.

I denna fråga fäste grundlagsutskottet uppmärksamhet vid att finsk lagstiftning är bindande för en främmande stats tjänstemän och de handlar under straffrättsligt ansvar i Finland. De kan utöva sina befogenheter endast under ledning av en finländsk tjänsteman och i regel endast i närvaro av en sådan. Dessa arrangemang är enligt utskottets uppfattning inget problem med hänsyn till grundlagens suveränitetsbestämmelser (se GrUU 9/2003 rd – RP 31/2003 rd).

En tjänsteman i en annan fördragsslutande stat får i samband med gemensamma operationer använda sitt tjänstevapen, ammunition och övrig nödvändig utrustning endast vid nödvärn för att skydda sig själv eller andra. Denna definition av befogenheterna är synnerligen vid och otydlig. Av den tyskspråkiga ursprungstexten framgår dock att det är fråga om nödvärn, och därför ansåg grundlagsutskottet att arrangemanget inte utgjorde något problem med avseende på suveränitetsbestämmelserna i grundlagen.

Rätten att använda maktmedel hade även begränsats till nödvärnssituationer och till situationer där en polisman med stöd av sina befogenheter i enskilda fall ger fullmakt att använda maktmedelsredskap.

4.3 Användningen av teletvångsmedel vid gränsbevakningsväsendet

Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande (GrUU 13/2004 rd – RP 34/2004 rd) att den

då föreslagna ändringen av tvångsmedelslagen som hade tillåtit teleavlyssning vid förundersökning som gäller grovt ordnande av olaglig inresa och grov spridning av barnpornografisk bild liksom även människohandel och grov människohandel kunde behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I sitt utlåtande hänvisade utskottet också till förslaget om ändring av tvångsmedelslagen 2002, då utskottet ansåg att villkoret för vanlig lagstiftningsordning var att den tekniska avlyssningen begränsas till högförräderibrott, våldsbrott, allmänfarliga brott och de grövsta formerna av narkotikabrott (GrUU 36/2002 rd). Grov människohandel kan enligt utskottets mening till sin allvarlighetsgrad jämföras med sådana brott.

Lagutskottet har i sitt betänkande (LaUB 4/2004 rd – RP 34/2004 rd) om samma ämne konstaterat att i utskottet lyftes särskilt frågan om att utvidga rätten till teleavlyssning till grovt ordnande av olaglig inresa upp. Enligt utskottet motiverar regeringen förslaget mycket knapphändigt. I motiveringen sägs att grovt ordnande av olaglig inresa är ett brott där "teleavlyssning kunde vara till hjälp i det praktiska utredningsarbetet även om telekommunikationen till stor del kanske sker i utlandet och inte omfattas av finsk teleavlyssning". Utskottet är av den åsikten att motiveringen är otillräcklig. Teleavlyssning innebär ett mycket starkt ingrepp i skyddet för förtroliga meddelanden. För att sådant tvångsmedel ska kunna användas i större omfattning måste det gå att lägga fram övertygande motiv för att det ska kunna ge betydande fördelar vid brottsutredningen. Någon sådan utredning har inte lagts fram och därför föreslår utskottet att hänvisningen till grovt ordnande av olaglig inresa stryks i paragrafen. Grovt ordnande av olaglig inresa handlar också med hänsyn till straffskalan om ett allvarligt brott och därmed är utskottet berett att pröva saken på nytt om det vid senare utredningar visar sig att teleavlyssning är nödvändigt för utredning också av dessa brott.

Ordnande av olaglig inresa är gränsöverskridande brottslighet, där människor smugglas över gränserna därför att de inte har rätt att passera gränsen. Ordnande av olaglig inresa är förknippat med framskaffande och

användning av förfälskade resehandlingar, researrangemang, passage av de yttre gränserna även på något annat ställe än via ett gränsövergångsställe och vistelse i landet under en längre tid än vad eventuella giltiga resehandlingar eller visum tillåter. Under en olaglig inresa är förhållandena ofta omänskliga och efter resan tvingas många att arbeta, t.o.m. att erbjuda sextjänster. En sådan brottslighet kräver arrangemang på olika sidor av gränserna och är ofta organiserad. Enligt en amerikansk uppskattning omsätter ordnandet av olaglig inresa och människosmugglingen ca 10 miljarder dollar per år. Ordnandet av olaglig inresa och andra brott som har samband med det, i synnerhet människohandel, sker under förhållanden som kränker människovärdet.

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningsmyndighet. Ordning av olaglig inresa är internationell brottslighet och vid utredningen av sådana brott bedrivs internationellt samarbete. Utbytet av kriminalunderrättelseinformation ökar och i denna proposition hänvisas till det rambeslut 2006/960/RIF som gäller utbyte av sådan information. Teleavlyssning riktas i allt större utsträckning mot mobilabonnemang som används internationellt. En utvidgning av rätten till teleavlyssning så att den omfattar grovt ordnande av olaglig inresa förväntas ge betydande fördelar vid brottsutredningen. Viktig information fås åtminstone efter det att gränsen har passerats och kommunikationsredskapen är i Finland. Även utbyte av internationella teleavlyssningsuppgifter ger fördelar.

Upphävandet av begränsningen av rätten att använda teleavlyssning eller teleövervakning vid förundersökning som görs av gräns-

bevakningsväsendet i samband med utredning av grovt ordnande av olaglig inresa och därtill relaterad människohandel medför således inte några problem med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

4.4 Teknisk gränskontroll

Bestämmelserna om teknisk övervakning har författningsrättslig betydelse med tanke på skyddet för privatlivet (GrUU 2/1996 rd – RP 178/1995 rd). Teknisk övervakning är till sin karaktär summarisk övervakning av på förhand ospecificerad person- eller godstrafik. Med tanke på skyddet av grundläggande fri- och rättigheter är förslaget författningsmässigt problematiskt på grund av den oklara begränsningen av området. Kravet på förhandsanmälan vid teknisk övervakning utanför gränzonen minskar avsevärt graden av stränghet hos åtgärden. Förslaget bör inte heller till denna del anses vara problematiskt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Vid beredningen av propositionen har man strävat efter att beakta de grundläggande fri- och rättigheterna. I propositionen ingår inga bestämmelser som kräver grundlagsordning. Lagförslagen kan därför behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom propositionen ändå innehåller flera omständigheter som är av betydelse med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna, anser regeringen det vara ändamålsenligt att riksdagen inhämtar grundlagsutskottets utlåtande om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 15 juli 2005 om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 3 §
2 mom. och rubriken för 35 § och 35 § 1 mom. samt
fogas till lagen en ny 35 a § som följer:

3 §

Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna

Staben för gränsbevakningsväsendet leds av biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet och övriga förvaltningsenheter av sina respektive chefer. Övriga förvaltningsenheter lyder under staben för gränsbevakningsväsendet. Vid förhinder för chefen för gränsbevakningsväsendet är biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet dennes ställföreträdare. Om också biträdande chefen har förhinder, är ställföreträdaren en amiral eller general som tjänstgör vid staben för gränsbevakningsväsendet som gräns- och sjöavdelningens eller personalavdelningens chef.

35 §

Rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern

Chefen för gränsbevakningsväsendet kan av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta att en tjänsteman som utnämns av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst en viss tid efter avgångsåldern, dock högst till dess tjänstemannen fyller 68 år eller i fråga om en tjäns-

teman i en militär tjänst högst tills han eller hon fyller 55 år.

35 a §

Avgångsålder

Avgångsåldern i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet är

1) 63 år för chefen för gränsbevakningsväsendet,

2) 60 år för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, general, amiral, överste och kommodor,

3) 55 år för andra officerare än de som avses i 1 eller 2 punkten samt för specialofficerare och institutofficerare,

4) 55 år för gränsbevakare och sjöbevakare.

Avgångsåldern för specialofficerare, yngre officerare, stabsofficerare och institutofficerare som tjänstgör i uppgifter som förutsätter flygarutbildning är med avvikelse från 1 mom. 50 år.

Bestämmelser om avgångsåldern för tjänstemän i andra än militära tjänster finns i statstjänstemannalagen.

Trots det som föreskrivs ovan i denna paragraf gäller följande

1) för en tjänsteman som den 31 december 1992 har tjänstgjort i en tjänst som kapten eller kaptenlöjtnant och som till utgången av 1994 i den tjänsten hade minst 10 år till pen-

sionstid hänförbar tjänstgöringstid är avgångsåldern 50 år,

2) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en tjänst som sjöbevakare och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförbar tjänstgöringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 53 år,
- b) minst 13 år är avgångsåldern 53 år 4 månader,
- c) minst 10 år är avgångsåldern 53 år 8 månader,
- d) minst 7 år är avgångsåldern 54 år,
- e) minst 3 år är avgångsåldern 54 år 4 månader,

3) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en tjänst som gränsbevakare och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförbar tjänstgöringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 50 år,
- b) minst 13 år är avgångsåldern 51 år,
- c) minst 10 år är avgångsåldern 52 år,

d) minst 7 år är avgångsåldern 53 år,

e) minst 3 år är avgångsåldern 54 år,

4) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en annan än en militär tjänst och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförbar tjänstgöringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 60 år,
- b) minst 13 år är avgångsåldern 61 år,
- c) minst 10 år är avgångsåldern 62 år,
- d) minst 7 år är avgångsåldern 63 år,
- e) minst 3 år är avgångsåldern 64 år.

Uppgifter som avses i 2 mom. och som förutsätter flygarutbildning är uppgiften som ledare för flygverksamhet, flyglärare, kontrollflygare, flygflottiljchef, officer vid en flygflottilj, flyggruppchef, chef för helikoptergrupp, flygofficer, pilotofficer, befälhavare på luftfartyg och pilot på luftfartyg.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gränsbevakningslagen av den 15 juli 2005 (578/2005) 14, 18 och 19 §,
ändras 1, 2 och 4 §, rubriken för 3 kap. samt 12, 15, och 17 §, 20 § 1 mom., 22 § 2 mom., 28
och 31 §, den svenska språkdräkten i 30 § samt 32, 38, 41 § och 47 §,
av dem 28 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 222/2007, samt
fogas till lagen nya 15 a–15 c, 35 a § och 47 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om passerande av riksgränsen och om övervakning av riksgränsen och de passerande samt om gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens uppgifter och befogenheter.

Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) innehåller bestämmelser om ordnandet av gränsbevakningsväsendets förvaltning, utbildning och forskningsverksamhet samt om gränsbevakningsväsendets tjänster och om särskilda rättigheter och skyldigheter för gränsbevakningsväsendets tjänstemän. Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter och om rätten att erhålla och lämna ut uppgifter i gränsbevakningsväsendets verksamhet finns i denna lag, i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), i sjöräddningslagen (1145/2001) samt annanstans i lag.

Bestämmelser om *inre gräns*, *yttre gräns*, *gränsövergångsställe*, *gränskontroll*, *gränsövervakning* och *in- och utresekontroll* finns i Europaparlamentets och rådets förordning

om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, nedan *kodexen om Schengen-gränserna*. I denna lag föreskrivs om de nationella uppgifter och befogenheter som följer av den nämnda förordningen och om beslutsordningen vid gränsbevakningsväsendet.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *automatisk identifiering* med tekniska metoder utförd identifiering av en eftersökt person genom jämförelse av en bildupptagning av personen med det bildmaterial som myndigheterna förfogar över,

2) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

3) *gränstrupper* trupper som avses i 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

4) *rågata* områden som sträcker sig till gränslinjen och som anges närmare i de avtal som ingåtts mellan Finland och dess grann-

stater om rikets gränser, eller sektorer som sträcker sig till gränslinjen och är lika breda som de gränsöppningar eller uthuggna linjer som i rågångsprotokollen fastställts för varje enskilt gränsavsnitt,

5) *upprätthållande av gränsordningen* verkställighet av bestämmelser som gäller riksgränsen och gränsövergångsställen samt bestämmelser och bestämmelser som gäller internationellt samarbete mellan gränsmyndigheter samt tillsyn över att bestämmelserna iakttas,

6) *upprätthållande av gränssäkerheten* åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen,

7) *gränsbevakningsman* en i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning närmare definierad tjänsteman med i denna eller någon annan lag avgivna särskilda befogenheter vid gränsbevakningsväsendet,

8) *gränsbevakningsmyndighet* en myndighet som avses i 4 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

9) *gränsszon* ett område som inrättats vid den yttre gränsen i Finland för att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten,

4 §

Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Gränsbevakningsväsendet verkar där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, genomförande av gränskontroll och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det är nödvändigt för att

slutföra en lagstadgad uppgift eller lämna handräckning.

3 kap.

Bestämmelser som gäller gränskontroll

12 §

Gränsövergångsställen

Bestämmelser om hamnar, järnvägsstationer, flygplatser och andra platser eller områden som fungerar som gränsövergångsställen och om gränsövergångsställenas öppettider samt om fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet ska se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artikel 4.2 punkt 1 och artikel 34.1 punkt b i kodexen om Schengengränserna anmäls till Europeiska kommissionen.

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Beslut om sådant tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna som avses i kapitel 2 i avdelning III i kodexen om Schengengränserna fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende, beslutar inrikesministeriet om nödvändiga åtgärder tills statsrådet avgör frågan.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

15 a §

Begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att framställa en begäran till Gränsförvaltningsbyrån om utplacering av en *snabb gränsinsatsenhet* enligt artikel 8a i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 av den 26 oktober 2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan *förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå*, fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid ovillkorligen förutsätter att begäran framställs utan dröjsmål, får inrikesministern framställa begäran innan frågan avgörs av statsrådet.

15 b §

Deltagande i snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till Gränsförvaltningsbyråns förfogande i snabba gränsinsatsenheter i enlighet med artikel 8d. punkt 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå och om att tillhandahålla tekniskt bistånd fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den nationella kvot som fastställts av inrikesministern.

15 c §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationella uppdrag samt begäran om tekniskt eller operativt bistånd

Beslut om deltagande i andra internationella uppdrag än de som avses i 15 b § och om begäran om ökat bistånd enligt artikel 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå fattas av gränsbevakningsväsendet.

För tekniskt eller operativt bistånd som gränsbevakningsväsendet tillhandahåller i samband med ett internationellt uppdrag får en avgift tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som motsvarar de merkostnader som biståndet medför för gränsbevakningsväsendet.

17 §

Gränskontroll

Gränsbevakningsväsendet är den ledande gränskontrollmyndigheten och samordnar verksamheten vid andra myndigheter som deltar i gränskontroll av persontrafik.

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*, innehåller bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter när det gäller att avvärja hot mot sjösäkerheten.

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

Utöver vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag har en gränsbevakningsman för att genomföra gränskontroller, in- och utresekontroller och gränsövervakning enligt kodexen om Schengengränserna rätt att utan brottsmisstanke

1) hålla kvar en person eller ett fordon som passerar eller har passerat den yttre gränsen eller som misstänks för att obehörigen ha passerat den yttre gränsen eller undvikit in- eller utresekontroll,

2) hindra den som ska kontrolleras från att avlägsna sig från en in- eller utresekontroll innan kontrollen har genomförts,

3) vidta de åtgärder enligt artikel 7.2 i kodexen om Schengengränserna som en minimikontroll ska omfatta,

4) vidta de åtgärder enligt artikel 7.3 i kodexen om Schengengränserna som en noggrann kontroll vid inresa och utresa och en noggrann fördjupad kontroll ska omfatta när det gäller tredjelandsmedborgare,

5) genomföra kontroller av en person som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG,

6) tillfälligt omhändertaga dokument, föremål och fordon, kontrollera och söka igenom dem i den omfattning kodexen om Schengengränserna förutsätter och göra de anteckningar i resedokument som föreskrivs i kodexen om Schengengränserna och i lag,

7) hindra att en tredjelandsmedborgare, som nekats inresa, kommer in på finskt territorium,

8) göra registerförfrågningar och registeranteckningar som förutsätts i kodexen om Schengengränserna.

Den som ska kontrolleras ska på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig för in- eller utresekontroll med sina saker och sitt fordon på den plats som anvisats honom eller henne.

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället beslutar om hindrandet av den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon medan in- eller utresekontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför in- eller utresekontrollen hindra den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt omhändertaga föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen skall i sådana fall utan dröjsmål överföra ärendet för avgörande till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället.

Att en person som har för avsikt att passera gränsen avstår från att göra det hindrar inte att in- eller utresekontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte är i besittning av föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att ha eller att föra över gränsen. In- och utresekontrollen avbryts, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga på grund av att ett hinder för passerande av gränsen framkommit eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

En gränsbevakningsman har rätt att på grundval av kontrollen vidta befogade åtgärder som hör till de uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet.

30 §

Rätt till övervakningsutrymmen

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för in- och utresekontrollen.

31 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe och utanför gränzonen ska ges genom lämplig skyltning.

32 §

En gränsbevakningsmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

I fråga om en gränsbevakningsmans rätt att vidta åtgärder vid ett gränsövergångsställe för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet gäller vad som i 11, 14 och 16 § samt 18 § 1 mom. och 20 § i polislagen bestäms om polismän. Bestämmelserna i 16 § i polislagen om polismän som tillhör befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en anhållningsberättigad tjänsteman och på en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe.

35 a §

Befogenheter för tjänstemän som i Finland deltar i insatser och pilotprojekt som samordnas av den byrå som avses i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå samt tjänstemännens rätt att använda maktmedel

De som hör till en snabb gränsinsatsenhet som är utplacerad i Finland på Finlands begäran och gästande tjänstemän som deltar i

gemensamma insatser och pilotprojekt i Finland har samma befogenheter att utföra uppgifter enligt kodexen om Schengengränserna som gränsbevakningsmännen har enligt denna lag. De ovan avsedda tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 mom. i en behörig finsk tjänstemans närvaro, om deras hemmedlemsstat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i den operativa plan som avses i artikel 8e i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå eller i de instruktioner som Finland utfärdat i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 863/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av en mekanism för upprättande av snabba gränsinsatsenheter och om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 vad beträffar den mekanismen och regleringen av gästande tjänstemäns uppgifter och befogenheter.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det är nödvändigt för genomförande av gränskontroll, utförande av en polisuppgift, övervakning av utläningar, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe, sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, övervakning av jakt eller för avvärjande eller utredning av brott.

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal självständigt eller tillsammans med en annan myndighet

enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans. I fråga om förundersökning av brott enligt militära rättegångslagen (326/1983) och de tvångsmedel som används vid förundersökningen gäller dessutom vad som föreskrivs i militära disciplinlagen (331/1983).

Med undantag av täckoperation, bevisprovokation genom köp, teleavlyssning och teleövervakning gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal vad som i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans föreskrivs om polismäns befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal. En gränsbevakningsman har dock rätt att utföra teleavlyssning och teleövervakning enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder ordnande av grovt olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen och därmed sammanhängande människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. Vad som i 31 f § i polislagen och i 5 a kap. 3 a § i tvångsmedelslagen föreskrivs om polisens rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparater och i 33 § i polislagen om teknisk observation tillämpas även på gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en sådan metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet.

Bestämmelserna om de befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal som de som hör till polisbefälet har ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän och på undersökningsledare. Förordnande för en sådan åtgärd som avses i 31 § 1 mom. i polislagen ska ges av den gränsbevakningsman som förordnats till undersökningsledare och förordnande för teknisk av-

lyssning i mer än tre dygn ska ges av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen för den juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

47 §

Framställande av straffanspråk och föreläggande av ordningsbot

En gränsbevakningsman framställer straffanspråk på det sätt som föreskrivs i 3–7 § i lagen om strafforderförfarande (692/1993). En gränsbevakningsman förelägger ordningsbot på det sätt som föreskrivs i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983), nedan *ordningsbotslagen*. I fråga om uppgifterna för chefen för ett gräns- eller sjöbevakningsområde och chefen och vicechefen för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion och i fråga om uppgifterna för chefen för en gränsbyrå vid en gränsbevakningssektion eller en sjöbyrå vid en sjöbevakningssektion gäller vad som i ordningsbotslagen föreskrivs om uppgifterna för chefen för ett polisdistrikt.

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagtaget föremål

Vad som i 38 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) föreskrivs om polisens uppgifter vid verkställigheten av en förverkandepåföljd och i 4 kap. 17 § i tvångsmedelslagen om återlämnande av beslagtaget föremål tillämpas på gränsbevakningsväsendet i brottmål som utreds av gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 15 juli 2005 om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 7 § 3 mom. 4 punkten och 31 § 2 mom.,
ändras 1 och 2 §, 9 § 3 mom. 6 punkten, 12 § 1 mom., 13 § 1 mom., 22 § 1 mom. 19 punkten, 23 § 3 punkten, 28 § 1 mom. 17 punkten,, 32 § 3 mom. och 37 § samt
fogas till 9 § 3 mom. nya 7 och 8 punkter, till 23 § en ny 4 punkt, till 28 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 980/2007, en ny 18 punkt och till lagen en ny 39 a § som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Vid behandlingen av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet iakttas personuppgiftslagen (523/1999) eller vad som bestäms någon annanstans i lag, om inte annat föreskrivs i denna lag.

I värnpliktslagen (1438/2007) föreskrivs om värnpliktsregistret, i sjöräddningslagen (1145/2001) om sjöräddningsregistret, i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) om utlänningsregistret och i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), nedan *polisväsendets personuppgiftslag*, om polisens informationssystem. Bestämmelser om handlingars offentlighet och om begränsningar av rätten att få uppgifter samt om tystnadsplikt finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005). Bestämmelser om behandling av arbetstagares personuppgifter finns i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004).

Bestämmelser om *gränskontroll och om in- och utresekontroll* finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en ge-

menskapskodex om gränspassage för personer, nedan *kodexen om Schengengränserna*.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *informationssystemet för förvaltningsärenden* det informationssystem för förvaltningsärenden som avses i 3 § i polisväsendets personuppgiftslag,

2) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

3) *informationssystemet för polisärenden* det informationssystem för polisärenden som avses i 2 § i polisväsendets personuppgiftslag,

4) *polisens informationssystem* polisens informationssystem som avses i 2 kap. i polisväsendets personuppgiftslag,

5) *upprätthållande av gränssäkerheten* åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande

brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen.

9 §

Registret för tillstånds- och övervakningsärenden

I registret får även andra nödvändiga uppgifter som inhämtats för utförande av de åligganden enligt 1 § 3 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller någon annan stans i lag registreras enligt följande:

6) för att tider för frihetsberövande skall kunna följas och övervakas samt säkerheten vid förvaring tryggas och för att efterlevnaden av bestämmelserna om tagande i förvar av en utlänning skall kunna övervakas, nödvändiga uppgifter om tagandet i förvar av utlänningen med stöd av utlänningslagen (301/2004) (*uppgifter om utläningar som har tagits i förvar*);

7) sådana uppgifter om genomförande av in- och utresekontroller som behövs för utförande och registrering av uppdrag som gäller in- och utresekontroll (*uppgifter om in- och utresekontroller*),

8) uppgifter enligt bilaga II i kodexen om Schengen gränserna som ska registreras vid gränsovergångsställena (*uppgifter som nämns i bilaga II i kodexen om Schengen gränserna*), om de inte införs i något annat register.

12 §

Säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret kan innehålla uppgifter som måste behandlas för att de åligganden enligt 1 § 1 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*, ska kunna utföras.

13 §

Rätt att använda säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret får användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag samt av gränsbevakningsmän i uppdrag som gäller lägesuppföljning och riskanalys.

22 §

Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller i någon annan lag har gränsbevakningsväsendet utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för att utföra sina uppdrag och föra sina personregister ur vissa register få nödvändiga uppgifter enligt följande:

19) för övervakning av sjötrafiken, upp- rättshållande av gränssäkerheten, förundersökning, annan undersökning, räddningsuppdrag och uppdrag som avses i lagen om sjöfartsskydd eller för påförande av påföljdsavgift för transportörer, ur det farkostregister som avses i lagen om farkostregistret (976/2006) och ur Ålands fritidsbåtsregister nödvändiga uppgifter om båtar och ägare och innehavare av båtar,

23 §

Registrering av uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form

Gränsbevakningsväsendet kan bevilja följande myndigheter rätt att genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form i gränsbevakningsväsendets personregister registrera

uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet:

- 3) myndigheter inom utrikesförvaltningen;
4) arbets- och näringsministeriet.

28 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna får gränsbevakningsväsendet lämna ut behövliga uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till

17) en miljömyndighet för uppdrag som gäller att förhindra förorening av vatten som orsakats av fartyg samt för uppdrag som gäller övervakningen av havsskyddet;

18) en hälsovårdsmyndighet för förebyggande av spridning av smittsamma sjukdomar som utgör ett allvarligt hot mot folkhälsan.

32 §

Utplåning av uppgifter ur registret för tillstånds- och övervakningsärenden samt ur informationssystemet för förvaltningsärenden

Uppgifter om övervakning av sjötrafiken och den ekonomiska zonen, uppgifter om övervakning av land- och sjögränsen, uppgifter om in- och utresekontroller samt uppgifter som nämns i bilaga II i kodexen om Schengen gränserna ska utplånas då fem år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret, om de inte behöver bevaras för ett enskilt tjänsteuppdrag. Av personuppgifter i

gränstrafiken ska uppgifter om påförande av påföljdsavgift utplånas då tio år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret. I övrigt föreskrivs om utplåning av personuppgifter i gränstrafiken i 20 §. Uppgifter om utlänningar som har tagits i förvar ska utplånas då fem år har förflutit sedan den sista uppgiften antecknades.

37 §

Arkivering av uppgifter

De uppgifter som utplånas ur register får arkiveras till behövliga delar, om inte något annat föreskrivs eller det bestäms något annat om tillfälliga personregister. Bestämmelser om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som skall arkiveras finns i arkivlagen (831/1994).

39 a §

Utlämnande av uppgifter och underrättelseuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater

Utöver bestämmelserna i denna lag föreskrivs om utlämnande av uppgifter och underrättelseuppgifter till myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 1 kap. 6 § 3 och 4 punkten, 5 a kap. 2 § 1 mom. 7 punkten, 5 § 3 mom. och 14 § 1 mom.,
sådana de lyder, 1 kap. 6 § 3 punkten och 5 a kap. 14 § 1 mom. i lag 1300/2003, 1 kap. 6 § 4 punkten och 5 a kap. 5 § 3 mom. i lag 586/2005 samt 5 a kap. 2 § 1 mom. 7 punkten i lag 651/2004, som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhållande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

3) chefen för Tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning och cheferna för de enheter som ansvarar för tullbrottsbekämpningen, *chefen* för ett tulldistrikt och brottsbekämpningschefen inom distriktet samt en tullöverinspektör som av chefen för Tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning eller chefen för den enhet som ansvarar för brottsbekämpningen eller av chefen för ett tulldistrikt har förordnats till undersökningsledare, samt

4) chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen, biträdande avdelningschefen, överinspektörerna, kriminalöverinspektörerna och kriminalinspektörerna vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommandörerna och biträdande kommandö-

rerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion, chefen och vicechefen för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion, chefen för Ålands sjöbevakningsområde samt gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad som genomgått den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet och som förordnats till undersökningsledare av chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för en förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet.

5 a kap.

Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §

Förutsättningar för teleavlyssning

När någon är skäligen misstänkt för

7) grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt ordnande av olaglig inresa,

5 §

Beslut om åtgärd

På framställning av undersökningsledaren beslutar den polisman som är chef eller biträdande chef för den polisenhet som ansvarar för förundersökningen om annan teknisk avlyssning än sådan som avses i 1 mom. Vid förundersökning som görs av tullverket fattas beslutet av chefen för tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning eller chefen för en av de enheter vid avdelningen som ansvarar för brottsbekämpningen eller av chefen för tull-distriktet i fråga. Vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet fattas beslutet av avdelningschefen eller biträdande avdelningschefen vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet. Om en allmän åklagare är undersökningsledare, fattas beslutet av åklagaren i fråga.

14 §

Ersättning

Ett teleföretag har rätt att få ersättning av statens medel för de direkta kostnader som orsakats av att företaget enligt detta kapitel har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter. Beslut om betalning av ersättning fattas av chefen för polisinrättningen eller chefen för polisens riksomfattande enhet eller någon person som denne har förordnat eller av chefen för Tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning. Vid gränsbevakningsväsendet fattas beslut om saken av staben för gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 38 § 2 mom., 39 § 1 mom. och 76 § 2 mom., av dem 38 § 2 mom. sådant det lyder i lag 873/1987 och 76 § 2 mom. sådant det lyder i lag 587/2005, som följer:

38 §

Förbud mot oriktig användning av ljus

I fordon får det inte användas anordningar som kastar eller reflekterar rött sken framåt eller, om inte annat föreskrivs, anordningar som kastar eller reflekterar vitt eller ljusgult sken bakåt. På polisbil och bil som används av polisen i tjänsteuppdrag, på polismotorcykel som används som utryckningsfordon samt på tullens och gränsbevakningsväsendets fordon får dock för stoppande av fordon som kör framför användas en anordning som visar ett rött blinkande sken framåt samtidigt med ett blått blinkande larmljus.

39 §

Ankomst till färja

Utryckningsfordon och fordon i polisens, tullens och gränsbevakningsväsendets tjänsteuppdrag har rätt att komma ombord på färja före andra fordon. Bestämmelser kan utfär-

das genom förordning av kommunikationsministeriet. Länsstyrelsen kan meddela föreskrifter om denna ordning inom sitt eget område.

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En gränsbevakningsman kan vid genomförandet av in- och utresekontroller och i samband med andra tjänsteuppdrag utfärda temporärt körförbud för den som har körrätt och omhändertagna körkortet, om

1) det finns sannolika skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § i strafflagen,

2) det finns skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 2 eller 3 mom. i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 14 a § i tullagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen av den 29 december 1994 (1466/1994) 14 a §, sådan den lyder i lag 584/2005, som följer:

14 a §

En tullman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som anges i 28, 36 och 38 § i gränsbevakningslagen (578/2005). Dessutom har tullverket vid automatisk identifiering på ett gränsövergångsställe motsvarande befogen-

het att använda bilder och ljud som genereras vid övervakning så som därom bestäms om gränsbevakningsväsendet i 29 § i gränsbevakningslagen.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

7.

Lag**om ändring av 10 a och 31 a § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen av den 7 april 1995 (493/1995) 10 a § 1 mom., sådant det lyder i lag
 583/2005,
fogas till 31 a §, sådan den lyder i lag 525/2005 ett nytt 2 mom. som följer:

10 a §

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att genomföra in- och utresekontroller med sådana befogenheter som anges i 28 i gränsbevakningslagen (578/2005) till en gränsbevakningsman. Dessutom har polisen vid automatisk identifiering på ett gränsövergångsställe motsvarande befogenhet att använda bilder och ljud som genereras vid övervakning så som där- om bestäms om gränsbevakningsväsendet i 29 § i gränsbevakningslagen.

31 a §

Förutsättningar för täckoperation

En polisman har dock inte rätt att företa en täckoperation för att förhindra, avslöja eller utreda grovt ordnande av olaglig inresa enligt 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen och 17 kap. 8 a § i strafflagen eller ett straffbart försök till ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om ändring av 33 och 34 § i terrängtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i terrängtrafiklagen av den 22 december 1995 (1710/1995) 33 § och 34 §, som följer:

33 §

Skyldighet att stanna

I terräng, på snöskoterleder och skogsvägar ska föraren av ett motordrivet fordon omedelbart stanna på tecken av en polis-, tull- eller gränsbevakningsman som bär uniform eller ett synligt tjänstemärke eller på tecken av en sådan tjänsteman vid Forststyrelsen eller Skogsforskningsinstitutet som har polisbefogenheter.

För att övervakningsåtgärder ska kunna vidtas ska förare som avses i 1 mom. stanna omedelbart även på tecken som ges omedelbart efter det att de avlägsnar sig från ett så-

dant område som avses i 1 mom. eller omedelbart innan de kommer in på området.

34 §

Rätt att avbryta tillståndspliktig verksamhet

Polisen eller en gränsbevakningsman kan avbryta ett evenemang som avses i 30 §, om tillstånd som har vunnit laga kraft inte har erhållits för det.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

9.

Lag**om ändring av 17 § i skjutvapenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen av den 9 januari 1998 (1/1998) 17 § 1 mom. 12 punkten, sådan den lyder i lag 428/2004, samt
fogas till 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 601/2001 och i nämnda lag 428/2004, en ny 13 punkt som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

12) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän i andra medlemsstater i Europeiska unionen som avses i artiklarna 20, 21 och 23 i konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar och som verkar på Finlands territorium, då deras verksamhet baserar sig på förföljande, övervakning eller hemliga utredningar som avses i nämnda artiklar;

13) överföring till eller från Finland och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner

och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från Europeiska unionens medlemsstater som är verksamma på finskt territorium och som avses i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 863/2007 om inrättande av en mekanism för upprättande av snabba gränsinsatsenheter och om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 vad beträffar den mekanismen och regleringen av gästande tjänstemäns uppgifter och befogenheter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 19 december 2008

Republikens President**TARJA HALONEN**Inrikesminister *Anne Holmlund*

*Bilaga
Parallelltext*

1.

Lag

om ändring av lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 15 juli 2005 om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) 3 §
2 mom. och rubriken för 35 § och 35 § 1 mom. samt
fogas till lagen en ny 35 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna

Gränsbevakningsväsendet, chefen och förvaltningsenheterna

Staben för gränsbevakningsväsendet leds av biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet och övriga förvaltningsenheter av chefen för respektive förvaltningsenhet. Övriga förvaltningsenheter lyder under staben för gränsbevakningsväsendet. Biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet är vid förhinder för chefen för gränsbevakningsväsendet dennes ställföreträdare.

Staben för gränsbevakningsväsendet leds av biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet och övriga förvaltningsenheter av sina respektive chefer. Övriga förvaltningsenheter lyder under staben för gränsbevakningsväsendet. *Vid förhinder för chefen för gränsbevakningsväsendet är biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet dennes ställföreträdare. Om också biträdande chefen har förhinder, är ställföreträdaren en amiral eller general som tjänstgör vid staben för gränsbevakningsväsendet som gräns- och sjöavdelningens eller personalavdelningens chef.*

35 §

35 §

Förlängning av tjänsteförhållande efter avgångsåldern

Rätten att kvarstå i tjänst efter avgångsåldern

Chefen för gränsbevakningsväsendet kan av

Chefen för gränsbevakningsväsendet kan

vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta

1) att en tjänsteman som utnämnts av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst en viss tid efter avgångsåldern, dock högst två år,

2) att en tjänsteman som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid och som inom den i lag eller förordning bestämda anställningstiden uppnår avgångsåldern får fortsätta i uppdraget till anställningens slut, dock högst två år.

av vägande skäl och med tjänstemannens samtycke besluta att en tjänsteman som utnämnts av någon annan än republikens president får kvarstå i sin tjänst en viss tid efter avgångsåldern, dock högst till dess tjänstemannen fyller 68 år eller i fråga om en tjänsteman i en militär tjänst högst tills han eller hon fyller 55 år.

35 a §

Avgångsålder

Avgångsåldern i en militär tjänst vid gränsbevakningsväsendet är

1) 63 år för chefen för gränsbevakningsväsendet,

2) 60 år för biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, general, amiral, överste och kommodor,

3) 55 år för andra officerare än de som avses i 1 eller 2 punkten samt för specialofficerare och institutofficerare,

4) 55 år för gränsbevakare och sjöbevakare.

Avgångsåldern för specialofficerare, yngre officerare, stabsofficerare och institutofficerare som tjänstgör i uppgifter som förutsätter flygarutbildning är med avvikelse från 1 mom. 50 år.

Bestämmelser om avgångsåldern för tjänstemän i andra än militära tjänster finns i statstjänstemannalagen.

Trots det som föreskrivs ovan i denna paragraf gäller följande

1) för en tjänsteman som den 31 december 1992 har tjänstgjort i en tjänst som kapten eller kaptenlöjtnant och som till utgången av 1994 i den tjänsten hade minst 10 år till pensionstid hänförlig tjänstgöringstid är avgångsåldern 50 år,

2) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en tjänst som sjöbevakare och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförlig tjänst-

göringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 53 år,
- b) minst 13 år är avgångsåldern 53 år 4 månader,
- c) minst 10 år är avgångsåldern 53 år 8 månader,
- d) minst 7 år är avgångsåldern 54 år,
- e) minst 3 år är avgångsåldern 54 år 4 månader,

3) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en tjänst som gränsbevakare och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförlig tjänstgöringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 50 år,
 - b) minst 13 år är avgångsåldern 51 år,
 - c) minst 10 år är avgångsåldern 52 år,
 - d) minst 7 år är avgångsåldern 53 år,
 - e) minst 3 år är avgångsåldern 54 år,
- 4) för en tjänsteman som den 31 december 1992 eller före det har tjänstgjort i en annan än en militär tjänst och som till utgången av 1994 hade till pensionstid hänförlig tjänstgöringstid

- a) minst 16 år är avgångsåldern 60 år,
- b) minst 13 år är avgångsåldern 61 år,
- c) minst 10 år är avgångsåldern 62 år,
- d) minst 7 år är avgångsåldern 63 år,
- e) minst 3 år är avgångsåldern 64 år.

Uppgifter som avses i 2 mom. och som förutsätter flygarutbildning är uppgiften som ledare för flygverksamhet, flyglärare, kontrollflygare, flygflottiljchef, officer vid en flygflottilj, flyggruppchef, chef för helikoptergrupp, flygofficer, pilotofficer, befälhavare på luftfartyg och pilot på luftfartyg.

2.

Lag**om ändring av gränsbevakningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i gränsbevakningslagen av den 15 juli 2005 (578/2005) 14 §, 18 § och 19 §,
ändras 1, 2 och 4 §, rubriken för 3 kap. samt 12, 15 och 17 §, 20 § 1 mom., 22 § 2 mom., 28
 och 31 §, den svenska språkdräkten i 30 § samt 32, 38, 41 § och 47 §,
 av dem 28 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 222/2007, samt
fogas till lagen nya 15 a–15 c §, 35 a § och 47 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om passerande av riksgränsen och övervakning av *den samt av passerande samt, utöver vad som bestäms någon annanstans*, om gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmannens uppgifter och befogenheter.

Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) innehåller bestämmelser om ordnandet av gränsbevakningsväsendets förvaltning, utbildning och forskningsverksamhet samt om gränsbevakningsväsendets tjänster och om särskilda rättigheter och skyldigheter för gränsbevakningsväsendets tjänstemän. Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter och om rätten att erhålla och lämna ut uppgifter i gränsbevakningsväsendets verksamhet föreskrivs i denna lag, i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), i sjöräddningslagen (1145/2001) samt annanstans i lag.

I denna lag föreskrivs om passerande av riksgränsen och om övervakning av riksgränsen och de passerande samt om gränsbevakningsväsendets och gränsbevakningsmännens uppgifter och befogenheter.

Lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005) innehåller bestämmelser om ordnandet av gränsbevakningsväsendets förvaltning, utbildning och forskningsverksamhet samt om gränsbevakningsväsendets tjänster och om särskilda rättigheter och skyldigheter för gränsbevakningsväsendets tjänstemän. Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter och om rätten att erhålla och lämna ut uppgifter i gränsbevakningsväsendets verksamhet *finns* i denna lag, i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005), i sjöräddningslagen (1145/2001) samt annanstans i lag.

Bestämmelser om *inre gräns, yttre gräns, gränsövergångsställe, gränskontroll, gränsövervakning och in- och utresekontroll* finns i Europaparlamentets och rådets förordning om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, nedan kodexen om Schengen-gränserna. I denna lag föreskrivs om de nationella uppgifter och befogenheter som följer av den nämnda förordningen och om beslutsordningen vid gränsbevakningsväsendet

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *automatisk identifiering* med tekniska metoder utförd identifiering av en eftersökt person genom jämförelse av en bildupptagning av personen med det bildmaterial som myndigheterna förfogar över,

2) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

3) *gränstrupper* trupper som avses i 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

4) *rågata* områden som sträcker sig till gränslinjen och som definieras närmare i de avtal som ingåtts mellan Finland och dess grannstater angående rikets gränser, eller ett område som sträcker sig till gränslinjen och är av samma bredd som de rågator eller uthuggna linjer som för varje avsnitt av gränsen fastställts i rågångsprotokollen,

5) *gränsövergångsställe* en genom förordning av statsrådet angiven hamn, järnvägsstation, flygplats eller annan plats eller annat område som anvisats för gränskontroller och via vilka den yttre gränsen passeras,

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *automatisk identifiering* med tekniska metoder utförd identifiering av en eftersökt person genom jämförelse av en bildupptagning av personen med det bildmaterial som myndigheterna förfogar över,

2) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

3) *gränstrupper* trupper som avses i 2 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

4) *rågata* områden som sträcker sig till gränslinjen och som anges närmare i de avtal som ingåtts mellan Finland och dess grannstater om rikets gränser, eller sektorer som sträcker sig till gränslinjen och är lika breda som de gränsöppningar eller uthuggna linjer som i rågångsprotokollen fastställts för varje enskilt gränsavsnitt,

5) *upprätthållande av gränsordningen* verkställighet av bestämmelser som gäller riksgränsen och gränsövergångsställen samt bestämmelser och bestämmelser som gäller internationellt samarbete mellan gränsmyndigheter samt tillsyn över att bestämmelserna iakttas,

6) *upprätthållande av gränsordningen* verkställighet av bestämmelser om riksgränsen och gränsövergångsställen samt bestämmelser och föreskrifter om internationellt samarbete mellan gränsmyndigheter samt tillsynen över att de iakttas,

7) *upprätthållande av gränssäkerheten* de åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen och avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten av persontrafiken över gränserna samt för att garantera säkerheten vid passerande av gränsen,

8) *gränskontroll* sådan kontroll av en person samt av hans eller hennes fordon och medhavda saker som för upprätthållande av gränssäkerheten sker på grundval av att en person passerar eller har för avsikt att passera gränsen samt hörande av personer,

9) *gränsövervakning* de åtgärder som vidtas i syfte att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten och genom vilka rikets gränser övervakas för att i synnerhet förhindra att den yttre gränsen passeras på områden mellan gränsövergångsställena.

4 §

Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Gränsbevakningsväsendet verkar där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen eller gränssäkerheten eller utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast när det är nödvändigt för att det skall kunna slutföra en lagstadgad uppgift eller lämna handräckning.

6) *upprätthållande av gränssäkerheten* åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, bekämpa gränsöverskridande brottslighet och garantera säkerheten vid passerande av gränsen,

7) *gränsbevakningsman* en i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning närmare definierad tjänsteman med i denna eller någon annan lag avgivna särskilda befogenheter vid gränsbevakningsväsendet,

8) *gränsbevakningsmyndighet* en myndighet som avses i 4 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

9) *gränsszon* ett område som inrättats vid den yttre gränsen i Finland för att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten,

4 §

Den territoriella inriktningen av gränsbevakningsväsendets verksamhet

Gränsbevakningsväsendet verkar där det är motiverat för upprätthållande av gränsordningen och gränssäkerheten, *genomförande av gränskontroll* och utförande av sådana uppgifter med anknytning till det militära försvaret som ankommer på gränsbevakningsväsendet, samt på havsområdet och inom den ekonomiska zon som avses i lagen om Finlands ekonomiska zon (1058/2004). Gränsbevakningsväsendet verkar på andra platser endast om det är nödvändigt för att slutföra en lagstadgad uppgift eller lämna handräckning.

3 kap.

Allmänna bestämmelser om passerande av gränsen

12 §

Passerande av den yttre gränsen

Den yttre gränsen passeras via gränsövergångsställen under fastställda öppettider.

Bestämmelser om gränsövergångsställena och deras öppettider samt om fördelningen av gränskontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

14 §

Genomförande av gränskontroll

Gränskontroll genomförs när en person ämnar passera den yttre gränsen eller har passerat den utan gränskontroll.

Gränskontrollen genomförs vid ett gränsövergångsställe. Gränskontroll kan också genomföras i ett fordon som används för kollektivtrafik eller på någon annan plats, om det förutsätts för att trafiken skall löpa smidigt eller av andra motiverade skäl.

3 kap.

Bestämmelser som gäller gränskontroll

12 §

Gränsövergångsställen

Bestämmelser om hamnar, järnvägsstationer, flygplatser och andra platser eller områden som fungerar som gränsövergångsställen och om gränsövergångsställena öppettider samt om fördelningen av in- och utresekontrolluppgifter mellan gränsbevakningsväsendet, polisen och tullen på olika gränsövergångsställen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Inrikesministeriet ska se till att den förteckning över gränsövergångsställen som avses i artikel 4.2 punkt 1 och artikel 34.1 punkt b i kodexen om Schengengränserna anmäls till Europeiska kommissionen.

(14 § upphävs)

15 §

Återupprättande av kontrollerna vid de inre gränserna

Beslut om utförande av nationell gränskontroll vid den inre gränsen under en begränsad tid i enlighet med Schengenregelverket (återupprättande av kontrollerna vid de inre gränserna) fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den nationella säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende beslutar inrikesministeriet om nödvändiga åtgärder tills statsrådet avgör frågan.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller återupprättande av kontrollerna vid de inre gränserna utan dröjsmål skall behandlas hos polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelande om saken skall lämnas till Europeiska unionens behöriga institutioner och till andra stater som tillämpar Schengenregelverket.

15 §

Tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna

Beslut om sådant *tillfälligt återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna* som avses i *kapitel 2 i avdelning III* i kodexen om Schengengränserna fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, *den inre* säkerheten eller folkhälsan emellertid förutsätter omedelbara åtgärder i ett ärende, beslutar inrikesministeriet om nödvändiga åtgärder tills statsrådet avgör frågan.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om hur en fråga som gäller *återinförande av gränskontroll vid de inre gränserna* utan dröjsmål ska behandlas hos polisen, tullverket och gränsbevakningsväsendet samt om hur meddelanden och rapporter ska lämnas och om hur samråd ska ske.

15 a §

Begäran om utplacering av snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att framställa en begäran till Gränsförvaltningsbyrån om utplacering av en snabb gränsinsatsenhet enligt artikel 8a i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 av den 26 oktober 2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser, nedan förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå fattas av statsrådet. Om ett hot som riktas mot den allmänna ordningen, den inre säkerheten eller folkhälsan emellertid ovillkorligen förutsätter att begäran framställs utan dröjsmål, får inrikesministern framställa begäran innan frågan avgörs av statsrådet.

15 b §

Deltagande i snabba gränsinsatsenheter

Beslut om att ställa gränsbevakningsmän till Gränsförvaltningsbyråns förfogande i snabba gränsinsatsenheter i enlighet med artikel 8 d. punkt 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå och om att tillhandahålla tekniskt bistånd fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet inom ramen för den nationella kvot som fastställts av inrikesministern.

15 c §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationella uppdrag samt begäran om tekniskt eller operativt bistånd

Beslut om deltagande i andra internationella uppdrag än de som avses i 15 b § och om begäran om ökat bistånd enligt artikel 8 i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå fattas av gränsbevakningsväsendet.

För tekniskt eller operativt bistånd som gränsbevakningsväsendet tillhandahåller i samband med ett internationellt uppdrag får en avgift tas ut till ett belopp som är lägre än det självkostnadsvärde som avses i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och som motsvarar de merkostnader som biståndet medför för gränsbevakningsväsendet.

17 §

Gränsövervakning och gränskontroll

Gränsbevakningsväsendet utför gränsövervakning och gränskontroller. Gränsbevakningsväsendet leder och samordnar verksamheten hos de myndigheter som genomför gränskontroller.

17 §

Gränskontroll

Gränsbevakningsväsendet är den ledande gränskontrollmyndigheten och som samordnar verksamheten vid andra myndigheter som deltar i gränskontroll av persontrafik.

18 §

Förfarande vid gränskontroll

*Gränskontroll skall genomföras utan (18 § upphävs)
ogrundat dröjsmål och utan att den orsakar
onödig olägenhet för den person som kontrol-
leras eller skada på egendom samt utan att
den kränker det integritetsskydd som anges i
fråga om konfidentiella meddelanden, om inte
något annat föreskrivs.*

*Den som skall kontrolleras skall på uppma-
ning av en gränsbevakningsman infinna sig
för gränskontroll med sina saker och sitt for-
don på den plats som anvisats honom eller
henne.*

19 §

Åtgärder som ingår i gränskontrollen

*Gränskontrollen genomförs antingen i form (19 § upphävs)
av en minimikontroll eller, om de uppgifter
som den myndighet som genomför kontrollen
förfogar över eller de uppgifter som framgår
vid minimikontrollen ger anledning till en så-
dan, i form av en grundlig kontroll.*

En minimikontroll innefattar

*1) utredning av identiteten, i syfte att utreda
rätten att passera gränsen samt övervaka att
inreseförbud, reseförbud, avvisningsbeslut el-
ler utvisningsbeslut iakttas och vidta de åt-
gärder som begärts vid efterlysning,*

*2) kontroll av resedokument och andra do-
kument som utvisar rätten att resa, i syfte att
utreda rätten att passera gränsen samt säker-
ställa att dokumentet är äkta,*

3) hörande av personen vid behov,

*4) i förekommande fall kontroll av förarens
körskick och fordons trafikduglighet.*

Minimikontrollen ingår i en grundlig kon-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

troll. Dessutom kan den grundliga kontrollen innefatta kroppsvisitation samt genomsökning av en persons saker och fordon för att man skall finna ett nödvändigt dokument som styrker identiteten och försäkra sig om att personen inte förfogar över eller i sitt bagage eller fordon har egendom som har anskaffats genom brott eller erhållits i stället för sådan egendom eller annan egendom som personen inte har rätt att inneha eller transportera över gränsen.

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet ser till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det.

20 §

Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

Gränsbevakningsväsendet kontrollerar förarens körskick och fordons trafikduglighet vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet ser även i övrigt till att allmän ordning och säkerhet upprätthålls vid gränsövergångsställena när polisen är förhindrad att göra det.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter när det gäller att avvärja hot mot sjösäkerheten finns i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnanläggningar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*.

22 §

Terrorismbekämpning och andra särskilda situationer

Lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*, innehåller bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter när det gäller att avvärja hot mot sjösäkerheten.

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

För genomförandet av en gränskontroll har

28 §

Befogenheter i fråga om gränskontroll

Utöver vad som föreskrivs i denna eller

en gränsbevakningsman rätt att

1) tillfälligt omhändertaga ett resedokument så som särskilt föreskrivs om detta,

2) utföra kroppsvisitation med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 5 kap. 10 och 12 § i tvångsmedelslagen (450/1987),

3) söka igenom ett fordon,

4) förhindra att en person avlägsnar sig från gränskontrollen med iakttagelse i tillämpliga delar av bestämmelserna i 6 kap. 1 § i tvångsmedelslagen,

5) tillfälligt för gränsbevakningsväsendet omhändertaga de föremål och fordon som skall granskas under den tid då gränskontrollen genomförs.

någon annan lag har en gränsbevakningsman för att genomföra gränskontroller, in- och utresekontroller och gränsövervakning enligt kodexen om Schengengränserna rätt att utan brottsmisstanke

1) hålla kvar en person eller ett fordon som passerar eller har passerat den yttre gränsen eller som misstänks för att obehörigen ha passerat den yttre gränsen eller undvikit in- eller utresekontroll,

2) hindraden som ska kontrolleras från att avlägsna sig från en in- eller utresekontroll innan kontrollen har genomförts,

3) vidta de åtgärder enligt artikel 7.2 i kodexen om Schengengränserna som en minimikontroll ska omfatta,

4) vidta de åtgärder enligt artikel 7.3 i kodexen om Schengengränserna som en noggrann kontroll vid inresa och utresa och en noggrann fördjupad kontroll ska omfatta när det gäller tredjelandsmedborgare,

5) genomföra kontroller av en person som åtnjuter fri rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG,

6) tillfälligt omhändertaga dokument, föremål och fordon, kontrollera och söka igenom dem i den omfattning kodexen om Schengengränserna förutsätter och göra de anteckningar i resedokument som föreskrivs i kodexen om Schengengränserna och i lag,

7) hindra att en tredjelandsmedborgare, som nekats inresa, kommer in på finskt territorium,

8) göra registerförfrågningar och register-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

anteckningar som förutsätts i kodexen om Schengengränserna.

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället beslutar om förhindrandet av att en person avlägsnar sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon medan gränskontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför gränskontrollen förhindra att en person avlägsnar sig och omhänderta föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen skall i sådana fall utan dröjsmål för avgörande överföra ärendet till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället.

Även om en person avstår från avsikten att passera gränsen hindrar det inte att gränskontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte innehar föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att inneha eller föra över gränsen. Gränskontrollen avbryts, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga på grund av att ett hinder för passerande av gränsen framkommit eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

En gränsbevakningsman har rätt att på grundval av kontrollen vidta befogade åtgärder som hör till de uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet.

Den som ska kontrolleras ska på uppmaning av en gränsbevakningsman infinna sig för in- eller utresekontroll med sina saker och sitt fordon på den plats som anvisats honom eller henne.

Den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället beslutar om hindrandet av den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt om tillfälligt omhändertagande av föremål och fordon medan in- eller utresekontrollen genomförs. I brådskande fall kan den gränsbevakningsman som genomför in- eller utresekontrollen den som ska kontrolleras från att avlägsna sig samt omhänderta föremål och fordon. Gränsbevakningsmannen skall i sådana fall utan dröjsmål överföra ärendet för avgörande till den gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid gränsövergångsstället.

Att en person som har för avsikt att passera gränsen avstår från att göra det inte att in- eller utresekontroll genomförs, om den behövs för att utreda identiteten eller försäkra sig om att personen inte är i besittning av föremål eller ämnen som han eller hon inte har rätt att ha eller att föra över gränsen. In- och utresekontrollen avbryts, om fortsatta åtgärder är uppenbart onödiga på grund av att ett hinder för passerande av gränsen framkommit eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

En gränsbevakningsman har rätt att på grundval av kontrollen vidta befogade åtgärder som hör till de uppgifter som ankommer på gränsbevakningsväsendet.

30 §

Rätt till övervakningsutrymmen

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe till sitt förfogande få sådana övervakningsutrymmen som behövs för *gränskontrollen*.

31 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränsövervakningen har gränsbevakningsväsendet rätt att i *omedelbar* närhet av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa i polislagen avsedd teknisk övervakning inom områden till vilka allmänheten har tillträde och vilka inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe skall ges genom lämplig skyltning.

32 §

En gränsbevakningmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

I fråga om en gränsbevakningmans rätt att vidta åtgärder vid ett gränsövergångsställe för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet gäller vad som i 14 och 16 § samt 18 § 1 mom. i polislagen bestäms om polismän. Bestämmelserna i 16 § i polislagen om polismän som tillhör befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en anhållningsberättigad

30 §

Rätt till övervakningsutrymmen

Gränsbevakningsväsendet har rätt att mot gängse ersättning av ägaren eller innehavaren till en trafikplats som är gränsövergångsställe få sådana övervakningsutrymmen till sitt förfogande som behövs för *in- och utresekontrollen*.

31 §

Teknisk övervakning i anslutning till gränskontroll

För genomförande av gränskontroller har gränsbevakningsväsendet rätt att i närheten av gränsen samt vid ett gränsövergångsställe och i dess omedelbara närhet företa sådan teknisk övervakning som avses i polislagen inom områden som allmänheten har tillträde till och som inte omfattas av hemfriden. Teknisk övervakning får dock inte företas på toaletter, i omklädningsrum eller på någon annan motsvarande plats eller i personalutrymmen eller arbetsrum som anvisats arbetstagarna för deras personliga bruk.

Information om teknisk övervakning på ett gränsövergångsställe *och utanför gränzonen* ska ges genom lämplig skyltning.

32 §

En gränsbevakningmans befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe

I fråga om en gränsbevakningmans rätt att vidta åtgärder vid ett gränsövergångsställe för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet gäller vad som i 11, 14 och 16 § samt 18 § 1 mom. och 20 § i polislagen bestäms om polismän. Bestämmelserna i 16 § i polislagen om polismän som tillhör befälet tillämpas vid gränsbevakningsväsendet på en

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

tjänsteman och på en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe.

anhållningsberättigad tjänsteman och på en gränsbevakningsman som tjänstgör som chef vid ett gränsövergångsställe.

35 a §

Befogenheter för tjänstemän som i Finland deltar i insatser och pilotprojekt som samordnas av den byrå som avses i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå samt tjänstemännens rätt att använda maktmedel

De som hör till en snabb gränsinsatsenhet som är utplacerad i Finland på Finlands begäran och gästande tjänstemän som deltar i gemensamma insatser och pilotprojekt i Finland har samma befogenheter att utföra uppgifter enligt kodexen om Schengengränserna som gränsbevakningsmännen har enligt denna lag.. De ovan avsedda tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 mom. i en behörig finsk tjänstemans närvaro, om deras hemmedlemsstat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i den operativa plan som avses i artikel 8e i förordningen om inrättande av en gränsförvaltningsbyrå eller i de instruktioner som Finland utfärdat i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 863/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av en mekanism för upprättande av snabba gränsinsatsenheter och om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 vad beträffar den mekanismen och regleringen av gästande tjänstemäns uppgifter och befogenheter.

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

En gränsbevakningsman har rätt att bestämma att ett fordon skall stoppas och flyttas eller flytta fordonet samt reglera trafiken, om det behövs för genomförande av gränskontroll eller gränsövervakning eller för upprättande av allmän ordning och säkerhet vid

38 §

Stoppande av fordon och reglering av trafiken

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag har en gränsbevakningsman rätt att bestämma att ett fordon ska stoppas och flyttas och att flytta fordonet samt reglera trafiken, om det är nödvändigt för genomförande av gränskontroll, utförande av en polis-

ett gränsövergångsställen eller i polisuppgifter enligt 33 §.

uppgift, övervakning av utlänningar, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vid ett gränsövergångsställe, sådan övervakning av användningen av fordon som gränsbevakningsväsendet utför inom sitt ansvarsområde, övervakning av jakt eller för avvärjande eller utredning av brott.

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal självständigt eller tillsammans med en annan myndighet enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans. I fråga om förundersökning av brott enligt militära rättegångslagen (326/1983) och de tvångsmedel som används vid den gäller dessutom vad som föreskrivs i militära disciplinlagen (331/1983).

Med undantag av täckoperation, bevisprovokation genom köp, *teleavlyssning och teleövervakning* gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal vad som i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans föreskrivs om polismäns befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal. *Vad som i 31 f § i polislagen och i 5 a kap. 3 a § i tvångsmedelslagen föreskrivs om polisens rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparater och i 33 § i polislagen om teknisk observation tillämpas även på gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan förundersökning har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en sådan metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet.*

41 §

Gränsbevakningsmännens befogenheter för förebyggande och utredning av brott

Gränsbevakningsväsendet är en förundersökningmyndighet enligt förundersökningslagen. Gränsbevakningsväsendet vidtar åtgärder för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal självständigt eller tillsammans med en annan myndighet enligt vad som föreskrivs i detta kapitel eller någon annanstans. I fråga om förundersökning av brott enligt militära rättegångslagen (326/1983) och de tvångsmedel som används vid förundersökningen gäller dessutom vad som föreskrivs i militära disciplinlagen (331/1983).

Med undantag av täckoperation, bevisprovokation genom köp, *teleavlyssning och teleövervakning* gäller i fråga om en gränsbevakningsmans befogenheter inom sitt ansvarsområde för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal vad som i polislagen, förundersökningslagen, tvångsmedelslagen eller någon annanstans föreskrivs om polismäns befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal. En gränsbevakningsman har dock rätt att utföra teleavlyssning och teleövervakning enligt tvångsmedelslagen när gränsbevakningsväsendet utreder ordnande av grovt olaglig inresa enligt 17 kap. 8 a § i strafflagen och därmed sammanhängande människohandelsbrott enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen. Vad som i 31 f § i polislagen och i 5 a kap. 3 a § i tvångsmedelslagen föreskrivs om polisens rätt att inhämta uppgifter om mobilteleapparater och i 33 § i polislagen om teknisk observation tillämpas även på gränsbevakningsväsendet. En gränsbevakningsman som deltar i en förundersökning som görs under ledning av en annan

Bestämmelserna om de befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal som de som hör till polisbefälet har skall vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän samt undersökningsledare. Förordnande för sådan teknisk avlyssning i mer än tre dygn som avses i 31 § 1 mom. i polislagen skall ges av avdelningschefen, *byråchefen* eller *en överinspektör* vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

förundersökningsmyndighet har rätt att behandla uppgifter som har inhämtats med en sådan metod som inte står till buds för gränsbevakningsväsendet.

Bestämmelserna om de befogenheter för förebyggande och utredning av brott samt för väckande av åtal som de som hör till polisbefälet har ska vid gränsbevakningsväsendet tillämpas på anhållningsberättigade tjänstemän och på undersökningsledare. Förordnande för en sådan åtgärd som avses i 31 § 1 mom. i polislagen ska ges av den *gränsbevakningsman som förordnats till undersökningsledare* och förordnande för teknisk avlyssning i mer än tre dygn ska ges av avdelningschefen eller *biträdande avdelningschefen* för den juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet.

47 §

Framställande av straffanspråk och föreläggande av ordningsbot

En gränsbevakningsman framställer straffanspråk på det sätt som föreskrivs i 3–7 § i lagen om strafforderförfarande (692/1993). En gränsbevakningsman förelägger ordningsbot på det sätt som föreskrivs i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983), nedan *ordningsbotslagen*. I fråga om uppgifterna för chefen för ett gräns- eller sjöbevakningsområde gäller vad som i ordningsbotslagen föreskrivs om uppgifterna för chefen för ett polisdistrikt.

47 §

Framställande av straffanspråk och föreläggande av ordningsbot

En gränsbevakningsman framställer straffanspråk på det sätt som föreskrivs i 3–7 § i lagen om strafforderförfarande (692/1993). En gränsbevakningsman förelägger ordningsbot på det sätt som föreskrivs i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983), nedan *ordningsbotslagen*. I fråga om uppgifterna för chefen för ett gräns- eller sjöbevakningsområde och *chefen och vicechefen för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion och i fråga om uppgifterna för chefen för en gränsbyrå vid en gränsbevakningssektion eller en sjöbyrå vid en sjöbevakningssektion* gäller vad som i ordningsbotslagen föreskrivs om uppgifterna för chefen för ett polisdistrikt.

47 a §

Verkställighet av en förverkandepåföljd och återlämnande av beslagttaget föremål

Vad som i 38 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) föreskrivs om polisens uppgifter vid verkställigheten av en förverkande-

påföljd och i 4 kap. 17 § i tvångsmedelslagen om återlämnande av beslagttaget föremål tilllämpas på gränsbevakningsväsendet i brottmål som utreds av gränsbevakningsväsendet.

Denna lag träder i kraft den 20

3.

Lag**om ändring av lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen av den 15 juli 2005 om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005) 7 § 3 mom. 4 punkten och 31 § 2 mom.,
ändras 1 och 2 §, 9 § 3 mom. 6 punkten, 12 § 1 mom., 13 § 1 mom., 22 § 1 mom. 19 punkten, 23 § 3 punkten, 28 § 1 mom. 17 punkten, 32 § 3 mom. och 37 § samt
fogas till 9 § 3 mom. nya 7 och 8 punkter, till 23 § en ny 4 punkt, till 28 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 980/2007, en ny 18 punkt och till lagen en ny 39 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Tillämpningsområde**Tillämpningsområde*

Vid behandlingen av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet iakttas personuppgiftslagen (523/1999) eller vad som bestäms någon annanstans i lag, om inte annat föreskrivs i denna lag.

I värnpliktslagen (452/1950) föreskrivs om värnpliktsregistret, i sjöräddningslagen (1145/2001) om sjöräddningsregistret, i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) om utlänningsregistret och i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), nedan *polisväsendets personuppgiftslag*, om polisens informationssystem. Bestämmelser om handlingars offentlighet och om begränsningar av rätten att få uppgifter samt om tystnadsplikt finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005). Bestämmelser om behandling av arbetstagares personuppgifter finns i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004).

Vid behandlingen av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet iakttas personuppgiftslagen (523/1999) eller vad som bestäms någon annanstans i lag, om inte annat föreskrivs i denna lag.

I värnpliktslagen (1438/2007) föreskrivs om värnpliktsregistret, i sjöräddningslagen (1145/2001) om sjöräddningsregistret, i lagen om utlänningsregistret (1270/1997) om utlänningsregistret och i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), nedan *polisväsendets personuppgiftslag*, om polisens informationssystem. Bestämmelser om handlingars offentlighet och om begränsningar av rätten att få uppgifter samt om tystnadsplikt finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning (577/2005). Bestämmelser om behandling av arbetstagares personuppgifter finns i lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004).

Bestämmelser om gränskontroll och om in- och utresekontroll finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer, nedan kodexen om Schengengränserna.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *Europol-informationssystemet* det informationssystem som avses i 30 § i polisväsendets personuppgiftslag,

2) *informationssystemet för förvaltningsärenden* det informationssystem för förvaltningsärenden som avses i 3 § i polisväsendets personuppgiftslag,

3) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

4) *Schengens nationella informationssystem* det informationssystem som avses i 31 § i polisväsendets personuppgiftslag,

5) *informationssystemet för polisärenden* det informationssystem för polisärenden som avses i 2 § i polisväsendets personuppgiftslag,

6) *polisens informationssystem* polisens informationssystem, om vilka föreskrivs i 2 kap. i polisväsendets personuppgiftslag,

7) *upprätthållande av gränssäkerheten* de åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen och avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten av persontrafiken över gränserna samt för att garantera säkerheten vid passerande av gränsen,

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *informationssystemet för förvaltningsärenden* det informationssystem för förvaltningsärenden som avses i 3 § i polisväsendets personuppgiftslag,

2) *förvaltningsenhet* en sådan enhet vid gränsbevakningsväsendet som avses i 3 § 1 mom. i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning,

3) *informationssystemet för polisärenden* det informationssystem för polisärenden som avses i 2 § i polisväsendets personuppgiftslag,

4) *polisens informationssystem* polisens informationssystem som avses i 2 kap. i polisväsendets personuppgiftslag,

5) *upprätthållande av gränssäkerheten* åtgärder som vidtas i hemlandet och utomlands för att förhindra brott mot bestämmelserna om passerande av riksgränsen och den yttre gränsen, avvärja hot mot den allmänna ordningen och säkerheten i persontrafiken över gränserna, *bekämpa gränsoverskridande brottslighet* och garantera säkerheten vid pas-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

serande av gränsen.

8) gränskontroll sådan kontroll av en person samt av hans eller hennes fordon och medhavda saker som för upprätthållande av gränssäkerheten sker på grundval av att en person passerar eller har för avsikt att passera gränsen samt hörande av personer,

9) gränsövervakning de åtgärder som vidtas i syfte att upprätthålla gränsordningen och gränssäkerheten och genom vilka rikets gränser övervakas för att i synnerhet förhindra att den yttre gränsen passerar på områden mellan gränsövergångsställena.

7 §

Undersöknings- och handräckningsregistret

I registret får även andra nödvändiga uppgifter som inhämtats för utförande av de åligganden enligt 1 § 1 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

4) sådana uppgifter om genomförande av gränskontroller som behövs för utförande och registrering av gränskontrolluppdrag (gränskontrolluppgifter),

9 §

Registret för tillstånds- och övervakningsärenden

I registret får även andra nödvändiga uppgifter som inhämtats för utförande av de åligganden enligt 1 § 3 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

6) för att tider för frihetsberövande skall kunna följas och övervakas samt säkerheten vid förvaring tryggas och för att efterlevna-

7 §

Undersöknings- och handräckningsregistret

I registret får även andra nödvändiga uppgifter som inhämtats för utförande av de åligganden enligt 1 § 1 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

(upphävs)

9 §

Registret för tillstånds- och övervakningsärenden

I registret får även andra nödvändiga uppgifter som inhämtats för utförande av de åligganden enligt 1 § 3 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller någon annanstans i lag registreras enligt följande:

6) för att tider för frihetsberövande skall kunna följas och övervakas samt säkerheten vid förvaring tryggas och för att efterlevna-

den av bestämmelserna om tagande i förvar av en utlänning skall kunna övervakas, nödvändiga uppgifter om tagandet i förvar av utlänningen med stöd av utlänningslagen (301/2004) (*uppgifter om utlänningar som har tagits i förvar*).

den av bestämmelserna om tagande i förvar av en utlänning skall kunna övervakas, nödvändiga uppgifter om tagandet i förvar av utlänningen med stöd av utlänningslagen (301/2004) (*uppgifter om utlänningar som har tagits i förvar*);

7) sådana uppgifter om genomförande av in- och utresekontroller som behövs för utförande och registrering av uppdrag som gäller in- och utresekontroll (*uppgifter om in- och utresekontroller*),

8) uppgifter enligt bilaga II i kodexen om Schengengränserna som ska registreras vid gränsövergångsställena (*uppgifter som nämns i bilaga II i kodexen om Schengengränserna*), om de inte införs i något annat register.

12 §

Säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret kan innehålla uppgifter som skall behandlas för utförande av de åligganden enligt 1 § 1 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnanläggningar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*.

12 §

Säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret kan innehålla uppgifter som måste behandlas för att de åligganden enligt 1 § 1 mom. i polislagen som föreskrivs för gränsbevakningsväsendet i gränsbevakningslagen eller i lagen om sjöfartsskydd på vissa fartyg och i hamnar som betjänar dem och om tillsyn över skyddet (485/2004), nedan *lagen om sjöfartsskydd*, ska kunna utföras.

13 §

Rätt att använda säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret får användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag.

13 §

Rätt att använda säkerhetsdataregistret

Säkerhetsdataregistret får användas av gränsbevakningsmän som förordnats till kriminalunderrättelse-, brottsanalys- och observationsuppdrag samt av gränsbevakningsmän i uppdrag som gäller lägesuppföljning och riskanalys.

22 §

Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller i någon annan lag har gränsbevakningsväsendet utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för att utföra sina uppdrag och föra sina personregister ur vissa register få nödvändiga uppgifter enligt följande:

19) för övervakning av sjötrafiken, upprätthållande av gränssäkerheten, förundersökning, annan undersökning, räddningsuppdrag, uppdrag som avses i lagen om sjöfartsskydd eller för påförande av påföljdsavgift för transportörer, ur det motorbåtsregister som avses i förordningen om båttrafik (152/1969) och ur Ålands fritidsbåtsregister nödvändiga uppgifter om båtar och ägare och innehavare av båtar,

22 §

Gränsbevakningsväsendets rätt att få uppgifter ur vissa register och informationssystem

Utöver vad som föreskrivs i gränsbevakningslagen eller i någon annan lag har gränsbevakningsväsendet utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att för att utföra sina uppdrag och föra sina personregister ur vissa register få nödvändiga uppgifter enligt följande:

19) för övervakning av sjötrafiken, upprätthållande av gränssäkerheten, förundersökning, annan undersökning, räddningsuppdrag och uppdrag som avses i lagen om sjöfartsskydd eller för påförande av påföljdsavgift för transportörer, ur det *farkostregistret som avses i lagen om farkostregistret (976/2006)* och ur Ålands fritidsbåtsregister nödvändiga uppgifter om båtar och ägare och innehavare av båtar,

23 §

Registrering av uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form

Gränsbevakningsväsendet kan bevilja följande myndigheter rätt att genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form i gränsbevakningsväsendets personregister registrera uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet:

3) myndigheter inom utrikesförvaltningen.

23 §

Registrering av uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form

Gränsbevakningsväsendet kan bevilja följande myndigheter rätt att genom direkt anslutning eller i maskinläsbar form i gränsbevakningsväsendets personregister registrera uppgifter som lämnas till gränsbevakningsväsendet:

3) myndigheter inom utrikesförvaltningen;
4) arbets- och näringsministeriet.

28 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna får

28 §

Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter

Utan hinder av sekretessbestämmelserna

gränsbevakningsväsendet lämna ut behövliga uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till

17) en miljömyndighet för uppdrag som gäller att förhindra förorening av vatten som orsakats av fartyg samt för uppdrag som gäller övervakningen av havsskyddet.

31 §

Utplåning av uppgifter ur undersöknings- och handräckningsregistret samt ur informationssystemet för polisärenden

Gränskontrolluppgifter skall utplånas ur undersöknings- och handräckningsregistret två år efter registreringen, om de inte behöver bevaras för ett enskilt tjänsteuppdrag.

32 §

Utplåning av uppgifter ur registret för tillstånds- och övervakningsärenden samt ur informationssystemet för förvaltningsärenden

Uppgifter om övervakning av sjötrafiken och den ekonomiska zonen samt uppgifter om övervakning av land- och sjögränsen skall utplånas då fem år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret, om de inte behöver bevaras för ett enskilt tjänsteuppdrag. Av personuppgifter i gränstrafiken skall uppgifter om påförande av påföljdsavgift utplånas då tio år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret. I övrigt föreskrivs om utplåning av personuppgifter i gränstrafiken i 20 §. Uppgifter om utlänningar som har tagits i förvar skall utplånas då fem år har förflutit sedan den sista uppgiften antecknades.

får gränsbevakningsväsendet lämna ut behövliga uppgifter ur gränsbevakningsväsendets personregister genom teknisk anslutning eller i maskinläsbar form till

17) en miljömyndighet för uppdrag som gäller att förhindra förorening av vatten som orsakats av fartyg samt för uppdrag som gäller övervakningen av havsskyddet;

18) *en hälsovårdsmyndighet för förebyggande av spridning av smittsamma sjukdomar som utgör ett allvarligt hot mot folkhälsan.*

31 §

Utplåning av uppgifter ur undersöknings- och handräckningsregistret samt ur informationssystemet för polisärenden

(upphävs)

32 §

Utplåning av uppgifter ur registret för tillstånds- och övervakningsärenden samt ur informationssystemet för förvaltningsärenden

Uppgifter om övervakning av sjötrafiken och den ekonomiska zonen, uppgifter om övervakning av land- och sjögränsen, *uppgifter om in- och utresekontroller samt uppgifter som nämns i bilaga II i kodexen om Schengengränserna* ska utplånas då fem år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret, om de inte behöver bevaras för ett enskilt tjänsteuppdrag. Av personuppgifter i gränstrafiken ska uppgifter om påförande av påföljdsavgift utplånas då tio år har förflutit sedan uppgifterna antecknades i registret. I övrigt föreskrivs om utplåning av personuppgifter i gränstrafiken i 20 §. Uppgifter om utlänningar som har tagits i förvar ska utplånas

då fem år har förflutit sedan den sista uppgiften antecknades.

37 §

Arkivering av uppgifter

De uppgifter som utplånas ur register skall arkiveras, om inte något annat föreskrivs eller i fråga om tillfälliga personregister bestäms. I fråga om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som skall arkiveras gäller vad som föreskrivs i arkivlagen (831/1994) eller bestäms eller föreskrivs med stöd av den.

37 §

Arkivering av uppgifter

De uppgifter som utplånas ur register får arkiveras *till behövliga delar*, om inte något annat föreskrivs eller det bestäms något annat om tillfälliga personregister. Bestämmelser om arkivväsendets uppgifter och om handlingar som skall arkiveras finns i arkivlagen (831/1994).

39 a §

Utlämnande av uppgifter och underrättelseuppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater

Utöver bestämmelserna i denna lag föreskrivs om utlämnande av uppgifter och underrättelseuppgifter till myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpade myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslut.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

4.

Lag**om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 1 kap. 6 § 3 och 4 punkten, 5 a kap. 2 § 1 mom. 7 punkten, 5 § 3 mom. och 14 § 1 mom.,
 sådana de lyder, 1 kap. 6 § 3 punkten och 5 a kap. 14 § 1 mom. i lag 1300/2003, 1 kap. 6 § 4 punkten och 5 a kap. 5 § 3 mom. i lag 586/2005 samt 5 a kap. 2 § 1 mom. 7 punkten i lag 651/2004, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhållande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

3) chefen för Tullstyrelsens *bevakningsavdelning* och cheferna för bevakningsavdelningens enheter för tullbrottsbekämpningen samt cheferna för tulldistrikten och för bevakningen inom tulldistrikten samt en tullöverinspektör som av chefen för Tullstyrelsens bevakningsavdelning eller av chefen för ett tulldistrikt har förordnats till undersökningsledare, samt

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

6 §

Anhållningsberättigad tjänsteman

Om anhållande beslutar en *anhållningsberättigad tjänsteman*. Anhållningsberättigade tjänstemän är

3) chefen för Tullstyrelsens *brottsbekämpningsavdelning* och cheferna för de enheter som ansvarar för *tullbrottsbekämpningen*, chefen för ett tulldistrikt och brottsbekämpningschefen inom distriktet samt en tullöverinspektör som av chefen för Tullstyrelsens brottsbekämpningsavdelning eller *chefen för den enhet som ansvarar för brottsbekämpningen* eller av chefen för ett tulldistrikt har förordnats till undersökningsledare, samt

4) chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen, *byråchefen* och överinspektörerna vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommandörerna och biträdande kommandörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion samt chefen och vicechefen för en gränskontrollavdelning.

4) chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen, *biträdande avdelningschefen*, överinspektörerna, *kriminalöverinspektörerna och kriminalinspektörerna vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet*, kommandörerna och biträdande kommandörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion, chefen och vicechefen för *Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion, chefen för Ålands sjöbevakningsområde samt gränsbevakningsmän med minst löjtnants grad som genomgått den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet och som förordnats till undersökningsledare av chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för en förvaltningsenhet inom gränsbevakningsväsendet.*

5 a kap.

Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §

Förutsättningar för teleavlyssning

När någon är skäligen misstänkt för

7) grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan,

5 §

Beslut om åtgärd

På framställning av undersökningsledaren beslutar den polisman som är chef eller biträ-

5 a kap.

Teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation

2 §

Förutsättningar för teleavlyssning

När någon är skäligen misstänkt för

7) grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, *grovt ordnande av olaglig inresa,*

5 §

Beslut om åtgärd

På framställning av undersökningsledaren beslutar den polisman som är chef eller biträ-

dande chef för den polisenhet som ansvarar för förundersökningen om annan teknisk avlyssning än sådan som avses i 1 mom. Vid förundersökning som görs av tullverket fattas beslutet av chefen för Tullstyrelsens *bevakningsavdelning* eller för den enhet vid *bevakningsavdelningen* som ansvarar för undersökningen eller av chefen för tulldistriktet i fråga. Vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet fattas beslutet av avdelningschefen, *byråchefen eller överinspektörerna* vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet. Om en allmän åklagare är undersökningsledare fattas beslutet av åklagaren i fråga.

14 §

Ersättning

Ett teleföretag har rätt att få ersättning av statens medel för de direkta kostnader som orsakats av att företaget enligt detta kapitel har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter. Om betalning av ersättning beslutar chefen för polisinsättningen eller chefen för polisens riksomfattande enhet eller någon person som denne har förordnat eller chefen för Tullstyrelsens *bevakningsavdelning*.

dande chef för den polisenhet som ansvarar för förundersökningen om annan teknisk avlyssning än sådan som avses i 1 mom. Vid förundersökning som görs av tullverket fattas beslutet av chefen för tullstyrelsens *brottsbekämpningsavdelning* eller *chefen fören av de enheter vid avdelningen som ansvarar för brottsbekämpningen* eller av chefen för tulldistriktet i fråga. Vid förundersökning som görs av gränsbevakningsväsendet fattas beslutet av avdelningschefen eller *biträdande avdelningschefen* vid juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet. Om en allmän åklagare är undersökningsledare, fattas beslutet av åklagaren i fråga.

14 §

Ersättning

Ett teleföretag har rätt att få ersättning av statens medel för de direkta kostnader som orsakats av att företaget enligt detta kapitel har biträtt myndigheterna och lämnat uppgifter. Beslut om betalning av ersättning fattas av chefen för polisinsättningen eller chefen för polisens riksomfattande enhet eller någon person som denne har förordnat eller av chefen för Tullstyrelsens *brottsbekämpningsavdelning*. Vid gränsbevakningsväsendet fattas beslut om saken av *staben för gränsbevakningsväsendet*.

5.

Lag**om ändring av vägtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i vägtrafiklagen av den 3 april 1981 (267/1981) 38 § 2 mom., 39 § 1 mom. och 76 § 2 mom., av dem 38 § 2 mom. sådant det lyder i lag 873/1987 och 76 § 2 mom. sådant det lyder i lag 587/2005, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

38 §

38 §

*Förbud mot oriktig användning av ljus**Förbud mot oriktig användning av ljus*

I fordon får inte användas anordningar som kastar eller reflekterar rött sken framåt eller, om inte annat föreskrivs, anordningar som kastar eller reflekterar vitt eller ljusgult sken bakåt. På polisbil och bil som används av polisen i tjänsteuppdrag samt på polismotorcykel, som används som utryckningsfordon, får dock för stoppande av fordon som kör framför användas en anordning som visar ett rött blinkande sken framåt samtidigt med ett blått blinkande larmljus.

I fordon får det inte användas anordningar som kastar eller reflekterar rött sken framåt eller, om inte annat föreskrivs särskilt, anordningar som kastar eller reflekterar vitt eller ljusgult sken bakåt. På polisbil och bil som används av polisen i tjänsteuppdrag, på polismotorcykel som används som utryckningsfordon *samt på tullens och gränsbevakningsväsendets fordon* får dock för stoppande av fordon som kör framför användas en anordning som visar ett rött blinkande sken framåt samtidigt med ett blått blinkande larmljus.

39 §

39 §

*Ankomst till färja**Ankomst till färja*

Utryckningsfordon och fordon i polisens tjänsteuppdrag har rätt att komma ombord på färja före andra fordon. Trafikministeriet kan i hela landet och länsstyrelsen inom sitt om-

Utryckningsfordon och fordon i polisens, *tullens och gränsbevakningsväsendets* tjänsteuppdrag har rätt att komma ombord på färja före andra fordon. Bestämmelser kan utfär-

råde utfärda bestämmelser om i vilken ordning övriga fordon får komma ombord på färja.

das genom förordning av kommunikationsministeriet. Länsstyrelsen kan meddela föreskrifter om denna ordning inom sitt eget område.

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En gränsbevakningsman kan i samband med ett gränskontrolluppdrag utfärda temporärt körförbud för den som har kör rätt och omhändertata körkortet, om

1) det finns sannolika skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § i strafflagen,

2) det finns skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 2 eller 3 mom. i strafflagen.

76 §

Grunder för temporärt körförbud

En gränsbevakningsman kan vid genomförandet av in- och utresekontroller och i samband med andra tjänsteuppdrag utfärda temporärt körförbud för den som har kör rätt och omhändertata körkortet, om

1) det finns sannolika skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § i strafflagen,

2) det finns skäl att misstänka att personen har gjort sig skyldig till rattfylleribrott enligt 23 kap. 3 § 2 eller 3 mom. i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den

20 .

6.

Lag**om ändring av 14 a § i tullagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tullagen av den 29 december 1994 (1466/1994) 14 a §, sådan den lyder i lag
584/2005, som följer:

Gällande lydelse

14 a §

En tullman har rätt att i *gränskontrollupp-
gifter* genomföra i gränsbevakningslagen
(578/2005) avsedd gränskontroll *vid ett
gränsövergångsställe eller på någon annan
plats som avses i 14 § i gränsbevakningsla-
gen* med sådana befogenheter som anges i 28,
29, 36 och 38 § i nämnda lag.

Föreslagen lydelse

14 a §

En tullman har rätt att genomföra *in- och
utresekontroller* med sådana befogenheter
som anges i 28, 36 och 38 § i gränsbevak-
ningslagen (578/2005). *Dessutom har tull-
verket vid automatisk identifiering på ett
gränsövergångsställe motsvarande befogen-
het att använda bilder och ljud som genere-
ras vid övervakning så som därom bestäms
om gränsbevakningsväsendet i 29 § i gräns-
bevakningslagen.*

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

7.

Lag**om ändring av 10 a och 31 a § i polislagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen av den 7 april 1995 (493/1995) 10 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 583/2005,
fogas till 31 a §, sådan den lyder i lag 525/2005 ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

10 a §

Gränskontroll och tullåtgärder

Gränskontroll och tullåtgärder

En polisman har rätt att i *gränskontrolluppdrag* genomföra *gränskontroll* enligt gränsbevakningslagen (578/2005) *vid ett gränsövergångsställe eller på någon annan plats som avses i 14 § i gränsbevakningslagen* med sådana befogenheter som anges i 28 och 29 § i nämnda lag.

En polisman har rätt att genomföra *in- och utresekontroller* med sådana befogenheter som anges i 28 i gränsbevakningslagen (578/2005) till en gränsbevakningsman. Dessutom har polisen *vid automatisk identifiering på ett gränsövergångsställe motsvarande befogenhet att använda bilder och ljud som genereras vid övervakning så som där-om bestäms om gränsbevakningsväsendet i 29 § i gränsbevakningslagen.*

31 a §

Förutsättningar för täckoperation

En polisman har dock inte rätt att företa en täckoperation för att förhindra, avslöja eller utreda grovt ordnande av olaglig inresa enligt 5 a kap. 2 § i tvångsmedelslagen och 17 kap. 8 a § i strafflagen eller ett straffbart försök till ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

8.

Lag**om ändring av 33 och 34 § i terrängtrafiklagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i terrängtrafiklagen av den 22 december 1995 (1710/1995) 33 § och 34 §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

33 §

33 §

*Skyldighet att stanna**Skyldighet att stanna*

Föraren av ett motordrivet fordon skall omedelbart stanna på tecken av polis-, tull- eller gränsbevakningsman som bär uniform eller ett synligt tjänstemärke eller på tecken av sådan tjänsteman vid Forststyrelsen eller Skogsforskningsinstitutet som har polisbefogenheter.

I terräng, på snöskoterleder och skogsvägar ska föraren av ett motordrivet fordon omedelbart stanna på tecken av en polis-, tull- eller gränsbevakningsman som bär uniform eller ett synligt tjänstemärke eller på tecken av en sådan tjänsteman vid Forststyrelsen eller Skogsforskningsinstitutet som har polisbefogenheter.

För att övervakningsåtgärder ska kunna vidtas ska förare som avses i 1 mom. stanna omedelbart även på tecken som ges omedelbart efter det att de avlägsnar sig från ett sådant område som avses i 1 mom. eller omedelbart innan de kommer in på området.

34 §

34 §

*Rätt att avbryta tillståndspliktig verksamhet**Rätt att avbryta tillståndspliktig verksamhet*

Polisen kan avbryta ett evenemang som avses i 30 §, om tillstånd som har vunnit laga kraft inte har erhållits för det.

Polisen eller en gränsbevakningsman kan avbryta ett evenemang som avses i 30 §, om tillstånd som har vunnit laga kraft inte har erhållits för det.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

9.

Lag**om ändring av 17 § i skjutvapenlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen av den 9 januari 1998 (1/1998) 17 § 1 mom. 12 punkten, sådan den lyder i lag 428/2004, samt
fogas till 17 § 1 mom., sådant det lyder i lag 601/2001 och i nämnda lag 428/2004, en ny 13 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte

Denna lag gäller inte

12) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän i andra medlemsstater i Europeiska unionen som avses i artiklarna 20, 21 och 23 i konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar och som verkar på Finlands territorium, då deras verksamhet baserar sig på förföljande, övervakning eller hemliga utredningar som avses i nämnda artiklar.

12) överföring till eller från Finland, införsel, utförsel och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän i andra medlemsstater i Europeiska unionen som avses i artiklarna 20, 21 och 23 i konventionen om ömsesidigt bistånd och samarbete mellan tullförvaltningar och som verkar på Finlands territorium, då deras verksamhet baserar sig på förföljande, övervakning eller hemliga utredningar som avses i nämnda artiklar;

13) överföring till eller från Finland och innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från Europeiska unionens medlemsstater som är verksamma på finskt territorium och som avses i rådets förordning (EG) nr 2007/2004 om inrättande av en europeisk byrå för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr

863/2007 om inrättande av en mekanism för upprättande av snabba gränsinsatsenheter och om ändring av rådets förordning (EG) nr 2007/2004 vad beträffar den mekanismen och regleringen av gästande tjänstemäns uppgifter och befogenheter.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .